

9 788089 555659

ISSN 2455-7349

art3.

54

Film Svetloplachosť zbiera ocenenia
a ukazuje svetlo v časoch temna

74

Slávnostný koncert k životnému jubileu
dirigenta profesora Štefana Sedlického

90

Serialita a repetícia ako princípy tvorby
v knižnom výskume Zory Rusinovej

2	Príhovor rektora	38	Workshop experimentálnej poézie na Fakulte dramatických umení	70	Cimbalový úspech na medzinárodnej súťaži
5	Akadémia umení vstúpila dňa 2. 10. 2023 slávnostným otvorením do nového, v poradí už 26. akademického roka.	40	Fakulta dramatických umení na MEDGAMES 2023	72	Jubilujúce Horizonty
6	Plánovaná voľba rektora/rectorky Akadémie umení v Banskej Bystrici na funkčné obdobie od 20. februára 2024 do 19. februára 2028 sa uskutočnila dňa 10. októbra 2023	42	Herci FDU premiérovo na festivale SETKÁNÍ STRETNUŤIE v Zlíne	73	Medzinárodné sympóziu FMU AU pre flautu a klarinet
7	Zmeny v personálnom zložení Akademického senátu	44	Umelec viac zo seba vydá, keď musí dokazovať, že vie...	74	Slávnostný koncert k životnému jubileu dirigenta profesora Štefana Sedlického
8	Stratégia rozvoja Akadémie umení v Banskej Bystrici na roky 2024 – 2028	46	Odkazy Juraja Sarvaša	76	Majstrovské interpretačné kurzy v hre na trúbke
14	Zo študentského života od Matúša Polonca	47	Zúčastnili sme sa na 28. ročníku medzinárodného festivalu Petrovské dni divadelné	77	Hostia z Maďarska na katedre vokálnej interpretácie
15	Akadémia umení je miesto, ktoré spája ľudí milujúcich umenie.	48	Prémia Literárneho fondu pre Matúša Hollého	78	ORPHEUS & EURIDICE
17	Pracovná sťaž vo firme Visualove, s. r. o. Brno	49	Realizované investície na FDU	80	Úspechy študentov FMU AU na medzinárodnej speváckej súťaži
18	Svetový deň diabetu	50	Viete, kto sú mladí reportéri pre životné prostredie?	82	DOD
18	Študentský domov Akadémie umení v Banskej Bystrici ubytoval študentov	53	Igric pre Tomáša Mischuru	83	DIGITUM
20	Divadlo Na Peróne	54	Film Svetloplachosť zbiera ocenenia a ukazuje svetlo v časoch temna	84	HUMAN ANIMAL III. / ZMIZ HMYZ!
22	Umelecký prednes nie je prežitok	56	Nový film Jara Vojteka ocenený na prestížnom festivale Ji.hlava	86	Workshop odlievania liatiny
24	29. ročník MFF ART FILM FEST 2023 a účasť pedagógov a študentov FDU AU na podujatí	57	„Katedrovka“	88	ARRIVALS
27	Nové prírastky vo fonde Akademickej knižnice AU BB	58	CUBUS ... prakticky, umelecky, aktuálne...	90	Serialita a repetícia ako princípy tvorby v knižnom výskume Zory Rusinovej
27	Optimalizácia teplôt v priestoroch knižnice AU	59	Nová publikácia o dištančnom vzdelávaní v oblasti hudobného umenia	93	ŠACH – MACH
28	ARTORIUM 2023 – „STOJÍ NÁM TO ZA TO?“	60	Zahraničné obecnstvo opäť tleska slovenskému gitaristovi Adamovi Marcovi	94	EDU PERFORM ART
30	Čo pre vás znamená festival ARTORIUM – „Stojí to za to?“	62	KOMPOST na mezinárodním festivalu Setkávání nové hudby Plus v Brně	98	Cesty a body. Úvod do problematiky vlastnej tvorivosti.
35	Masterclass Banská Bystrica 2023	64	Aktuálne otázky hudby dneška	100	POKOJE 2023
36	Cena na festivale Áčko pre Valeryho Neskaradzianého	65	Kompozičný koncert študentov AU	102	Labyrinty erozívnych procesov
37	Úspech študentiek herectva v Poděbradoch	66	Zvuková poézia zblízka, intenzívne a intímne	103	CENA NADÁCIE NOVUM 2023
		68	Prvé letné majstrovské kurzy v hre na cimbele na Akadémii umení v Banskej Bystrici	104	Čas nasýtený vodou
				106	Paradoxy
				108	Dni slovenského umenia v Koperi
				110	Uhol pohľadu
				112	Alchymia postfactum

PROF. MGA. ING. MICHAL MURIN, ARTD.
rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici

VÁŽENÉ MAGNIFICENCIE, SPEKTABILITY, HONORABILITY, VÁŽENÍ HOSTIA, PARTNERI, PRIATELIA UNIVERZITY, VÁŽENÍ KOLEGOVIA, KOLEGYNE, VÁŽENÉ ŠTUDENTKY, VÁŽENÍ ŠTUDENTI,

vítam Vás na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici pri príležitosti slávnostného otvorenia akademického roka 2023/2024. Každý z nás má k Akadémii umení v Banskej Bystrici voj osobitý a profesionálny vzťah. Je to napríklad zamestnanecký status alebo status študenta. Prichádzate do kontaktu s akadémiou na úrovni samosprávy mesta alebo samosprávy kraja. Mnohí z Vás ste našimi partnermi v rôznych spoluprákach v oblasti divadelnej, hudobnej, výtvarnej či filmovej tvorby a produkcie. Viacerí z Vás sa podieľajú na chode akadémie v pedagogickej oblasti, v programových radách, v akreditačnej rade, v umelecko-vedeckej rade, v správnej rade, v akademickom

senáte, v riadení alebo v administratíve.

Všetkým z nás ide o rozvoj akadémie, upevnenie jej pozície v systéme vysokého školstva na Slovensku, v integrovaní výsledkov umeleckej práce a pedagogických procesov. Naši absolventi pomáhajú budovať regionálne kultúrne prostredie s presahom do celoslovenských reálií. Akadémia počas svojej 25-ročnej histórie vychovala mnohých umelcov, ktorí majú dnes významné medzinárodné pôsobenie. Akadémia umení v Banskej Bystrici buduje svoj alumni klub, ktorý sleduje tvorbu a uplatnenie absolventov, rozvíja obojstranne prospešné vzťahy a priťahuje mediálnu pozornosť.

Za ostatné tri roky sa charakter našej inštitúcie zmenil. Bolo to spôsobené aj vonkajšími faktormi, ako bola pandémia, konflikt na Ukrajine, energetická kríza či zmena nálad v spoločnosti. Musíme si pripomenúť, že tu boli tiež zápasy o redukciu vysokého školstva na Slovensku, krátenie financií pre vysoké školstvo, akreditačný proces, periodické hodnotenie a mnohé závažné aktivity. Mnohé boli hektické, vyžadujúce extrémne úsilie a koncentráciu, a to nielen manažmentu školy, ale i celej akademickej obce. Všetky tieto procesy rezonovali v médiách a odborných diskusiách. O ich priebehu a výsledkoch sme pravidelne informovali na našich webstránkach, v našom akademickom časopise ART3, v našich oficiálnych vyjadreniach alebo príspevkoch na kolégiách rektora a dekanov.

Samozrejme, všetko je v dynamickom procese a povolebná realita z parlamentných volieb môže priniesť nové zmeny aj pre našu akadémiu. Sledujeme, že médiá postupne opúšťajú negativistický naratív voči vysokým školám na Slovensku. Objavujú sa informácie o zásadných zmenách v akademickom prostredí. Verejnosť je

Historicky prvá oficiálna fotografia - stretnutie troch rektorov umeleckých vysokých škôl na Slovensku
Zľava prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD. (AU BB), doc. Mgr. Bohunka Koklesová, PhD. (VŠVU), prof.
PhDr. Martin Šmatlák (VŠMU)

Foto: Matej Sanitrár

informovaná o výsledkoch periodického hodnotenia kvality vedy a umenia, o akreditačných procesoch, o vnútorných systémoch kvality na každej univerzite, o transformácii a modernizovaní študijných programov a o vytváraní nových. Popri negativistickom nastavení celospoločenskej rétoriky pozvoľna zaznievajú pozitívne správy, ktoré vylepšujú celospoločenskú optiku a obraz o vysokých školách.

Počas leta sa udiala neobvyklá vec. Vláda odsúhlasila, aby všetky pozitívne zmeny, ktoré sa dejú na univerzitách, viedli k prideleniu extra financií nad rámec rozpočtu cez tzv. výkonnostné zmluvy. Dokonca pre všetky univerzity bolo vyčlenených 200 miliónov eur, čo je z hľadiska finančných tokov a charakteru peňazí výnimočný počín. Verím, že k aditívnym balíkom financií – „navyše“ – sa dostane aj naša Akadémia umení v Banskej Bystrici, a to prostredníctvom plnenia tzv. výkonnostnej zmluvy v dohľadnej dobe. K uzavretiu výkonnostnej zmluvy medzi Akadémiou umení v Banskej Bystrici a Ministerstvom školstva vedy, výskumu a športu SR, ktorá obsahuje povinné, ale aj nami navolené voliteľné parametre, dôjde na

konci tohto kalendárneho roku. Práve v tomto období prebiehajú intenzívne diskusie s ministerstvom k tejto aktuálnej téme.

Skúsme zrekapitulovať na tomto mieste závažné míľniky predošlého akademického roka. V novembri 2022 sme ako druhá univerzita na Slovensku požiadali Akreditačnú agentúru o posúdenie súladu nášho *Vnútorného systému kvality* so štandardmi. V marci 2023 sme ako prví privítali posudzovateľov agentúry na pôde akadémie v rámci kontroly na mieste. V priebehu najbližších mesiacov/týždňov sa dozvieme výsledky tejto návštevy a celkové hodnotenie, najneskôr do 5. 12. 2023. Predbežné neoficiálne informácie nás naplňajú nádejou, že sme obstáli. Po certifikácii *Vnútorného systému kvality* od Akreditačnej agentúry budeme môcť na základe vývoja a našich potrieb robiť samostatne potrebné zmeny študijných programov, riešiť ich efektívnosť a dlhodobú udržateľnosť.

Pre mňa, ako rektora, bolo dôležité, že do akreditačných procesov a do kreovania a transformácie študijných programov sa okrem manažmentu zapájali naši študenti, absolventi

a významné slovo dostali aj osoby z externého akademického či odborného umeleckého prostredia. Študijné programy sú tak presnejšie zamerané na potreby študentov a potreby umeleckej praxe. Z diskusií a analýz vykonaných v akreditačných procesoch, z realizácie modifikovaných nových študijných programov v minulom roku a nástrojov vnútorného systému, ktorý sa od minulého roku na akadémii používa, máme odozvu na našu prácu a na uplatniteľnosť našich absolventov. Musíme zdôrazniť, že naši absolventi majú vysoký potenciál uplatnenia sa v praxi a po roku od ukončenia akadémie nezaznamenávame výrazné percento neuplatniteľných študentov. Variantnosť a hybridnosť študijných programov zvyšuje uplatnenie na trhu práce, absolventi zakladajú rôzne umelecké startupy, implementujú inovatívne riešenia a vlastné stratégie ekonomicky stabilného a udržateľného rozvoja na pôdoryse umenia a kultúry.

Ako som naznačil pred chvíľou, tento akademický rok bude v poradi už druhým rokom, v ktorom naša akadémia využíva pravidlá vnútorného systému a obsahov pre naše študijné

programy. Základný rámec je týmto nastavený. Minulý rok sme boli v testovacej fáze, nastavovali sme rozvrhy, testovali nové kurikulá, individuálne sme určovali trajektórie a rozsah povinností študentov potrebný na prechod od starých k novým študijným programom. Zisťovali sme, ako nadizajnované veci fungovali v praxi. Našli sme viaceré príležitosti na vylepšenia a pod gesciou našej univerzitnej Akreditačnej rady ich budeme realizovať v tomto akademickom roku. Veríme, že len kontinuálne vylepšovanie a celouniverzitná angažovanosť zapojených aktérov dokáže viesť našu Akadémiu umení k excelentnosti.

Osobitne by som vyzdvihol participáciu študentov na kreovaní študijných programov. Ich návrhy na zlepšenie a konštruktívna kritika študijných programov a príslušných procesov prebiehala prostredníctvom mnohých ankiet, a to za účasti všetkých študentov, osobných vyjadrení zástupcov študentov v tzv. programových radách (študijných programov) a na kolégiách rektora a dekanov, v akademickom senáte a v študentskej únii. Študenti mali možnosť aktívne a „non-hejtersky“ vstupovať do kreovania a ovplyvňovania zmien v študijných programoch. Univerzity, ktoré vnímajú dôležitosť konštruktívnej participácie študentskej obce a ktoré chápu postavenie študenta v procese fungovania vzdelávacej inštitúcie, majú šancu lepšie reflektovať a naplňať potreby študentov.

Vzhľadom na limity príhovoru pri otvorení akademického roka sa nedajú vymenovať všetky čiastkové kroky, zmeny a vylepšenia, ktoré sa týkali a týkajú našej Akadémie umení v Banskej Bystrici. Investičné procesy majú svoje zákonné trvanie, nedajú sa urýchľovať a finančné príspevky na investície sú nevyhnutné. Napriek tomu sme realizovali mnoho viditeľných zmien v prospech študijných programov a študentov: optimalizácia využívania priestorov pre rôzne fakulty, zdieľanie učební, vybudovanie nových priestorov (napríklad rekonštrukcia podkrovia nárožnej budovy, výstavba simulačného centra ART3, nová koncertná sála preobaná zo zasadačky rektorátu) sú len niektoré príklady investičných aktivít v rámci našej akadémie.

V nedávnej dobe bola zverejnená výzva Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, ktorá bola zameraná na systematickú obnovu ubytovacej infraštruktúry na slovenských vysokých školách. Aj napriek tomu, že

sme v dvoch fázach postupne obnovovali priestory internátov z grantov, v súčasnosti sa dokončila obnova vykurovania (kotlov a infraštruktúry) a už dnes akadémia v energetickom nastavení dosahuje slovenský nadštandard. Je tu tiež snaha v najbližšom období pustiť sa do razantnej rekonštrukcie IKT infraštruktúry, ale dôležitý priestor vidíme aj v zatepľovaní a rekonštrukcii striech, fasád a v inštalovaní fotovoltiky na našich budovách. V septembri prebehol na AU energetický audit, ktorý nám v októbri tohto roku detailne predstaví portfólio aktivít, ktoré by v budúcnosti umožnili akadémii šetriť aspoň 30 percent celkových energetických výdavkov. Na realizáciu navrhnutých aktivít pripravuje akadémia projekt z Plánu obnovy s termínom uzávierky žiadosti na konci tohto kalendárneho roka.

Vďaka jedinečnosti našej vzdelávacej inštitúcie a synergickému potenciálu hudobného, dramatického, filmového a výtvarného umenia, máme k dispozícii mnoho umeleckých príležitostí, ktoré sme pred tromi rokmi začali významne podporovať a presadzovať. Zaznamenali sme významný posun v medzifakultných vzťahoch, v kooperácii aj vzájomnej pomoci. Obnovené vzťahy a väzby priniesli mnohé prepomenia pedagógov a študentov všetkých fakúlt. Navzájom poznávame a rešpektujeme rôzne druhy umenia, a to bez zbytočnej nadradenosti alebo prioritizácie. Nami zmenené prostredie umožňuje vytvárať živú univerzitu s pestrým študentským životom a aktivitami nielen pre domácich, ale aj zahraničných študentov. Študenti realizujú svoje aktivity nielen na pôde akadémie, ale prenášajú ich do verejného života mesta či kraja. Vytvárajú nezávislé umelecko-kultúrne platformy, ktoré formujú život v meste Banská Bystrica (napríklad Záhrada alebo Rozkvet), ale aj v okolitých obciach ako napríklad Kultúrne centrum v Dúbravici. Aj v tomto roku plánujeme zintenzívniť dialóg medzi fakultami, systematizovať a podporovať vzájomnú umeleckú produkciu a projekty v lokálnom a regionálnom priestore – nielen ako dôsledok požiadaviek merateľných ukazovateľov výkonnostných zmlúv s ministerstvom, ale aj ako súčasť prirodzenej potreby integrácie študentov a absolventov do reálneho života spoločnosti, a to aj v rámci Európy.

Za posledné roky sme zaznamenali tiež výrazný posun vo vnímaní Aka-

démie umení v Banskej Bystrici medzi umelkyňami a umelcami, ako aj medzi kolegyňami a kolegami z ostatných kultúrnych organizácií zriaďovaných Ministerstvom kultúry SR, z tretieho sektoru či neziskových organizácií. Akadémia umení v Banskej Bystrici sa stáva nielen partnerom, ale i koordinátorom medzinárodných projektov. Verím, že prehlbovanie vzťahov a medziinštitucionálna spolupráca budú rezonovať aj v tomto akademickom roku. Akadémia umení koordinuje v tomto roku štyri zmiešané medzinárodné krátkodobé programy (tzv. BIP), organizuje viaceré medzinárodné konferencie, koncerty a výstavy na svojej pôde. Študenti a zamestnanci realizujú zahraničné pobyty cez Erasmus+ na školách alebo relevantných zahraničných inštitúciách. Pozývame pedagógov a odborníkov z umeleckej praxe, aby prinášali svoje know-how alebo nové postupy pre našich študentov a pedagógov. Medzinárodný kultúrny priestor je plný príležitostí a spolupráca Akadémie umení v Banskej Bystrici po vyše 25 rokoch svojej činnosti vstupuje do tohto priestoru odvážne a sebaisto.

V predchádzajúcich obdobiach sa umelecké školy na Slovensku označovali aj ako „vzájomne konkurenčné“. Myslím, že táto paradigma už neplatí. V súčasnosti hľadáme nové cesty spolupráce. Odvážim sa označiť súčasný stav ako veľmi otvorený a kolegiálny. Nachádzame sa v ére, ktorá je plná výziev a príležitostí na partnerské spolupráce a sme pripravení presadzovať náš spoločný postoj v zásadných otázkach pri komunikácii a v presadzovaní záujmov našej akadémie v domácom aj medzinárodnom kultúrno-umeleckom priestore. Preto som rád, že ich Magnificencie, rektorka VŠVU a rektor VŠMU, prijali pozvanie a prejavili záujem vystúpiť na otvorení tohto akademického roka. Týmto ich srdečne pozdravujem a vítam!

Všetkým zamestnankyniam a zamestnancom, ako aj všetkým študentkám a študentom prajem úspešný, inšpiratívny a plnohodnotný akademický rok 2023/2024 – a to nielen v atmosfére čerstvých parlamentných volieb, ale aj v očakávaní volieb rektora, ktoré sa na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnia 10. októbra 2023.

Ďakujem za pozornosť.

AKADÉMIA UMENÍ VSTÚPIA DŇA 2. 10. 2023 SLÁVNOSTNÝM OTVORENÍM DO NOVÉHO, V PORADÍ UŽ 26. AKADEMICKÉHO ROKA

Tento rok otvorila svoje brány pre študentov troch fakúlt, a to pre fakultu dramatických umení, kde sa zapísalo 143 študentov, fakultu múzických umení s 176 zapísanými študentmi a fakultu výtvarných umení, na ktorú sa zapísalo 215 študentov.

Škola privítala na slávnostnom akte významných hostí: rektorku Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave doc. Mgr. Bohunku Koklesovú, PhD., rektora Vysokej školy múzických umení v Bratislave prof. PhDr., Martina Šmatláka, rektorku Univerzity svätého Cyrila a Metoda v Trnave prof. Mgr. Katarínu Slobodovú Novákovú, PhD., prorektorku pre stratégiu, internacionalizáciu a medzinárodnú spoluprácu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doc. Mgr. Ing. Miroslavu Knapkovú, PhD., dekanu Fakulty zdravotníctva v Banskej Bystrici Slovenskej zdravotníckej univerzity doc. PhDr. Bc. Beátu Frčovú, PhD., MPH, rektora Katolíckej univerzity v Ružomberku doc. Ing. Jaroslava Demka, CSc., prorektora pre informatizáciu a šport Slovenskej technickej univerzity v Bratislave prof. Ing. Štefana Stanka PhD., rektora Akadémie policajného zboru v Bratislave pplk. JUDr. Michala Marka, PhD., prorektora pre vedu a výskum Technickej univerzity vo Zvolene prof. Dr. Ing. Jaroslava Šálku.

Slávnostný ceremoniál formou osobnej účasti podporili aj Mgr. art. Roman Malatinec, podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja, PhDr. Peter Kováč, riaditeľ Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Ing. Mária Balcová, vedúca oddelenia Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici.

Primátor mesta Banská Bystrica MUDr. Ján Nosko zaslal pozdrav, ktorým poďakoval Akadémii umení v Banskej Bystrici za spoluprácu a poprial jej úspešných študentov a splnenie všetkých predsavzatí do budúcnosti.

Súčasťou slávnostného podujatia bol aj dramatický vstup s projekciou Vanesy Šankovej, študentky tretieho ročníka bakalárskeho štúdia herectva na Fakulte dramatických umení AU v Banskej Bystrici, ktorá odprezentovala dielo Malá rečnica od Janka Matušku. Atmosféru podujatia podčiarkli svojím vystúpením aj študenti muzikálového spevu Marta Ďumbalová a Denis Sendrej s piesňou od Jiřího Šlitra „Dotýkať se hvězd“.

Akadémia umení v Banskej Bystrici je jedinou školou na Slovensku, ktorá má študijný program interpretačné umenie a špecializáciu hra na bicích nástrojoch. Jedným z prvých absolven-

tov tejto špecializácie je Mgr. art. Peter Solárik, ArtD., ktorý sa predstavil spoločne s Bc. Martinom Zajacom v duete perkusionistov so skladbou Wildlings od Ivana Trevina.

Ďakujeme všetkým zúčastneným a prajeme študentom, pedagogickým i nepedagogickým zamestnancom úspešný akademický rok 2023/2024.

Celý slávnostný ceremoniál je zaznamenaný a videozáznam bude prezentovaný na webovej stránke akadémie www.aku.sk

MGR. ART. KATARÍNA VILUDOVÁ

public relations
Akadémia umení v Banskej Bystrici
+421 904 574 244
katarina.viludova@aku.sk
www.aku.sk
www.art.aku.sk

BC. IGOR NAŇO
predseda Akademického senátu AU BB

PLÁNOVANÁ VOĽBA REKTORA/ REKTORKY AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

*NA FUNKČNÉ OBDOBIE
OD 20. FEBRUÁRA 2024
DO 19. FEBRUÁRA 2028*

SA USKUTOČNILA DŇA 10. OKTÓBRA 2023

Rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici tajným hlasovaním volilo volebné zhromaždenie, ktoré je zložené zo všetkých členov/členiek Akademického senátu Akadémie umení v Banskej Bystrici a všetkých členov/členiek Správnej rady Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Volili všetci členovia a členky volebného zhromaždenia v počte 23 hlasujúcich, pričom 18 hlasujúcich zastupovalo Akademický senát AU a 5 hlasujúcich zastupovalo Správnu radu AU.

Kandidátmi na rektora boli **Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD.** a **prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.**, obidvaja z Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Volebné zhromaždenie viedol predseda Akademického senátu AU **Bc. Igor Naňo**. Počas schôdze volebného zhromaždenia kandidáti predstavili svoje návrhy stratégie rozvoja univerzity a potom nasledovali otázky jednotlivým kandidátom hlavne od členov volebného zhromaždenia. Voľbu kandidátov na funkciu rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici zabezpečovala päťčlenná volebná komisia.

V 1. kole voľby získal **prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.** nadpolovičnú väčšinu platných hlasov (počet hlasov 12) všetkých členov volebného zhromaždenia. Informoval o tom predseda volebnej komisie **Mgr. art. Richard Sanitra**.

Voľba prebehla v súlade so všeobecne záväznými predpismi a s vnútornými predpismi Akadémie umení v Banskej Bystrici. Rektora vymenúva na návrh akademického senátu verejnej vysokej školy prezidentka SR. Návrh akademického senátu predkladá prezidentke minister školstva, ktorému ho doručil Akademický senát AU do 15 dní od prijatia rozhodnutia.

ZMENY V PERSONÁLNO ZLOŽENÍ

AKADEMICKÉHO SENÁTU

MARTA HOLÉCYOVÁ

ORGÁNY AKADEMICKÉHO SENÁTU AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Predseda:

Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD., FVU – do 25. 08. 2023
Bc. Igor Naňo, rektorát – od 3.10.2023

Podpredseda – zamestnanecká časť:

Bc. Igor Naňo, rektorát – do 3.10.2023
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., FMU – od 3.10.2023

Podpredseda – študentská časť:

Stella Šuranská, FDU – do 31. 03. 2023
Simona Višňáková FDU – od 17. 04. 2023

Tajomník:

Ing. Miriama Ďurianová, rektorát

Členovia zamestnaneckej časti:

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., FMU
Alena Strmeňová, FMU
prof. Mgr. art. Mária Tomanová, ArtD., FMU
Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., FVU
Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD., FVU – do 25. 08. 2023
Mgr. Ivana Moncoľová, PhD. FVU – od 26. 08. 2023
doc. Mgr. art. Ján Triaška, ArtD., FVU
Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD., FDU
Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD., FDU
Mgr. art. Ivan Kršiak, ArtD., FDU
Ing. Miriama Ďurianová, rektorát
Bc. Igor Naňo, rektorát
Mgr. Natália Olhová, akademická knižnica

Členovia študentskej časti:

Mgr. art. Peter Dekrét, FMU
Natália Perďochová, FMU
Bc. Matúš Polonec, FVU
Tomáš Varadzyn, FVU
Simona Višňáková, FDU
Stella Šuranská, FDU – do 31. 03. 2023
Bc. Jakub Petřík, FDU – od 01. 04. 2023,

STRATÉGIA ROZVOJA AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NA ROKY 2024 – 2028

Predkladaný materiál som rozdelil do troch základných častí:

- Prvou je samotná vízia a stratégia rozvoja Akadémie umení v Banskej Bystrici na roky 2024 – 2028
- Druhú časť tvorí bilancia môjho prvého funkčného obdobia rektora 2020 – 2024 a východiskový (súčasný) stav Akadémie umení
- Tretiu časť tvorí formulovanie mojej motivácie uchádzať sa opätovne o funkciu rektora a moje osobnostné a odborné predpoklady byť rektorom

Vízia a stratégia rozvoja Akadémie umení v Banskej Bystrici na roky 2024 – 2028

Moja vízia a stratégia rozvoja AU na najbližšie štyri roky kontinuálne a systematicky nadväzuje na súčasné legislatívne a obsahové vízie a stratégie akadémie, ako aj Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Dotýka sa troch hlavných oblastí, ktoré determinujú súčasný život a fungovanie akadémie a budú sa kontinuálne v značnej miere uplatňovať aj v najbližšej budúcnosti zahŕňajúcej funkčné obdobie rektora,

t. j. 2024 – 2028. Tieto tri hlavné oblasti sú výsledkom kolektívnej práce a konsenzu, ktoré dosiahli fakulta akadémie, akademická obec, manažment univerzity, reprezentácie vysokých škôl, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu a parlament SR v oblasti vnútorného riadenia akadémie umení alebo fungovania vysokých škôl v SR.

1. Prvú oblasť tvorí bazálny dokument determinujúci poslanie, rozvoj a činnosť akadémie na najbližšie roky formalizovaný v dokumente Dlhodobý zámer v oblasti vzdelávania, výskumu a vývoja, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti Akadémie umení v Banskej Bystrici pre obdobie 2021 – 2026. Dokument sme v prostredí akadémie koncipovali a formulovali už v roku 2020 na začiatku môjho súčasného funkčného obdobia rektora. Dokument som postupne predkladal orgánom akademickej samosprávy na všetkých úrovniach a v roku 2020 bol schválený akademickým senátom AU BB.

2. Druhú oblasť determinujúcu interné fungovanie a politiky akadémie v oblasti hlavnej činnosti (politika

v oblasti umeleckého vzdelávania a jeho kvality, politika v oblasti vedy, umeleckého výskumu, tvorivej činnosti a ich kvality, politika prepojenia tvorivej činnosti, umeleckej praxe a vysokoškolského vzdelávania, politika internacionalizácie, politika vzťahov a kultúrno-spoločenská misia, politika riadenia, financovania a rozvoja) upravuje vnútorný systém kvality (VSK), na ktorom Akadémia umení, jej orgány a jednotlivci pracovali od roku 2020. Proces posúdenia Akreditačnou agentúrou pre vysoké školstvo SR stále trvá. Fáza návrhu VSK AU BB trvala relatívne dlho vzhľadom na konsenzuálne prijímanie záverov. Výsledkom diskusií a brainstormingov akademickej obce a hlavne manažmentu akadémie a fakúlt boli následné formálne formulácie politik (rozumie sa súbor princípov a zámerov, ktoré usmerňujú konanie zamestnancov a jednotlivých organizačných súčastí AU BB pri naplňaní vlastného poslania), úpravy procesov (rozumejú sa pravidlá, časti vnútorných predpisov, popisy procedúr a konsenzuálne dohodnuté kroky, prostredníctvom

ktorých sa realizujú príslušné činnosti), návrh štruktúr (rozumejú sa kolektívne orgány a osoby s určenou pôsobnosťou, rozsahom zodpovednosti a kompetenciami) a ich úloh a kompetencií.

3. Treťou oblasťou, ktorá bude v najbližšom období determinovať činnosť, fungovanie, financovanie a vzťahy Akadémie umení s externým prostredím, budú výkonnostné zmluvy, ktoré v najbližšom období (do konca roku 2023) Akadémia umení uzatvorí s Ministerstvom školstva. Povinnosť uzavrieť výkonnostnú zmluvu vyplýva z par. 89 VŠ zákona č.131/2002 Z.z a Dlhodobého zámeru vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2023 – 2028 predloženom Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Rozprava a konzultácie k výkonnostným zmluvám prebiehajú medzi manažmentom fakúlt, akadémiou a ministerstvom od júna 2023. (Poznámka: Na plnenie ukazovateľov bude viazaných 10 percent štátnej dotácie, t. j. rozpočtu AU.)

V zmysle vyššie konkretizovaných troch oblastí ľubovoľná vízia akéhokoľvek kandidáta na rektora AU BB vrátane mojej musí byť zasadená do priestoru, ktorý je obsahovo a legislatívne vymedzený vyššie popísanými 3 oblasťami.

Moja hlavná vízia:

Viesť Akadémiu umení k excelentnosti kontinuálne pri dodržiavaní najvyššej miery etických štandardov a morálnych zásad. Prostredníctvom politik, pravidiel a štruktúr akadémie rozvíjať kultúru kvality a garantovať kvalitu vlastnej činnosti akadémie v najširšom zmysle slova. Vytvárať optimálne, efektívne a inšpiratívne medzinárodne porovnateľné prostredie pre vysokoškolské umelecké vzdelávanie. Podporovať aktivity, ktoré prepájajú edukáciu s umeleckou praxou, napĺňajú potreby študentov aj spoločnosti a presadzujú záujem veci zlepšovať. Verím, že cestou k naplneniu tejto vízie je koncentrácia na jednotlivcov, ktorí AU tvoria a reprezentujú. Hľadať pre nich také aktivity a financovanie, ktoré rozvíja ich odborný potenciál a tvorivé know-how a potvrdzuje životaschopnosť AU ako celku.

Moje úlohy pri napĺňaní hlavnej vízie a parciálnych úloh

Tak ako v predošlom období bolo mojou hlavnou úlohou previesť AU

komplikovaným obdobím akreditácií vnútorného systému kvality, tak v nasledujúcom období verím, že moja hlavná úloha pre najbližšie obdobie **je systematicky budovať a nastavovať vnútorné štruktúry AU a koordinovať akadémiu a jej súčasti, aby plnili v určenom rozsahu výkonnostné ukazovatele, ku ktorým sa AU voči MŠ VVaŠ SR zaviazá** (zmluva na roky 2024 – 2028 bude uzavretá v decembri 2023). **S plnením ukazovateľov ruka v ruku ide aj kontinuálne zlepšovanie a rozvoj.**

Je nevyhnutné, aby Akadémia umení v ďalšom období zvýšila oproti súčasnému východiskovému stavu kvalitu a atraktivnosť vzdelávania, umeleckej a vedecko výskumnej oblasti, zvýšila spoločenský vplyv, rozšírila neakademickú a regionálnu spoluprácu s akademickým i neakademickým prostredím, prehĺbila medzinárodnú spoluprácu a prípadne uvažovala o integrácii kapacít s inými externými inštitúciami.

Poznámka: V zmysle doterajšej rozpravy manažmentu akadémie a fakúlt si Akadémia umení okrem povinných merateľných ukazovateľov (efektivita štúdií, spokojnosť študentov, otvorenosť štúdií, výstupy základného a aplikovaného výskumu / umeleckej tvorivej činnosti, zahraničné výskumné a umelecké granty, nezamestnanosť absolventov, uplatnenie na trhu práce, profesijné Bc. študijné programy) stanoví 8 voliteľných merateľných ukazovateľov, ako sú: otvorenosť štúdií voči zahraničiu, spolupráca s neakademickými a regionálnymi externými aktérmi, spolupráca s lokálnymi neakademickými a regionálnymi externými aktérmi do 50 km, spolupráca s neziskovými, charitatívnymi a inými organizáciami pro bono, podiel tvorivých zamestnancov na miestach profesorov na ustanovený týždenný pracovný čas (100 %) s iným ako slovenským a českým občianstvom, podiel všetkých tvorivých zamestnancov na ustanovený týždenný pracovný čas (100 %) s iným ako slovenským alebo českým občianstvom, internacionalizácia v neakademickej a regionálnej spolupráci, internacionalizácia z hľadiska študentov.

Z pohľadu vyššie opísaných zámerov a vízie vidím ako hlavné slabiny (**Weaknesses**) AU oblasti excelentných umeleckých výstupov registrovaných v CREUČ a zapojenie AU do excelentných výskumných a umeleckých grantov (napr. granty Horizont 2020/ Horizont Európa, tvorba v rámci sché-

my Creative Europe) a grantov s financovaním zo zahraničia.

Ohrozenia (**Threats**) vyplývajúce z aktuálneho stavu akadémie a príležitostí, ktoré ponúka externé prostredie, dosluhujúcej IKT infraštruktúry, kybernetickej ochrany, energetickej náročnosti prevádzky niektorých budov, finančne náročných dlhodobých projektov bez bezprostredného efektu a významu.

Legislatívne a obsahové požiadavky výkonnostných zmlúv, vnútorného systému kvality a slabé stránky a ohrozenia AU BB vidím ako príležitosti (**Opportunities**), ktoré plánujem riešiť v prípade zvolenia v ďalšom období. Predpokladám napr. diskusiu o účelnosti prenajatého a postupne rekonštruovaného objektu Kaštieľ Radvanských s členmi Senátu AU a so Správnou radou AU, iniciáciu nových investičných projektov menšieho rozsahu (zateplenie budov a oprava strechy na budove FVU – ateliéry, skvalitnenie WIFI v budovách AU BB, inštalovanie fotovoltiky s batériami a sčasti aj solárnych panelov na strechách našich budov, digitalizácia knižnice, elektronické vydavateľstvo, umelecká produkcia/centrum) a väčšieho rozsahu (investičné projekty na stavbu nových budov).

V minulom období sa mi podarilo premeniť dovtedy nevyužitú príležitosť vzájomnej spolupráce fakúlt AU na fungujúcu vzájomnú spoluprácu, ktorú považujem v súčasnosti za najsilnejšiu stránku AU. Za obdobnú nevyužitú príležitosť naďalej považujem spoluprácu troch umeleckých vysokých škôl – VŠMU, VŠVU a AU BB a umeňovedných pracovísk SAV na spoločných projektoch. Verím, že v ďalšom období naštartujeme nové spolupráce s mestom Banská Bystrica, Banskobystrickým samosprávnym krajom (BBSK) a s Kreatívnym centrom RTVS.

Medzi ďalšie príležitosti, ktoré vidím v nasledujúcom období a ktoré plánujem rozvíjať, je rozvoj viaczdrojového financovania najmä podnikateľskej činnosti a komercializácie vlastnej produkcie prostredníctvom produkčnej aktivity fakúlt, grantovej činnosti a investičných projektov. V súčasnosti ponúkané a nenaplnené príležitosti vidím aj v oblasti publikačných činností, účasti AU a jednotlivcov v medzinárodných štruktúrach akademických inštitúcií, v chýbajúcom členstve Magny Charty Universitatum, v medzinárodných študijných programoch so zahraničnými univerzitami alebo v študijných

programoch v anglickom jazyku, v činnosti Študentskej únie.

Aj keď sme v minulom období veľkú pozornosť venovali reštrukturalizácii študijných programov a zaostrieli sme na študenta a jeho potreby v nadchádzajúcom období, vidím, že bude potrebné koordinovať a riadiť aktivity, ktoré povedú k väčšiemu zapojeniu študentov a tretích strán do formovania a kontroly realizácie edukačných aktivít (dôsledne implementovať vnútorný systém kvality, garantovať kvalitu na každej úrovni). Časom bude potrebné nielen modernizovať a aktualizovať študijné programy, ale aj rozširovať celkovú ponuku (napr. digitálna hudba, scénografické digitálne vizualizácie – mapping, interaktívna performatibilita), služby pre akademickú obec (jazykové vzdelávanie, kariérny rast, monitoring, koučing) a výmenu skúseností s medzinárodným prostredím v oblasti vzdelávania, umenia a kolaborácie s externými inštitúciami.

Som pripravený pokračovať v motívácii k medzifakultným spoluprácam (Interný grantový systém), podporovať kľúčové umelecké osobnosti s dlhodobou excelentnými a závažnými výstupmi v pracovnom pomere na akadémii, napomáhať vzniku vedeckých časopisov na fakultách, eventuálne jedného univerzitného karentovaného časopisu na AU BB, pokračovať v digitalizácii administratívnych, edukačných a umeleckých procesov, reflektovať na iniciatívy študentov a ich orgánov a zastúpení a napomáhať realizácii konštruktívnych pripomienok na celoakademickej úrovni.

Záverom je potrebné explicitne konštatovať, o to viac práve v dnešnej dobe, že budem venovať pozornosť základným humanistickým poslanstvám a plneniu úloh vzdelávacej inštitúcie v systéme vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. Akadémia pod mojím vedením bude garantovať akademické slobody prejavu, nediskriminácie, etiky a rodovej rovnosti. Budem presadzovať dodržiavanie morálnych a etických zásad, boj proti plagiátorstvu a akademickým podvodom. Súčasťou záujmov AU BB je uplatňovanie tvorivého a kritického myslenia a jeho využitie pre individuálny a spoločenský rozvoj. Na záver prehlasujem, že budem otvorený kritike a úprimnému dialógu naprieč celým spektrom inštitúcie v záujme jej rozvoja a prosperity.

Bilancia – Odpočet za predchádzajúce funkčné obdobie

Uchádzam sa o pozíciu rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici v dru-

hom volebnom období. Je prirodzené, že okrem stratégie na nasledujúce obdobie prinášam odpočet za ostatné roky, aby bolo možné posúdiť moje kompetencie a schopnosti viesť inštitúcie a naplniť vízie a sľuby, ktoré som dal. V tejto súvislosti považujem za dôležité upriamiť pozornosť na niektoré súvislosti, ktoré zásadne zmenili charakter našej univerzity a dosiahli alebo naštartovali pozitívne zmeny. Bilanciu som rozdelil do viacerých bodov:

- Stav Akadémie umení pred mojim nástupom do funkcie v roku 2020
- V akých časoch sa realizovali zmeny
- Aké vybrané významné úlohy sa plnili
- Čo som sľúbil a ako to vyzerá v súčasnosti

Stav Akadémie umení pred mojim nástupom do funkcie v roku 2020

Vzhľadom na skutočnosť, že v dnešnej dobe už mnohé veci vnímame ako samozrejmé, je vhodné si pripomenúť, na čo sme už všetci pod nánosom času zabudli, v akých reáliách sa Akadémia umení v Banskej Bystrici nachádzala pred rokom 2020 pri mojom nástupe do funkcie rektora.

Na akadémii prevládalo konkurujúce si prostredie jednotlivých fakúlt, ktoré zrkadlilo a protežovalo fakultu, z ktorej bol rektor univerzity. Existovalo najmä deformované prerozdelenie finančných prostriedkov a vzájomné dlhoročné podlžnosti medzi fakultami a rektorátom a s tým spojené animozity, ktoré znemožňovali vzájomnú medzifakultnú spoluprácu. Jednotlivé organizačné súčasti boli introspektívne zahľbené do seba, prevládala diskomunikácia, izolacionizmus a uzamknutosť fakúlt.

V administratívnej oblasti existovalo veľké množstvo vnútorných predpisov, ktoré na úrovni fakúlt boli implementované odlišne, často v rozpore z centrálnymi predpismi. Mnohé boli zastarané aj viac ako jednu dekádu.

Pravidelne sa vynárali neočakávané zásadne problémy ako napríklad nedoriešené súdne spory vážne ohrozujúce stabilitu školy, nekompetentne nastavené a rozbehnuté verejné obstarávania a projekty s potenciálom budúcich súdnych sporov, neefektívne nájom a pod. A k tomu všetkému právne služby, ktoré nedokázali v minulosti presadzovať záujmy akadémie voči odporcom.

V niektorých organizačných

súčasťach bola prezamestnanosť, niektoré pozície a služby boli redundantné alebo úplne nadbytočné, čo zaťažovalo v značnej miere rozpočet. Na stole ležali veľké investičné akcie odčerpávajúce ľudské a finančné zdroje bez krátkodobého efektu. S majetkom AU a zdrojmi sa narábalo neefektívne. Napriek prezamestnanosti v niektorých segmentoch akadémii chýbali niektoré kľúčové pozície, ktoré si vyžadovali potreby nových akreditačných procesov a legislatívne požiadavky, úplne absentovala komplexná interná kontrola akademických procesov.

Pri nástupe bolo cítiť aj zastaranosť a absenciu inovácií v študijných programoch. Chýbali mechanizmy a finančné krytie na riešenie problémov a podnetov od študentov a pedagógov. Záujem študentov o spätnú väzbu o kvalite prostredia a študijných programov bol minimálny.

Paradoxným bol aj stav, keď Akadémia umení žila „na kreditku“, t. j. finančné prostriedky na budúci mesiac sa používali na vykrytie finančného deficitu najmä na mzdách už v predošlom mesiaci.

Bol to stav inštitúcie, ktorý bol pred nevyhnutnými zmenami. Všetky uvedené problémy si vyžadovali zásadné a takmer okamžité riešenia, odvážne formulovanie rozhodnutí a dôsledné naplnenie zámerov. Som presvedčený, že v tom čase dominantná časť akademickej obce volala po zmene paradigmy a nové nastavenie prostredia. O mnohých problémoch akadémie som pri nástupe do funkcie netušil ani ja a historické nahromadené problémy sa objavovali takmer počas celého funkčného obdobia a žiadali o pozornosť spolu s problémami, ktoré zo sebou prinášali nové kritické spoločenské výzvy, neštandardné prostredie v spoločnosti, v štáte a vo svete a „rýchle“, nie vždy šťastné a zmätočné riešenia zo strany štátnych orgánov.

V akých časoch sa robili zmeny

Dnes sa všetko relativizuje a všetci sa na prežitie a prekonanie udalosti pozeráme inou optikou. Nastúpil som do funkcie rektora 20. 2. 2020. V tom čase celosvetová pandémia vstupovala do brán Slovenska. O tri týždne po mojom nástupe, t. j. 6. 3. 2020 som bol nútený zatvoriť brány školy. Nastala permanentná krízová situácia v SR a vo svete

s katastrofickými víziami a radikálnymi obmedzeniami v súvislosti s COVID-19. Evidovali sme krízu hodnôt a polarizáciu spoločnosti, zhoršenie nálad v spoločnosti sprostredkovanými médiami a sociálnymi sieťami. Akadémia umení prešla do online režimu a do online výučby, s ktorou nemala žiadne pedagogické, organizačné a administratívne skúsenosti. Chýbalo potrebné programové a technické vybavenie.

Po dvoch rokoch otvárania a zavádzania školy a prechodom medzi online svetom a prezenčnou výučbou COVID-19 ustúpil, ale bezprostredne nasledovala vojna na Ukrajine, ktorá rozpútala ľudské šialenstvo za našimi hranicami, ale prehĺbila infláciu, energetickú krízu a s tým spojené zvýšenie cien energií, materiálov, služieb, čo sa priamo dotklo fungovania akadémie a rozbehnutých projektov.

Okrem celospoločenských výziev vlastných historických problémov akadémie umení v tejto mimoriadnej situácii musela riešiť Akreditačný proces, proces tzv. Periodického hodnotenia výskumnej, vedeckej a umeleckej činnosti, zmenu kľúčových zákonov pre oblasť školstva a prechod na výkonnostný a merateľný ukazovateľmi verifikovateľný výkonnostný model.

Čím je charakteristické toto obdobie? Nič, čím si prešla akadémia a manažment akadémie v minulosti, sa nedá porovnať s týmto obdobím. Nikto nemal a nemá know-how, ako veciam čeliť bez stresu, bez tlaku a v dostatočnom čase. Premenná mimoriadna situácia v štáte a spoločnosti nemôže garantovať stabilný bod, na ktorý bola akademická obec zvyknutá. Moje rozhodnutia, plnenie mojich úloh a moje funkčné obdobie môže byť dnes, keď sa dostávame do normálu, spätne vnímané ako chaotické, neempatické a nezvládnuté. Ja ho však hodnotím ako dynamické, rýchle a zvládnuté, a vďaka systematickej a poctivej práci všetkých kolegov odstránilo historicky nahromadené problémy. Čo sa zdalo ako nemožné (online vzdelávanie) a bolo mnohými pedagógmi v minulosti zatracované, sa stalo realitou a v súčasnosti sú tieto metódy edukácie, spolupráce a riadenia integrálnou súčasťou akadémie, jej vzdelávacieho procesu, administratívy a riadiacich procesov. V súčasnosti má AU BB ustálený pracovný kolektív a štruktúru a súčasná vlna akreditácií

posilnila študijné programy. Akadémia zamestnávala k 31. októbru 2022¹ vyše 200 zamestnancov vrátane pedagogických zamestnancov (142), administratívnych zamestnancov (43) a podporného personálu (26). K tomuto dátumu mala AU BB 512 študentov, z toho 138 FDU, 182 FMU a 192 FVU. To všetko predstavuje spoločensky významný kapitál vo forme kvalitných pedagógov, umelcov a talentovaných študentov.

Aké vybrané významné úlohy sa plnili

Ako som spomenul v predošlom texte, zásadné spoločenské udalosti a úlohy z úrovne Ministerstva školstva vytvorili nevyhnutnosť dynamických a odvážnych rozhodnutí a nový prístup v rámci riadenia inštitúcie akadémie.

Jednou z najzákladnejších priorit bolo začať systematicky budovať nové väzby, spolupráce, projekty a partnerstvá v rámci inštitúcie a následne mimo nej. Vytvorilo sa prostredie, v ktorom začali jednotlivé fakulty komunikovať, spolupracovať a kooperovať. Už v prvom roku sa odstránili koeficienty a deformácie v rozpočte, ktoré pozitívne diskriminovali vybrané súčasti akadémie na úkor iných. Začal sa transparentne podľa metodiky MŠ VVaŠ SR prerozdeľovať rozpočet na jednotlivé organizačné zložky (t. j. akými výkonmi organizačné súčasti vyrobili rozpočet, toľko financií dostali). Podarilo sa nám konsolidovať personálne obsadenie organizačnej súčasti rektorát už v prvých mesiacoch funkčného obdobia, čo dlhodobo šetrí finančné prostriedky pre fakulty a ďalší rozvoj. Optimalizácia a efektívne využívanie pridelených finančných prostriedkov je základná úloha štatutára.

Po personálnej konsolidácii a spravodlivom prerozdelení je šetrenie budúcich nákladov jedným z manažérskeho najdôležitejším prvkom finančnej stabilizácie inštitúcie. Začali sme investičnými akciami s potenciálom šetrenia. Využívali sme čas a priestor, kedy bola škola v online režime a na škole prebiehali rekonštrukčné práce. Prerábali sa kotolne v dvoch objektoch Fakulty výtvarných umení, realizovala sa výmena osvetlenia na celej AU, implementovali sa senzory na osvetlenie,

montovali sa ventily na radiátory, realizovala sa zmena v regulácii vykurovania podľa jednotlivých častí hlavnej budovy. Zrekonštruoval sa rektorát, strechy, študentský domov atď. Všetky tieto úpravy viedli k tomu, že sme dokázali znížiť energetickú záťaž

inštitúcie ešte predtým, ako prepukla energetická kríza. Začali sme budovať spoločné centrá a zdieľať navzájom nevyužívané (v danom čase) zdroje. V prostredí akadémie sa začala presadzovať stratégia spoločného budovania a zdieľania zdrojov medzi organizačnými súčasťami, zdieľame špecializované priestory, nakupujeme špecializovanú techniku, plánujeme výučbu v priestoroch iných organizačných súčastí, využívame služby centralizovaných pracovísk na podporu vlastnej umeleckej alebo vzdelávacej činnosti jednotlivých fakúlt. Chýbajúce priestory najmä Fakulty múzických umení sme začali riešiť delimitáciou priestorov patriacich rektorátu a využívaním priestorov iných organizačných súčastí. Vytvorili sme priestor pre projekty medzifakultnej spolupráce Podkrovie v objekte Ďatelinka, vybudovali sme Simulačné centrum pre všetky tri fakulty v priestoroch Fakulty dramatických umení, hľadáme nové investičné príležitosti a pravidelne podávame projekty na ich vybudovanie.

Intenzívne sme začali propagovať vlastné aktivity a budovať dobré meno AU. Už po roku bolo cítiť zásadnú zmenu klímy a ducha akadémie, najmä u našich partnerov z akademického prostredia. Akadémia sa otvorila verejnosti. Vytvorili a uviedli sme do praxe dizajn manuál a corporate identity AU, redizajnovali sme časopis ART3 a začali sme systematicky informovať o aktivitách nielen rektora a rektorátu, ale o všetkých významných veciach a činnostiach, ktoré zasahujú celú AU a jej interné a externé aktivity a partnerov. I vďaka tejto systematickej informovanosti môžem odkázať čitateľa na detailnejšie projekty, úlohy, výsledky a činnosť, ktoré sú detailne mapované v jednotlivých číslach časopisu ART3 dostupných na <https://www.aku.sk/sk/univerzita-au/casopis-art3.html>.

Informácie o výsledkoch vzdelávania sa v čase môjho nástupu strácali, čo vytváralo skreslený a neúplný obraz

¹ Rezortná štatistika MŠ VVaŠ SR sa vyказuje ku koncu októbra.

o kvalite a rozsahu činnosti akadémie a jej fakúlt. Konceptne sme navrhli, naprogramovali a naplnili (našimi absolventmi, študentmi a pedagógmi) digitálny systém uchovávaní digitálne stopy v našich databázach <https://art.aku.sk/> tak, aby sme následne vedeli verejnosti propagovať výsledky vzdelávacieho procesu a umeleckú tvorbu akademickej obce. Zlepšenie propagácie prinieslo zvýšenie prítomnosti našej inštitúcie na sociálnych sieťach. Vytvárame databázu fotografického a video materiálu o činnosti a aktivitách na akadémii.

Paralelne s propagáciou ide ruka v ruke aj zviditeľňovanie sa inštitúcie doma a v zahraničí, hlavne cez projekty a rôzne participácie. Akadémia seba-vedomo a optimálne funguje v širšom lokálnom aj celoslovenskom prostredí. Objavuje sa ale aj záujem realizovať projekty s medzinárodným presahom a ponuky prichádzajú od zahraničných partnerov. Integrovanie jednotlivých projektov, pedagógov a študentov do medzinárodných spoluprác s inými akademickými inštitúciami alebo participovanie na významných medzinárodných projektoch sa v budúcnosti stane jedným z ukazovateľov rozvoja univerzity.

Na akadémii panuje v súčasnosti kolegiálny a kolaboratívny duch, dôvera a pochopenie vyššieho (celoakademického) záujmu medzi vedením rektorátu a vedením fakúlt, akútne a aktuálne problémy sa okamžite riešia v diskusiách na dvojúrovňových kolégiách rektora a dekana. V minulosti bol program kolégií rektora stanovený na rok dopredu a bol takmer nemenný. Dnes pracujeme s adaptabilným harmonogramom a programom, ktorý sa prispôbuje povahe úloh a riešených tém v aktuálnom čase. Prejavenie vlastného názoru manažérov a pedagógov, ale najmä študentov, sa stalo integračnou súčasťou štrukturálnych zmien a nastavení, najmä systému kvality.

Čo som slúbil a ako to vyzerá v súčasnosti

V roku 2019 som kandidoval na funkciu rektora s jasnými tézami, ktoré formulovali zásadné zmeny a stratégie na obdobie 2020 – 2024. Situáciu, v ktorej inštitúcia v tom čase bola, a aké vybrané významné úlohy sa plnili, som priblížil vyššie.

Okrem iného som slúbil profesionálne zabezpečiť úspešný akredi-

tačný proces a zavedenie vnútorného systému kvality AU podľa legislatívnych požiadaviek a štandardov Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo SR. Aj napriek tomu, že príprava na akreditáciu sa novelou zákona 269/2018 legislatívne skrátila zo 4 rokov na 2, pracovali sme v mimoriadnej situácii, nastupoval som do nezačatých procesov, dokázali sme vypracovať a predložiť požadované dokumenty a absolvovať hodnotenie Akreditačnou agentúrou ako prvá vysoká škola na Slovensku. Aj keď hodnotenie prebehlo už v marci 2023, záverečné výsledky tohto procesu budú zverejnené do konca tohto roka. Prvé neoficiálne signály nás naplňujú optimizmom.

Pre posilnenie vzdelávania a umeleckej tvorby na AU som slúbil vytvorenie internej grantovej schémy pre študentov a pedagógov. Mal som víziu vytvoriť mechanizmy s cieľom významnej podpory medzinárodných nadštandardne kvalitných projektov, ktorých realizovanie naplní štandardy Slovenskej akreditačnej agentúry. Splnené, prostredníctvom Interného grantového systému podporujeme špičkové projekty.

Zaviazal som sa podporovať vznik a udržateľnosť medzinárodných projektov medzinárodne akceptovanej významnej kvality. Splnené, o čom svedčia medzinárodné umelecké projekty na fakultách.

Vo svojej stratégii v roku 2019 som slúbil využiť jedinečnosť trojfakultnej kombinácie Akadémie umení. Splnené, založili sme pracovisko na spoluprácu medzi fakultami navzájom a externým prostredím – Simulačné centrum. Cez Interný grantový systém sme otvorene podporovali interdisciplinárne projekty s evidentnou spoluprácou minimálne dvoch fakúlt. Zaviedli sme nový predmet pre magisterské štúdium Kolaboratórium, ktorý iniciuje kolaboratívne diela spolupráce študentov rôznych študijných programov na fakultách. Dosiahli sme kooperativitu a participatívnosť, kolegiálnosť a vzájomný rešpekt umeleckých foriem, čoho dôkazom sú aj medzifakultné workshopy ako základ budúcich spoluprác, ktoré nám realizovali študenti jednotlivých fakúlt.

Pre potreby medzifakultnej informovanosti som slúbil, že vytvoríme informačné toky, ktoré ponúkajú najmä študentom vzájomné informovanie o dianí na partnerských fakultách (Facebook, web Akadémie umení).

Slúbil som, že sprístupníme semestrálne diela a autorské profily

študentov a pedagógov pre informovanosť interného a externého prostredia. Splnené – web art.aku.sk – databáza prevažne študentských prác. Po 18 mesiacoch od spustenia je v databáze viac ako 4000 diel prehľadne roztriedených podľa mena študenta a študijného programu. Interfakultná informovanosť a spolupráca je prezentovaná aj v novej koncepcii časopisu ART3 s jasnou kolaboratívnou redakčnou prácou a dramaturgiou zo všetkých fakúlt.

Už v roku 2019 som načrtnul nevyhnutnosť prizývať do vzdelávacieho systému aj pedagogicky nepôsobiacich umelcov. Splnené – vytvorili sme tri pracovné pozície pre vedecko umeleckých pracovníkov s pedagogickou participáciou, ktorí takto získavajú pedagogickú prax pre ďalší pedagogický rast.

Počas mojej prezentácie počas kandidatúry na funkciu rektora som vyjadril názor, že je nevyhnutné prepájať akademické prostredie a umeleckú prax (umelecké dianie v regióne). Dôraz som kládol na intervenciu našich výstupov do verejného priestoru. Práve toto bola úloha, na ktorej musíme neustále pracovať a musíme k nej smerovať naše umelecké snaženia (pedagógov a študentov). Dnes už vidíme, že podobné uvažovanie je implementované do Dlhodobého zámeru vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl (prijímaný v tomto období), ktorý tvorí ideový základ tzv. výkonnostných zmlúv, resp. jedno z kritérií posudzovania výkonov. Pre akadémiiu bude záväzný od januára 2024.

Na záver svojej koncepcie pred 4 rokmi som formuloval, čo môžem pre Akadémie umení priniesť: nový pohľad na inštitúciu, vybudovať otvorenú, flexibilnú, dynamickú a vnútorne súdržnú univerzitu, ktorá posilní svoj imidž a bude ho vedieť prezentovať v konkurenčných tlakoch a partnerských spoluprákach. Dnes akademické prostredie, externé inštitúcie a odborná komunita cítia posun správnym smerom vo vnímaní našej inštitúcie. Za posledné obdobie sa nám darí dohodnúť a podpísať memorandá o spolupráci s rôznymi inštitúciami, štátnymi či s občianskymi združeniami v regionálnom aj celoslovenskom meradle. V budúcnosti nás čaká práca aj na expanzii za hranice Slovenska.

Verím, že akadémia je napriek mimoriadnym situáciám a výzvam v lepšej kondícii, ako som ju preberal. Dnes má viac študentov a pedagógov informácie

o chode školy, vybudovali sme optimálne kolektívy informovaných a kompetentných ľudí na organizačných súčiastiach, ktorí sa zhostili svojich úloh a funkcií a aktívne vstupujú do formovania politik akademie na svojich úsekoch. Počas môjho pôsobenia vo funkcii rektora nastala závažná generičná výmena výkonných funkcionárov na fakultách a rektoráte. Fakulty vedú dynamické osobnosti. Mladšia a stredná generácia zastáva funkcie na úrovni prorektorov, prodekanov, ale pôsobí aj v senáte. Záujem o chod a kontrolu školy má väčšia časť akademickej obce, čo vytvára možnosti a predpoklad pre kontinuálne zlepšenie vlastnej činnosti. Manažment v súčasnosti vníma úlohy a výzvy ako príležitosť na vlastné zlepšenie a vníma kvalitu ako vlastnú zodpovednosť.

Osobnostné predpoklady a prečo sa zúčastňujem voľby kandidáta na rektora

Na AU pedagogicky pôsobím od roku 2004 a už pred mojim príchodom som bol medzinárodne akceptovaným umelcom v istých segmentoch súčasného umenia. Výsledky umeleckého tvorby a výskumu ma viedli k akademickým titulom ako k jednému z faktorov pedagogického rastu a potvrdeniu medzinárodnej akceptácie v umeleckej societe.

Predchádzajúce štúdiá a zamestnania (viď životopis), ako aj individualizovaná neštandardná osobná cesta, ma sformovali na človeka, ktorý sa nebojí výziev, vyhľadáva nové riešenia, venuje sa víziám, ktoré často implementuje do svojho prostredia. Ako osobnosť sa považujem za férového, uvážlivého a racionálneho človeka s analyticko-syntetickými zručnosťami zastávajúceho zásadné postoje v kritických momentoch. Dodržiavam princípy tolerancie slušnosti, dôstojnosti a korektného dialógu.

Ostatné štyri roky som vo funkcii rektora otvorene podával správy o činnosti vedenia v príhovoroch, prejavoch a na stránkach časopisu ART3. Zdieľal som s akademickou obcou a študentmi informácie, tézy, zámery, zmeny a činnosti, ktoré boli spojené s chodom inštitúcie. Spolu s mojím tímom sme prinášali nové témy, nové riešenia, nové nápady, ale aj nový slovník a pojmový aparát. Artikulovali sme nové a inovatívne riešenia v našom akademickom prostredí. Vytvárali sme predpoklady pre informované a znalostné prostredie, pre vtiahnutie mnohých zamestnancov do procesov riadenia. V tomto trende

plánujem pokračovať aj v ďalšom funkčnom období, aby sme pripravili ďalšiu generáciu zamestnancov na prevzatie zodpovednosti samosprávy verejnej vysokej školy v budúcom období.

Pred štyrmi rokmi som prezentoval svoje vízie Akademickému senátu AU BB a vo vyššie uvedenom texte som urobil predbežnú bilanciu a komparáciu sľubov, ktoré som dal vo vtedajšej vízii, a splnených činností a aktivít, ktoré sme spoločne počas môjho funkčného obdobia dosiahli. Konštatujem, že mnoho úloh sme predčasne splnili, v mnohých úvahách a realizáciách sme s manažmentom a zamestnancami akademie obsahovo predbehli nariadenia, ktoré neskôr, teda v súčasnosti formujú slovenské vysoké školstvo. Akadémia umení stále prechádza zmenami a stále si hľadá miesto v medzinárodnom kontexte. Verím, že dokončené i začaté zmeny potrebujú kontinuitu, svoj čas a priaznivejšie celospoločenské prostredie na dynamizáciu rastu inštitúcie. Rád by som sa uchádzal o podporu a možnosť svojimi skúsenosťami a znalosťami túto inštitúciu zvelaďovať ďalej, sfinalizovať nové vízie a zámery a využiť novozískané vedomosti, skúsenosti a kontakty, ktoré som ako rektor počas predošlého obdobia budoval. Tak ako v predošlom období bolo mojím zámerom pomôcť inštitúcii, do ďalšieho obdobia kandidujem znalý prostredia, úloh, výziev a hlavne poznajúc zatiaľ plne nezrealizovaný potenciál akademie a všetkých jej fakúlt.

Spokojnosť akademickej obce, naplnenie očakávaní spoločnosti a spoločenská misia bude mojím cieľom. Budem hľadať cesty, ako zabezpečiť kariérny a profesijný rozvoj všetkých, ktorí sú pripravení na seba pracovať. Chcem, aby študenti a zamestnanci svoje pôsobenie na akadémii, v konkurencii s inými inštitúciami, vnímali ako výsadu a vyberali si ju ako svoju prvú voľbu.

vr.

PROF. MGA. ING. MICHAL MURIN, ARTD.

ZO ŠTUDENTSKÉHO ŽIVOTA

OD MATÚŠA POLONCA

Prvý ročník stolnotenisového turnaja sa uskutočnil v máji v zastúpení študentov a pedagógov všetkých fakúlt. Víťazom sa stal Matúš Čík (Fakulta múzických umení), za pedagógov sa stal víťazom Rastislav Podoba (Fakulta výtvarných umení).

Druhé kolo turnaja je naplánované na posledný novembrový týždeň. Zúčastnenci budú informovaní formou plagátu a pozvánok cez sociálne siete.

Členovia študentskej časti Akademického senátu AU BB organizovali vznik a voľbu členov študentskej únie. Všetky potrebné informácie budú k dispozícii na hlavnej webovej stránke AU.

Valné zhromaždenie študentskej rady vysokých škôl sa uskutočnilo v dňoch 5. – 8. 10. 2023 v Novej Dubnici. Na zhromaždení sme diskutovali o viacerých témach, ktoré sa týkajú študentov univerzít a vysokých škôl na Slovensku. Prítomní boli aj viacerí hostia z vysokoškolského prostredia.

Krátke zhrnutie jednotlivých uznesení, ktoré boli zostavené a schválené na valnom zhromaždení:

- Ovplyvňovanie študentstva a ne-transparentnosť správnych rád
- Umelá inteligencia
- Magnet pre talent (v rámci „odlivu mozgov“)
- Zapojenie študentstva do rozhodovacích procesov pri implementácii novely VŠ zákona
- Plagiátorstvo
- Odsúdenie útokov na zástupcov a zástupkyne ŠRVŠ

Link, kde si môžete prečítať uznesenia v ich celom znení:

<https://srvs.eu/2023/10/08/uznesenia-valneho-zhromazdenia-srvs-7/>

V prípade záujmu o dianie odporúčame sledovať ŠRVŠ na sociálnych sieťach:

FB: <https://www.facebook.com/srvs.eu>

IG: <https://www.instagram.com/srvs.eu/>

WEB: <https://srvs.eu/>

AKADÉMIA UMENÍ JE MIESTO, KTORÉ SPÁJA ĽUDÍ MILUJÚCICH UMENIE.

A hoci všetci dobre vieme, že samotné umenie spája, ČAU shop AU môže ponúknuť v tomto smere ešte niečo viac. Povedzme súdržnosť, ktorú dáte najavo – verejne celému svetu. Sme hrdí, že práve Akadémia umení v Banskej Bystrici je našou materskou základňou, tak nech to vedia všetci! Samozrejme aj vďaka prezentačným predmetom s myšlienkou a logom akadémie.

Na začiatku zimného semestra akademického roku 2023/2024 dostali študenti pozornosť od univerzity, tašku s propagačnými predmetmi školy. Veríme, že im urobila radosť. Ale keby ste potrebovali doplniť zásoby, alebo si jednoducho urobiť radosť ďalšími, dvere nášho ČAU shopu sú otvorené. Môžete prísť vyberať zo zaujímavej ponuky, ktorá sa bude časom určite ešte rozširovať.

Momentálne ponúkame kvalitné tričká v čiernej farbe s logom Akadémie umení v Banskej Bystrici. Pohodlná a hlavne teplá mikina s kapucňou v rôznych veľkostiach by vám tiež určite nemala chýbať. Do plátennej tašky môžete naskladať veci pre váš pohodový školský deň. Žiadny študent sa nezaobíde bez pera alebo obyčajnej, trojhrannej ceruzky s logami jednotlivých fakúlt, prirodzene v ich domovských farbách. Odznak je dnes už povinnou výbavou

každého prezentačného shopu, a tak nemôže chýbať ani nám. A aby sme nezabudli: môžete si vybrať zápisníky s rôznymi dizajnami zo života školy. No a sklenená fľaša v ochrannom puzdre je už len akási pomyslená čerešnička na torte našej ponuky.

Akadémia umení sa bude časom snažiť obmieňať a dopĺňať svoju ponuku a určite radi privítame vaše nápady a postrehy.

Nájdete nás na prízemí rektorátu Akadémie umení, Kolárova 22, Banská Bystrica.

Kontaktovať môžete Mgr. art. Katarínu Viludovú na telefónnom čísle 0904 574 244.

MGR. ART. KATARÍNA VILUDOVÁ
public relations
Akadémia umení v Banskej Bystrici

PRACOVNÁ STÁŽ

Počas druhého ročníka doktorandského štúdia som využila možnosť absolvovať pracovnú stáž v zahraničí a získať tak rôznorodé praktické či teoretické skúsenosti, z ktorých doteraz vo svojej umeleckej tvorbe ťažím. Veľmi podstatným a prínosným bolo pre mňa využitie tohto pobytu v rámci výskumu môjho dizertačného projektu *Sci-art. Interdisciplinárna oscilácia medzi vedou a umením* (2020 – 2023, , pod vedením prof. MgA. Michala Murina, ArtD.) a pohybovanie sa v plodnom a inšpiratívnom prostredí samotného mesta. Pracovná stáž prebiehala vo firme Visualove, s. r. o. v Brne.

Prvým lákadlom a zároveň aj rozhodujúcim prvkom pri výbere tejto firmy bola možnosť spolupráce s Hvezdárnou a planetáriom v Brne. Vďaka kooperácii som prišla do kontaktu s kvalifikovanými odborníkmi, ktorí mi pomáhali rozvíjať a získať poznatky z oblasti fyziky a astrofyziky, ktoré som potom následne pretavila do problematiky diel dizertačnej práce. V ich učebniach som pracovala na svetelných a materiálových skúškach diela *Interferencia* (2022) a rovnako sa aj teoreticky oboznamovala s fenoménom daného experimentu (dvojštrbinový experiment), ktorý konceptovo a vizuálne v diele *Interferencia* riešim. Získala som aj prístup k dátam, čo mi neskôr uľahčilo ich spracovanie, konvertovanie a vizualizovanie.

Taktiež sme s ich spoluprácou v rámci firmy vytvorili interaktívny objekt Expomodul (2021 – 2022) približujúci tému mikro- a makrosvetu. Objekt bol vytvorený ako putovná expozícia pre vzdelávacie inštitúcie Juhomoravského kraja. Pri jeho tvorbe som sa podieľala na obsahovej a vizuálnej stránke animácií zakomponovaných v danom interaktívnom objekte. Samotné animácie zobrazovali rôzne stupne hraníc viditeľného vesmíru (využívanie snímok z NASA a Hubblovho teleskopu) a zároveň aj mikroskopický svet nášho prostredia vychádzajúci zo zdrojových reálnych snímok získaných z elektrónových mikroskopov, ktoré sa vyrábajú

v Brne (Thermo Fisher Scientific). Objekt bol ovládaný senzormi, pričom divák determinoval exponát pohybom svojej ruky. Tento projekt sa neskôr stal súčasťou výstavy EXPO DUBAI 2020 (konaný však v roku 2022) za český pavilón. V rámci expozície v Dubaji bol tento objekt transponovaný do oveľa väčšieho meradla, kedy divák doslova vstúpil do objektu a ocitol sa v imerzívnom nekonečnom priestore animácie opakujúcej sa v zrkadlách, podobne ako v dielach umelkyne Yayoi Kusama. Okrem toho som vytvárala aj partiklovú projekciu situovanú na podlahu vstupu do danej expozície.

Ďalšou príležitosťou bola aj tvorba mappingu na počesť otvorenia kreatívneho hubu KUMST (2021), kde firma Visualove sídli. Išlo o realizáciu abstraktnej projekcie generovanej real-time, ktorá bola namapovaná na prednú stenu fasády budovy. Okrem toho ma oslovovala spolupráca na príprave výstavy v priestoroch firmy Thermo Fisher Scientific (výrobca elektrónových mikroskopov).

V neposlednom rade išlo v rámci stáže aj o organizovanie festivalu PROTOTYP 2021 a 2022. Spomínaný festival prepájajúci umenie, vedu a technológie je jedným z významných

festivalov v Česku a tematicky odkazuje na koncept festivalu Ars Electronica v Linzi. V minulých rokoch sa konal v priestoroch brnenského výstaviska; posledný ročník sa realizoval v unikátnych priestoroch Vodojemov na Žlutém kopci. Jeho súčasťou sú rôzne workshopy, prednášky a umelecká expozícia zobrazujúca aktuálne digitálne umenie. Spolupracuje s univerzitami VUT a MUNI, konkrétnejšie s fakultami informatiky na MUNI a FaVU (VUT) či s inými fakultami. Príkladom je minuloročná výstava *Prototyp AI ART* (2022), na ktorej sa zúčastnili študenti Filozofickej fakulty MUNI a TIM MUNI (Teória interaktívnych médií).

V rámci pracovnej stáže ešte môžem spomenúť spoluprácu a získavanie skúseností pri realizovaní online vysielania rôznych podujatí, príprave grafiky a videovýstupov a taktiež produktové fotenie pre merch festivalu Prototyp či podieľanie sa na architektonickej súťaži osvetlenia mesta Brna – Brnenské neony (svetelné girlandy v uliciach mesta Brna), ktoré firma Visualove vyhrala. Mojou úlohou v tomto projekte bola myšlienková realizácia konceptu návrhu, kde jednotlivé ulice boli tematicky charakterizované. Každé osvetlenie ulice zobrazovalo určitý významný pr-

VO FIRME VISUALOVE, S. R. O. BRNO

vo Brna, ako je napríklad vizualizácia zvukovej stopy Janáčkovej Sinfonietty či zobrazenie dvojzvätnice DNA na počesť Mendela.

Avšak veľmi podstatné a dôležité je spomenúť aj účasť na projekte TRYCHTÝŘ 2022 skúmajúcom možnosti skupinovej spolupráce či improvizácie naprieč médiami. Jeho cieľom je prezentovať diela na festivale SONDA 2022. Išlo o prvý ročník festivalu venujúceho sa elektroakustickej hudbe a audiovizuálnym performanciam. K tomuto projektu som sa nedostala prostredníctvom firmy, v ktorej som stážovala, ale vďaka prostrediu, v ktorom som sa pohybovala. Zapojením do opencallu a dočasným pôsobením v Brne som sa stala jeho súčasťou. Vďaka nemu som získala možnosť vytvárať veľkoformátovú projekciu do jedineč-

ného priestoru kupoly v planetáriu. Projekcia vznikala ako vizuálny prvok live koncertu švédskeho skladateľa a zástupcu štokholmskej experimentálnej drone scény Davida GranstÖma. Išlo o abstraktnú soundreaktívnu generatívnu animáciu komunikujúcu s daným priestorom. Byť súčasťou takehoto projektu bolo veľmi inšpirujúce, najmä z dôvodu spolupráce so šikovnými, kreatívnymi a talentovanými ľuďmi, dostupnosti transmediálneho laboratória s možnosťami pre experimentovanie so zvukom či obrazom a možnosti vyskúšania si tvorby projekcie pre unikátny priestor ponúkajúci imerzívny vizuálny zážitok. Všetko vznikalo po záštite SVITAVA – transmedia art lab v Brne.

Absolvovanie pracovnej stáže bolo pre mňa veľmi podnetné a obohacujúce. Získala som najmä praktic-

ké skúsenosti v rámci komunikácie s klientami, umelcami a kolegami, učila som sa, ako pracovať v kolektíve, ako si efektívne rozdeliť úlohy, pracovať na nich a rozvíjať ich, taktiež ako využiť svoje skúsenosti získané v škole a na výstavách. Mala som možnosť pracovať s technikou, ku ktorej by som inak nemala prístup a nadobúdať vedomosti pri práci s nimi. A v neposlednom rade som získala nových priateľov a kontakty, ktoré mi v budúcnosti budú užitočné. Preto absolvovanie pracovnej stáže vnímam ako jedinečnú príležitosť získať bohaté skúsenosti v rámci odboru, ktorý študujem a ktoré mi pomôžu v mojom budúcim uplatnení na trhu práce a pri spoznávaní kultúry inej krajiny.

MGR. ART. VERONIKA ŠMÍROVÁ, ARTD.

SVETOVÝ DEŇ DIABETU

V rámci programu starostlivosti o zdravie zamestnancov akadémie bola v stredu 15. novembra spolu s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici zrealizovaná preventívna akcia formou vyšetrenia cukru v krvi. Včasné odhalenie cukrovky a zabezpečenie včasnej liečby znižuje riziká rozvoja ochorenia.

Pracovníčky Poradne zdravia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva ďalej robili biochemické vyšetrenie cholesterolu, kontrolu krvného tlaku a tepovej frekvencie.

Väčšina zamestnancov bola prvýkrát vyšetrená v Poradni zdravia v marci 2023. Počas tejto akcie mali zamestnanci možnosť absolvovať kontrolné odbery a následnú konzultáciu zlepšenia zdravotného stavu na základe odporúčaní.

Záujem o vlastné zdravie prejavilo 45 zamestnancov a študentov.

MARTA HOLÉCYOVÁ

Foto Katarína Viludová

ŠTUDENTSKÝ DOMOV AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI UBYTOVAL ŠTUDENTOV

V akademickom roku 2023/2024 sa v ŠD AU ubytovali študenti všetkých troch fakúlt AU: FVU AU, FDU AU a FMU AU, čo študentskému domovu opäť vdýchlo študentský život. Po predchádzajúcom kovidovom období je pre vedenie ŠD AU nástup študentov na ubytovanie aj v ďalšom akademickom roku potešujúci a vzácny.

Vedenie ŠD AU sa ohľadom na náročnú sociálnu situáciu cenu za ubytovanie pre študentov AU v zimnom semestri

tohto akademického roku v porovnaní s predchádzajúcim nezvyšovalo, čo študenti vnímajú veľmi pozitívne a vďačne.

Vedenie ŠD AU sa ďalej snaží zlepšovať podmienky pre ubytovaných študentov AU a zo zisku z podnikateľskej činnosti 2023 (ubytovanie hostí počas letných prázdnin) zakúpilo ďalšie nové výklopné válandy (20 ks) a stoličky do izieb (4 ks).

Pokiaľ sa podarí splniť nastavené podmienky MŠVVaŠ SR k Výzve č. 4

tak, aby sa ŠD AU mohol uchádzať o finančný príspevok pre komplexnú modernizáciu budov a internátov verejných a štátnych vysokých škôl, zakúpil by sa nový inventár do izieb: stoly, stoličky, komody, skrine a chladničky, vymenili by sa okná a na strechu budovy ŠD AU by sa nainštalovala fotovoltika

MGR. KATARÍNA STAREKOVÁ
riaditeľka ŠD AU

HAPPY BIRTHDAY

MARTA HOLÉCYOVÁ

Máj 2023

70. narodeniny – Miloš Mistrík
60. narodeniny – Barbara Lazoriková, Jana Škvarková
55. narodeniny – Branislav Hóz
30. narodeniny – Bohdan Koval

Jún 2023

65. narodeniny – Peter Dimitrov, Mirosława Knapik, Zuzana Martináková
60. narodeniny – Michal Murin, Jana Majerová
45. narodeniny – Jozef Suchoža
40. narodeniny – Maroš Klátik

Júl 2023

60. narodeniny – Štefan Sedlický
50. narodeniny – Ľubomír Viluda

August 2023

55. narodeniny – Anna Schneiderová
40. narodeniny – Filip Jurkovič

September 2023

50. narodeniny – Janka Šúrová, Juraj Mišík
45. narodeniny – Igor Timko

Október 2023

40. narodeniny – Michaela Kukurová
65. narodeniny – Pavol Tužinský
65. narodeniny – Igor Benca

November 2023

45. narodeniny – Katarína Burdová
65. narodeniny – Milan Oravec
75. narodeniny – Róbert Brun

December 2023

55. narodeniny – Jaroslav Vojtek
60. narodeniny – Vladimír Šrobár

Z CELÉHO SRDCA PRAJE-
ME VEĽA ZDRAVIA, ŠŤASTIA
A ÚSPECHOV V OSOBNOM
A PRACOVNOM ŽIVOTE,

tím redakcie ART3

DIVADLO NA PERÓNE

Z AKADEMICKEJ PÔDY K VLASTNÉMU DIVADLU

Divadlo Na Peróne je nezávislé divadlo pôsobiace v Košiciach. Je zaujímavé a známe ako zoskupenie talentovaných hercov, ktorí svoje predstavenia obohacujú o autentickosť. Jana Wernerová a Peter Kočíš mali ambíciu založiť svoje vlastné divadlo už na VŠ. Dali nám možnosť nahliadnuť do čias, keď o tejto možnosti iba začínali snívať...

O vlastnom divadle sme snívali a začali uvažovať už na vysokej škole, keď nás prestalo baviť vyčkávať po chodbách na našich pedagógov a rozhodli sme sa vytvoriť svoje prvé autorské predstavenie. Vždy nás poháňala nesmierna chuť tvoriť, zlepšovať sa a nechcelo sa nám čakať. Po absolvovaní štúdiá a skúsenostiach v klasických kamenných divadlách sme sa rozhodli v roku 2005 založiť občianske združenie a náš sen sa stal omnoho reálnejším. Začali sme hrať, cestovať. Vo svete sme videli množstvo malých divadelných ateliérov a zatúžili sme jeden taký mať. Od roku 2020 máme svoj vlastný „kamenný“ divadelný priestor Divadlo Na Peróne v Košiciach.

Avšak nebolo to vždy ľahké. Trvalo dlho, kým Divadlo Na Peróne našlo svoj stály domov. Počas jeho pôsobenia, ho zastrešovali rôzne kultúrne centrá, no po dvadsiatich rokoch prišiel čas, kedy nadobudlo svoj vlastný priestor pre umenie. A aký to bol pocit?

Sloboda. Sloboda tvorby, rozhodovania sa, času. Je jasné, že sloboda nie je zadarmo a každý deň musíme makať, aby sme si ju zaslúžili a udržali. To vyžaduje veľa chcenia, nadšenia, ale predovšetkým disciplíny, pretože nikto nepríde a neurobí veci za vás. Práve naopak. Postavenie nezávislej kultúry je veľmi neistá platforma a namiesto pomoci vás bombardujú úrady rôznymi

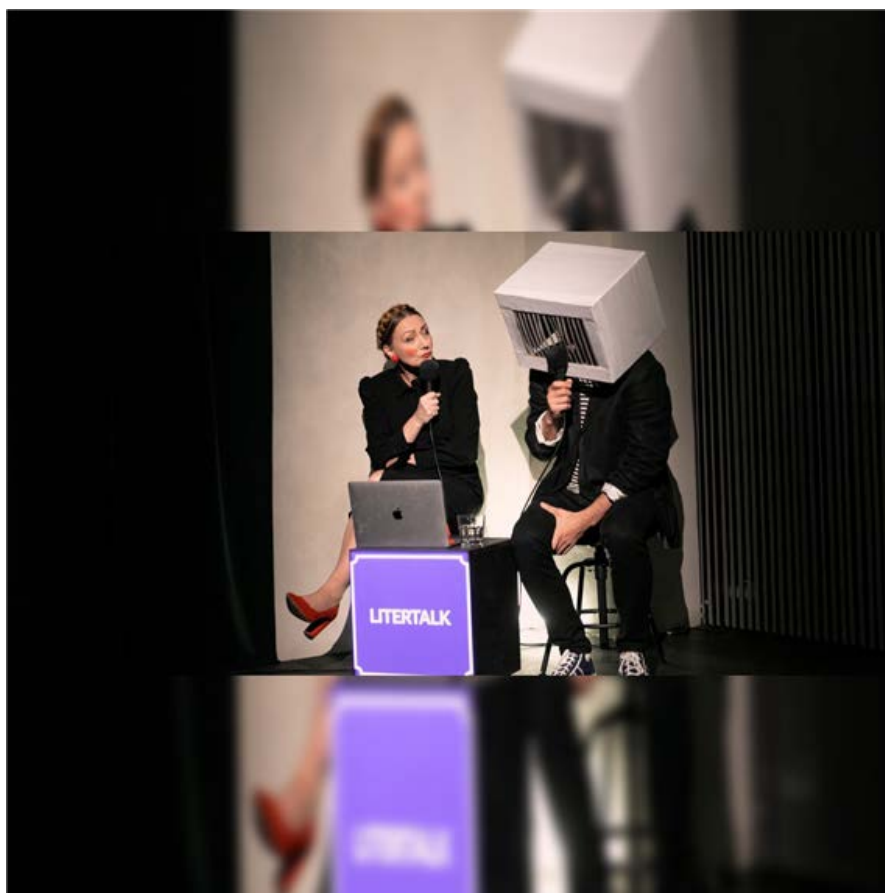

Foto: archív divadla

formulármi, dotazníkmi a štatistikami, píšete granty, robíte vyúčtovania... Niekedy toho, popravde, máme plné zuby. „Tí tam hore“ si nevedia predstaviť, koľko zamestnaní musí zastávať jeden človek v nezriadovanej kultúre, aby sa veci hýbali dopredu.

Najmä skrz autorskú tvorbu vkladajú do svojich predstavení svoj pohľad na svet a dotýkajú sa citli-

vých tém spoločnosti aj jednotlivca, na ktoré je potreba reagovať.

Je pravda, že zo začiatku sme sa venovali hlavne autorskej tvorbe a ňou poukazovali na páľčivé celospoločenské témy. Išlo napríklad o predstavenia Búvaj, Na stáž!, Fasbuk či CausaBonus, ktoré hovorili o postavení seniorov v spoločnosti alebo o živote súčasných umelcov, o extrémizme alebo maďarsko-slovenských vzťahoch. Mali poli-

tický nádech a povedzme, že sa v nich odrážala naša angažovanosť. Po novom sa však púšťame do tvorby trochu inou cestou. Pracujeme s literárnymi predlohami. Stále sa púšťame do neduhov spoločnosti, ale cez príbehy jednotlivcov. Je to tak v našich posledných predstaveniach Niekoľko skíc k vlastnej samovraždy a Dievča z morského dna.

Svojimi predstaveniami radi oslovujú ľudí každej vekovej kategórie.

„Hráme s radosťou pre každé publikum, ktoré v týchto časoch nezanevrela na kultúru a divadlo ako také a stále v ňom nachádza zmysel. Okrem dospelého diváka sa snažíme osloviť aj najmenšieho diváka, naším najnovším predstavením podľa knihy Kataríny Macurovej Lily a Momo. V divadle neformálne vzdelávame prostredníctvom workshopu Neblaboc! A práve v tomto mesiaci spúšťame jeho juniorskú podobu pre mládež. Predstavením My ľud! cieľme na stredoškolské publikum. Chceme, aby sa nezriaďovaná kultúra, nezávislé divadlo stalo súčasťou všedného života ľudí a vnímali ho ako niečo prirodzené, čo prináša spoločnosti benefity.“

Členovia Divadla na Peróne majú taktiež bohaté zážitky a skúsenosti, ktoré si priniesli zo zahraničia.

Hranie v zahraničí je vždy obohacujúci zážitok. Sme veľmi radi, že sme sa mohli zúčastniť zahraničných festivalov, stáží a rezidencií. Cez mnohé európske krajiny, Škandináviu až po New York. Nedávno sme napríklad mali hrať v Libanone, ale keďže tam bola, a žiaľ stále je, nestabilná politická situácia, nemôžeme navštíviť našich libanonských divadelných priateľov. Každopádne najnovšie snívame o Japonsku. Hranie v zahraničí prináša nové priateľstvá, kontakty, vnímanie rôznych kultúr a v neposlednom rade to vždy ovplyvní a inšpiruje aj našu tvorbu.

Okrem Jany Wernerovej a Petra Kočiša v divadle pôsobia aj ďalší dvaja členovia Michaela Domovcová a Jakub Muranský, ktorí prispievajú k dynamike divadla. Avšak okrem toho ich všetkých spája ešte jedna vec.

Všetkých nás spája Akadémia umení. Naši stáli hostia Jakub Muranský a Michaela Domovcová sú naši konškoláci, hoci sme každý končili v inom roku. Momentálne súbor tvoria štyria herci a ďalších spolupracovníkov vždy prizývame v závislosti od projektu, na

ktorom pracujeme. Momentálne napríklad pracujeme na performancii Domov je teplo, ktorá bude uvedená v rámci slovenského pavilónu na pražskom quadriennale a tam nás bude dokopy osem. A zasa nie sme ďaleko od Akadémie umení. K projektu sme prizvali aj dve terajšie študentky.

Počas svojho pôsobenia divadlo prešlo mnohými predstaveniami.

Pamätáme si všetky svoje predstavenia. Bolo ich mnoho, začínali sme s inscenáciami pre detského diváka a pouličnými predstaveniami a s nimi sme precestovali celé Slovensko ... a prvé zahraničné festivaly. Ale také naozajstné bolo večerné predstavenie a zároveň naša prvá medzinárodná spolupráca Večierok. To sme vytvorili až po vysokej škole a s láskou naň spomíname, tak ako na všetky ostatné.

Okrem toho, že hrávajú, pôsobia aj ako pedagógovia na Konzervatóriu Jozefa Adamoviča v Košiciach.

Človek v istom veku túži odovzdať svoje vedomosti ďalším. Možno sme chceli, aby mladí ľudia, adepti/čky herectva a réžie v nás videli aj iné modely uplatnenia sa v budúcnosti. Asi najväčším ocenením pre nás je, keď niektorí z našich študentov/tiek chcú mať svoje vlastné divadlo, objavovať svoju vlastnú poetiku a možnosti umeleckého vyjadrenia sa.

A čo by ste odkázali mladým umelcom v dnešnej dobe?

Nenechať sa odradiť a nezatrpknúť! Väčšinou vám v živote hádzu pod nohy polená ľudia, ktorí sami, alebo bez pomoci iných, nič nedokázali. Mať vlastné divadlo alebo obchod, podnikanie, neziskovku, čokoľvek v tomto štáte nie je vôbec jednoduché, ale musíte vedieť, prečo to robíte. Výsledky sa dostavia časom. Vydržať a neustúpiť, ísť si za svojím, uchovať si nadšenie a nasadenie.

Za tento rozhovor patrí vďaka Jane Wernerovej a Petrovi Kočišovi, ktorí sa s radosťou podelili o svoje skúsenosti a zážitky s Akadémiou umení.

VIKTÓRIA MURZOVÁ DDR.1

UMELECKÝ PREDNES

NIE JE PREŽITOK

Týmto konštatovaním sa dá stručne zhodnotiť 58. Medzinárodný festival poézie vo Valašskom Meziříčí, na ktorom bolo počuť znieť verše i prozaické texty bez pátosu a od srdca. Uznanie odbornej poroty za svoje interpretačné výkony si v podobe ocenení odniesli poslucháčky herectva Júlia Micíková a Vanesa Šanková.

Vrcholová súťažná prehliadka recitátorov z českej a slovenskej strany sa uskutočnila v dňoch 19. – 21. októbra 2023. Počas dvoch dní privítala celkovo 54 interpretov. Súťaž je už tradične dvojkolová a atmosféra napínavá, lebo recitátori sú hneď po jednotlivých vystúpeniach hodnotení číselne a verejne. O postupe súťažiacich do druhého kola a záverečných výsledkoch rozhoduje sedemčlenná porota. Hodnotenia sa tento rok ujali skúsení odborníci v oblasti prednesu na čele s predsedom poroty, režisérom Českého rozhlasu, Alešom Vrzákom.

Na festival so svojim interpretačným umením vycestovali poslucháčky herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Júlia Micíková, Lea Mračková, Vanesa Šanková a Soňa Tuchyňová. Júlia Micíková a Vanesa Šanková sa prebojovali až do 2. kola a po celkovom hodnotení si do Bystrice doniesli aj ocenenia. Júlia Micíková získala 3. miesto v II. kategórii a Vanesa Šanková Cenu Jiřího Demla. Festivalový spravodaj, ktorý vy-

chádza počas konania súťaže a mapuje jej dianie priniesol aj písomné hodnotenia, v ktorých na ich adresu i pochvalu zaznelo:

„Tichá hrozba, mrazivá výpoveď, priamosť i podanie vnútorného sveta takpovediac na tanieri. Tým všetkým sa vyznačoval prednes Júlie Micíkovej. Zvládnutý prednes.“ (reakcia na interpretáciu textu Lady Lazar od S. Plath)

„Júlia Micíková jako pevná žena představuje příběh jednoho kurevníka a ženské, která s ním konečně zametla. Z prvoplánové ženské nasratosti proti mužskému plemeni se ale vyklubala sebevědomá, hlasem kvalitní prezentace, která i pro mužskou část publika představovala zážitek...“

„Výraznosť, odstup od diváka i kontakt s ním. Irónia, pohrdanie až odpor. Plynulé prechody rozprávačky, ktorá vie chytiť stranu raz jej a raz jemu. Hoci je to paradox,

prednes vďaka tomu perfektne funguje. Zážitok, ktorý nám priniesla Micíková, sa dal zo sály odniesť.“ (reakcia na interpretáciu textu Neverné ženy neznášajú vajíčka od U. Kovalyk)

„Aktuálnosť klasiky v podaní Vanesy Šankovej bola osviežením tohtoročného Valmezu. Práca s publikom i recitátorským detailom bola svieža i funkčná zároveň.“ (reakcia na interpretáciu textu J. Matúšku Malá rečnica)

„Vanesa Šanková uzavíra súťažnú časť festivalu. A veľmi kvalitne. Jestli bych byl někdy k sobě tak masochistický, že bych si o temné noci pozval k sobě do kvartýru živého vypravěče hororů, byla by to Vanesa. Staticky, soustředěně vedla diváky jako nikdo před ní. Její práce s napětím je na hranici dokonalosti. Ani nedutám. Děkuji!“

„A na záver Medveďík Vanesy Šankovej. Už pred prvou replikou vybudovaný

zvláštny odstup a akoby emočné odstrihnutie sa korešpondujúce s postavou Hanny. Postupne nám recitátorka plastickejšie vyfarbuje hlavnú postavu i celkový vývin príbehu. Postupne sa viac a viac vkladá do príbehu, postavy i do sveta jej vešteckého autizmu. A ako bodka – opätovné odstrihnutie sa. Dôstojné vyvrcholenie tohtoročného Valmezu.“ (reakcia na interpretáciu textu J. Sinisalovej Hanna)

Srdečne blahoželáme a ďakujeme za skvelú reprezentáciu.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.

Prodekanka pre rozvoj FDU

Foto: archív FDU

29. ROČNÍK MFF ART FILM FEST 2023 A ÚČASŤ PEDAGÓGOV A ŠTUDENTOV FDU AU NA PODUJATÍ

DOC. MGR. MARTIN PALÚCH, PHD.

MFF Art Film Fest prešiel za posledné roky niekoľkými existenčnými skúškami, ktoré ovplyvnili jeho chod. Do jeho plynulej organizácie najskôr negatívne zasiahla pandémia a v roku 2020 sa pod tlakom opatrení neuskutočnil vôbec. Z tých istých príčin v ďalšom roku došlo k jeho skráteniu z deviatich dní na päť. A napokon sa z neistých ekonomických dôvodov festival v roku 2022 opäť nekonal. Tohtoročný 29. ročník tak možno považovať za opätovné nadýchnutie sa a pokus o plnohodnotné nadviazanie na bezmála tridsaťročnú tradíciu najväčšieho a najstaršieho medzinárodného filmového podujatia u nás. V roku 2023 sa festival vrátil k optimálnej dĺžke trvania ôsmich dní, rozsiahlemu programu, overenej skladbe súťažných i nesúťažných sekcií, odovzdávaniu

cien Hercova misia a Zlatá kamera, pestrému programu i k bohatej ponuke sprievodných podujatí. Práve kontinuita je to, čo všetkých poháňalo vpred. Art Film Fest totiž na mapu filmových podujatí rozhodne patrí a vždy si svoje výsadné postavenie dokázal obhájiť, a to nielen v očiach filmových tvorcov, novinárov a odbornej verejnosti, ale najmä u divákov, ktorým organizátori venujú celé svoje úsilie. A to napriek skutočnosti, že príprava 29. ročníka začala pomerne neskoro na to, aby sa presadili zásadné organizačné alebo programové zmeny, ktoré každé podujatie s takou dlhou históriou z času na čas potrebuje. K takémuto uvažovaniu vedie niekoľko okolností, ktoré v poslednom období ovplyvnili vývoj i smerovanie festivalu. Najväznejšou bola strata kľúčovej postavy

kultúrneho života v osobe dlhoročného prezidenta festivalu Milana Lasicu. Ďalším faktorom je výmena na poste umeleckého riaditeľa. Novým podnetom do budúcnosti by sa tak mala stať väčšia špecializácia festivalu, ako aj snaha o kreovanie jeho originálnej identity, aby bol jasne rozpoznateľný na medzinárodnej mape rešpektovaných filmových podujatí. MFF Art Film Fest musí zintenzívniť komunikáciu, aby dokázal pritiahnúť kvalitné filmové projekty, ktoré sa vo vzájomnej konkurencii budú uchádzať o svoje miesto v programovej ponuke. Rovnako je dôležité, aby festival ponúkal regionálne atraktívny priestor na prezentáciu i exploataciu nových ideí, akceleroval spolupráce a sprostredkúval kreatívne zázemie pre začínajúcich i overených filmových profesionálov, dokázal vzde-

lávať publikum a inicioval príležitosti pre co-working i networking, ako aj pre vzájomné prieniky medzi umeleckým i komerčným filmovým prostredím. Preto sme veľmi radi, že sa nám v roku 2023 znovu podarilo postaviť festival na nohy a pozerat' sa smelo do, veríme, priaznivejšej budúcnosti pre slovenskú audiovizíu, filmový priemysel i festival Art Film Fest. Cieľom organizátorov je predsa snaha prinášať originálne audiovizuálne podnety a ponúkať kvalitatívne hodnotné zážitky, ktoré emočne obohatia myseľ divákov.

Teraz už môžeme skonštatovať, že 29. ročník MFF Art Film Fest (16. 6. – 23. 6. 2023) bol úspešný. Počas ôsmich festivalových dní sa v siedmich kinosálach uskutočnilo 146 projekcií. V desiatich programových sekciách diváci mohli vidieť 118 titulov, z toho 37 krátkych a 81 celovečerných. V súťažných sekciách – Medzinárodná súťaž hraných filmov a Medzinárodná súťaž krátkych filmov – poroty vo výsledku ocenili až osem snímok z celého sveta. Hranú súťaž vyhrala belgicko-francúzsky *Dalva* od režisérky Emmanuelle Nicot, v krátkej uspela iránska snímka *48 hodín* režiséra Azadeha Moussaviho. Cenu divákov si odniesol

írsky film *Tiché dievčatko* režiséra Colma Bairéada. Prestížne ocenenie Hercova misia (pocta výnimočným predstaviteľom hereckého umenia) obdržali dve ikony: slovenská herečka Zdena Studenková a česká herečka Eva Holubová. Laureátom ocenenia Zlatá kamera (pre vynikajúcich filmových tvorcov) sa stal svetovo uznávaný maďarský režisér Béla Tarr. Celkový počet návštevníkov festivalu presiahol 18 370 divákov.

Veľkým prínosom pre 29. MFF Art Film Fest 2023 bola aj bohatá účasť pedagógov a študentov Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí sa na rôznych úrovniach podieľali na programe i organizácii festivalu. V súťažnej sekcii hraných filmov bol členom medzinárodnej poroty režisér, scenárista, producent a pedagóg Ivan Ostrochovský. V sekcii Slovenská sezóna uviedli svoje dokumentárne snímky Jaro Vojtek a Martin Palúch. V rámci industry programu odznali masterclassy Petra Nevedála a Martina Palúcha. Peter Nevedál okrem toho na špeciálnom fóre verejnosti prezentoval filmové odbory na FDU AU v rámci panelu venovanému štúdiu na českých (FAMU) a slovenských (AU, VŠMU) vysokých filmových školách. Študent

II. ročníka Igor Kovács moderoval prezentáciu o špeciálnych filmových efektoch. Na dennej báze výrobu televíznej verzie Festivalového denníka profesionálne zabezpečovali študenti bakalárskeho, magisterského i doktorandského štúdia Katedry filmovej dokumentárnej tvorby FDU AU. Novým umeleckým riaditeľom MFF Art Film Fest sa v roku 2023 stal Martin Palúch.

Web: www.artfilmfesvt.sk

Festivalová televízia: <https://artfilm-fest.sk/info/festivalova-televizia/>

NOVÉ PRÍRASTKY VO FONDE AKADEMICKEJ KNIŽNICE AU BB

V mesiaci september boli do fondu Akademickej knižnice AU v Banskej Bystrici zakúpené nasledujúce publikácie:

Divadlo prekračuje hranice (Soňa Šimkiová), Scenáristova cesta (Christopher Vogler), Od prožívání k jednání (Stanislavkij), Dějiny divadla (Andreas Kotte), Příbytky hudby (Bodo Plachta), Expresionismus (Norbert Wolf), Knihy, ktoré ovplyvnili dejiny (kol. autorov)...

Uvedené publikácie boli zakúpené na základe vašich akvizičných návrhov.

Všetky publikácie si môžete pozrieť aj v našom online katalógu, ktorý je dostupný na www.kis3g.sk alebo osobne v priestoroch našej Knižnice AU BB. Tešíme sa na vás a na vaše ďalšie akvizičné návrhy.

LENKA BOJTOŠOVÁ

Akademická knižnica AU BB

OPTIMALIZÁCIA TEPLÔT V PRIESTOROCH KNIŽNICE AU

V dňoch 18. 9. – 22. 9. 2023 prebehla v priestoroch Akademickej knižnice AU v Banskej Bystrici inštalácia vykurovacích panelov za účelom optimalizácie teplôt vnútorného prostredia. Celkovo bolo umiestnených 8 kusov vykurovacích panelov, ktoré je možné individuálne ovládať prostredníctvom digitálnych termostatov. Uvedené panely pracujú na princípe zohrievania predmetov v miestnosti. Keď predmety akumulujú dostatok tepla, následne ohrievajú vzduch.

Veríme, že vďaka tejto novinke sa u nás budete cítiť príjemne.

Tešíme sa na Vašu návštevu!

ING. IVANA BADINSKÁ

riaditeľka Akademickej knižnice

ARTORIUM

2023 –

V úvode nového akademického roka sme na našej Akadémii umení v Banskej Bystrici zorganizovali 13. ročník medzinárodného festivalu vysokých umeleckých škôl ARTORIUM 2023 s podtitulom „STOJÍ NÁM TO ZA TO?“ Festival sa uskutočnil v dňoch 16. – 19. októbra 2023 a opäť priniesol svojim návštevníkom pestrý umelecký program. Dramaturgiu a organizáciu festivalu mala na starosti manažérka Divadla Akadémie

umění v Banskej Bystrici Mgr. art. Jana Ovšonková.

Do organizácie festivalu boli zapojení poslucháči FDU aj v rámci vyučovacieho procesu.

Na príprave festivalu sa podieľali a pedagogicky poslucháčov viedli pani prodekanka Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD., vedúca katedry herectva Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD., Mgr. art.

Marek Rozkoš, ArtD., Mgr. art. Dávid Szöke, ArtD., Mgr. et Mgr. art. Filip Jekkel, ArtD. a tiež doktorandi FDU.

Festival máme zdokumentovaný vďaka podcastom, ktoré pripravoval herec Michal Babčo a režijne viedla pani prodekanka FDU AU Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.

Atmosféru festivalu si môžeme pripomenúť aj prostredníctvom

„STOJÍ NÁM TO ZA TO?“

„Videodenníkov“. Účinkovali v nich poslucháči herectva Vanesa Šanková a Lukáš Strašík. Na príprave sa podieľal Mgr. art. Stanislav Králik a o réžiu sa postaral pedagóg katedry herectva Mgr. art. Marek Rozkoš, ArtD.

„Festivalové denníky“ tento rok svojimi článkami a fotografiami kreovali poslucháči FDU Sára Domonkošová, Michaela Kapušanská, Jana Švec, Oleandra Kuprasova, Noemi Galajdová, Michal Gálik, Adrián Jaržembovský Tatiana Palugová pod vedením Mgr. art. Lucie Katreniak Rakúsovej a Mgr. art. Stanislava Králika, v produkcii Mgr. art. Jany Ovšonkovej.

Hlavný program sa skladal z divadelných inscenácií vysokých umeleckých škôl s medzinárodnou účasťou. Tento rok prijali pozvanie a okrem

našej Akadémie umení v Banskej Bystrici odprezentovali svoje predstavenia Akadémia umení v Belehrade, Štátna vysoká škola v Krakove, Vysoká škola vo Vroclave, Akadémia umění v Prahe a Vysoká škola múzických umení v Bratislave. Festivalové inscenácie sa odrali vo veľkom a malom štúdiu Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici a tiež na javisku Bábkového divadla na Rázcestí v Banskej Bystrici.

Neoddeliteľnou súčasťou festivalu boli aj diskusie s účinkujúcimi po predstaveniach, ktoré pod dohľadom Mgr. art. Jany Ovšonkovej pripravili poslucháči Katedry herectva FDU AU v Banskej Bystrici Eva Kubaliaková, Tibor Szalona, Benjamín Ogurčák a Timotej Taraba.

Festival ARTORIUM 2023 prepasil všetky fakulty našej školy. Okrem divadelných predstavení sa realizovali aj sprievodné programy – workshopy s renomovanými lektormi, pochod mestom, vernisáž, koncert, filmové bloky a tiež obľúbený off program. Uskutočnili sa workshopy „Dialógy textu a fyzického konania“ s lektorkou a režisérkou Júliou Rázusovou, workshop „Vamos a Bailar Latino Workshop“, ktorý viedli lektori Tomáš Džadžovský a Barbora Blašková, pričom priblížili účastníkom tanečné štýly salsa a bachata a tiež workshop „Herec a jeho plán“ zameraný na pravidlá hereckej existencie na scéne s lektorom Jánom Mikušom. Program obohatil aj muzikálovo-šansonový večer v podaní poslucháčok a poslucháčov FMU Akadémie

umení v Banskej Bystrici. Program hudobne naštudoval dirigent Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD. a o korepetície sa postaral Mgr. art. Ľubomír Richter.

Na vernisáži vystavovali svoje diela poslucháčky FVU Akadémie umení v Banskej Bystrici Jessica Mozgová, Eliška Šandorová, Anna Mária Matejovská, Michaela Tarčaková.

O dramaturgiu filmového bloku sa postarali Mgr. art. Stanislav Králik a Valery Neskaradziany. Návštevníci mohli sledovať filmy študentov katedry dokumentárnej tvorby. Odprezentované boli filmy *Rozptýlené hniezdo* (Valery Neskaradziany), *Posledný zhasne* (Zuzana Gellérthegyiová), *woMAN* (Patricia Gyenesova), *Nežiadali sme o záchranu* (Mariia Yurchenko), *Odtiene svetla* (Dáša Ferková) a *Zachara* (Simona Višňáková).

Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

MGR. LUCIA KATRENIÁK RAKÚSOVÁ

Otvorenie festivalu ARTORIUM 2023. Na snímke: dekan FDU AU v Banskej Bystrici doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD. a moderátori
Foto: Matúš Gálik

Foto: Palugová Tatiana

ANKETA

ČO PRE VÁS ZNAMENÁ FESTIVAL ARTORIUM – „STOJÍ TO ZA TO?“

Eliška Šandorová: „Festival ARTORIUM považujem za prezentáciu umenia a tvorby študentov, ktorá sa týmto spôsobom dostáva do povedomia nielen študentom, ale i širokej verejnosti. Som vďačná byť súčasťou tejto udalosti a prezentovať tak svoju tvorbu.“

Norbert Čabala: „Najmä veľa rôznorodej koncentrovanej kultúry, stretnutia s inými mentalitami či už životnými alebo kreatívnymi a hlavne nové pohľady a inšpirácie na ďalšiu prácu. Vždy ma baví, keď sa v nejakom cudzojazyčnom predstavení pokazia titulky, nie pretože som škodoradostný, ale preto, že som nútený vnímať ľudí, ich reč tela a snažiť sa dešifrovať, čo sa deje len na základe toho.“

Matúš Hollý: „Priestor na výmenu skúseností. Priestor pre načerpanie inšpirácie. Priestor pre vytvorenie silných priateľstiev a zážitkov.“

Eva Kubaliaková a Alina Kravchenko: „Myslíme, že nám to stojí za to, venovať sa umeniu. Nie je to dnes ľahké. To všetci vieme. Ale keď potom na konci vidíme tie spokojné tváre divákov, myslím, že to za to stojí.“

Za odpovede v ankete ďakuje
MGR. LUCIA KATRENIÁK RAKÚSOVÁ

Norbert Čabala

Foto: Archív Divadla AU BB,

DIVADLO AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI ODPREZENTOVALO NA TOHTOROČNOM FESTIVALE ARTORIUM 2023 INSCENÁCIU MÉDEIA A MONODRÁMY CHARLIEHO MALÉ TAJOMSTVÁ A STUART. PRINÁŠAME VÁM ROZHOVORY S TVORIVÝMI TÍMAMI.

1. ROZHOVOR:

DIVADELNÉ PREDSTAVENIE

Euripides: Médeia

(Akadémia umení v Banskej Bystrici)

Režisérka inscenácie: Eva Sofia Baníková

V hlavnej úlohe: Júlia Miciková

AF: Mottom tohtoročného medzinárodného festivalu ARTORIUM je „Stojí nám to za to?“ Aký má podľa teba divadlo dnes ešte zmysel a akú úlohu zohráva aktuálne v spoločnosti?

Eva Sofia Baníková: Podľa môjho názoru bolo, je a bude divadlo istým spôsobom zrkadlo pre spoločnosť. V divadle máme možnosť vyjadriť svoje túžby, pochybnosti, strachy a rôzne ďalšie pocity, ktoré sa podľa mňa týkajú celej spoločnosti. Cez divadlo môžeme nepriamo, ale aj priamo ukázať a povedať, čo si myslíme napríklad o politike, spoločenskom dianí atď. Rovnako tak dokážeme cez divadlo edukovať a prinášať nové pohľady na vec. Môžeme sa na to pozrieť aj z inej stránky, možno menej vážnej, a to sú napríklad komédie, ktoré nám poskytujú istú formu zábavy a oddychu. Záleží už len na divákovi, či si radšej príde do divadla oddýchnuť, alebo naopak, potrápiť hlavičku otázkami, ktoré nám daná inscenácia ponúka.

Čo sa týka otázky divadlo a dnešná spoločnosť, myslím si, že dnes je divadlo slobodnejšie ako kedykoľvek predtým. Keď sa pozrieme do histórie, vždy bolo divadlo nejako ovplyvnené alebo ohraničené rôznymi režimami, smelo sa hrať to a iné naopak nie, smeli sa hrať tieto témy, ale ďalšie už nie. V dnešnej spoločnosti máme možnosť hrať sa s čímkoľvek chceme. Spájať rôzne žánre, štýly, témy, a to úplne slobodne. Teda zatiaľ...

AF: Divadlo ponúka rozmanité témy na spracovanie, no taktiež je aj jednou z najstarších foriem umenia. Nebolo už všetko vypo-

vedané, ukázané či odohrané?

Eva Sofia Baníková: Myslím si, že samozrejme staršie alebo historické hry už boli inscenované XY-krát, ale na druhej strane sa stále píše nové hry, do popredia sa dostávajú aj novší dramatici a možno naša generácia vyprodukuje ďalších nádejných dramatikov, ktorých hry dosiahnu veľký úspech. Vznikajú napríklad rôzne dramatizácie epických textov. Ale vráťme sa napríklad aj k starším hrám. Inscenovala som Euripidovu Médeiu, ktorá patrí k najstarším hrám, keďže je to antika. V bakalárskej práci som porovnávala inscenácie tejto hry „len“ na Slovensku a už tu som mala možnosť vidieť, že síce všetci sme inscenovali tú istú hru, ten istý text, ale každý z nás ju inscenoval inak. Poukázal na iné témy a niečo iné ňou chcel povedať. V SND ju inscenovali skôr tradičnejšie, naopak v Mestskom divadle v Žiline sa inšpirovali zvieracou ríšou a v našej inscenácii na Akadémii umení v Banskej Bystrici sme sa naopak ponorili do ženskej psychológie. Myslím si, že každá hra sa dá inscenovať na veľa spôsobov a je na tvorcoch, ako šikovne sa s tým vyhrajú.

AF: Čo ťa viedlo k výberu a inscenácii práve tohto diela?

Eva Sofia Baníková: Úprimne povedané, ja som pôvodne chcela robiť inú hru, ale nakoniec som od toho upustila. Dosť som sa morila s tým, čo vlastne budem inscenovať, keďže ja som typ človeka, ktorého musí hra zaujať a pohltiť, aby som do toho šla. Médeiu som mala v hlave od strednej školy a vždy som nejak vnútorne túžila urobiť ju po svojom. Vtedy som ešte nevedela ako, ale jednoducho po svojom. Pri rozhovoroch so spolužiakmi a pedagógmi som prišla s touto myšlienkou a prešlo to. Vtedy som ešte netušila, do čoho idem, ale myslím, že som si trochu splnila svoj sen. Antika je veľmi ťažká na inscenovanie a myslím, že som si naložila trochu veľa na pleciah, ale mala som skvelý tím ľudí okolo seba, ktorí

dali veľký kus seba do tejto inscenácie a za to som im veľmi vďačná.

Čo sa týka samotného výberu, ja osobne preferujem silne ženské hrdinky, s ktorými sa veru osud nemaznal a Médeia je skvelým príkladom. Nie je to o feminizme; skôr ma fascinuje to, ako je ženský a mužský mozog rozdielny. Zatiaľ, čo muži sú skôr logickejší, my ženy sme ovplyvňované emóciami a trochu nám z toho, budme úprimné, miestami „preskakuje“. Médeia je veľmi špecifická hrdinka alebo možno pre niekoho aj antihrdinka. Veľakrát som sa pri debate s ľuďmi stretla s tým, že pri slove Médeia hneď povedali: „to je tá, čo zabila vlastné deti.“ V podstate majú pravdu, no nikto sa nikdy nezamyslel nám tým, prečo to urobila, ako to prežívala ona. Nikto sa len tak nezobudí a nepovie si, že „Hm ... dnes zabijem svoje deti.“ Presne o toto mi išlo – ukázať možno aj druhú stránku tohto príbehu a divák nech si už utvorí názor sám.

AF: Aký význam alebo prínos vidíš vo festivale ARTORIUM a jemu podobných?

Eva Sofia Baníková: ARTORIUM je v prvom rade medzinárodným festivalom. To je podľa mňa veľmi dôležité. Máme vlastne možnosť priamo na našej škole vidieť rôzne inscenácie z iných krajín a rovnako tak aj ľudia mimo školy alebo divadla. Kolkí z nás sa ráno zobudia a povedia si napríklad: „Idem sa pozrieť do Poľska na inscenáciu?“ Myslím, že veľmi málo ak vôbec niekto. Zrazu tu máme možnosť vidieť ich inscenácie bez toho, aby sme museli opustiť mesto. Samozrejme v každej krajine sú iné divadelné trendy, inak inscenujú hry, majú iný štýl a takýmto spôsobom sa vieme navzájom veľa naučiť.

(Rozhovor s režisérkou Evou Sofiou Baníkovou viedla Alexandra Ferková)

Foto: Palugová Tatiana

Diskusia po predstavení Médeia
Foto: Matúš Gálik

2. ROZHOVOR:

Stephen Chbosky, Tereza Mankovecká:
Charlieho malé tajomstvá
 (Akadémia umení v Banskej Bystrici)
 Účinkuje: Norbert Čabala
 Réžia: Tereza Mankovecká

Na otázky Lucie Katreniak Rakúsovej odpovedal Norbert Čabala.

LR: Skús našim čitateľom priblížiť charakter a osud postavy, ktorú stvárňuješ. Ak sa to dá, priblíž nám ju aj vo vzťahu k tvojej osobnosti (napr. či ti je v niečom podobná (povahová črta, správanie), alebo je úplným opakom teba).

Norbert Čabala: Charlie je veľmi špecifická postava. Už z originálneho názvu Perks of being a wallflower vyplýva jeho postoj k svetu. Slovo „wallflower“ nemá v slovenčine preklad, ale je to niekto, kto svet okolo seba veľmi detailne sleduje a častokrát býva celkom prehliadnutý (ako kvet na stene). K tomu všetkému prechádza jedným z najkomplikovanejších období pre človeka – pubertou. Toto všetko a trauma z detstva ho sprevádzajú počas jeho snahy začleniť sa do stredoškolského života ako „normálny chlapec“. Myslím, že s Charlieom sa vie každý z nás do istej miery stotožniť. Častokrát sa nám (alebo minimálne mne) stane, že sa necítim ako hlavná postava vo vlastnom príbehu a že sa veci okolo mňa len tak dejú. Okrem toho sa stretávame so sociálnym nátlakom robiť isté veci, lebo by sa mali robiť, mať vzťahy, lebo by každý mal mať vzťahy a podrobovať sa sociálnym normám, napriek tomu, že im sami častokrát nerozumieme.

LR: Ako si spomínaš na skúšobný proces? Bolo náročné študovať a teraz stvárňovať takúto postavu? (Charlie je pre teba výzvou, ak áno v čom, alebo ide skôr o zábavu?)

Norbert Čabala: Bola to výzva, bola to zábava, bolo to niečo nové a zároveň to bolo staré, keďže to bol návrat do puberty. Skúsiť si prvýkrát stáť na javisku sám, bez pomoci a podržania kolegov bola skúsenosť, na ktorú nikdy nezapudnem. Tesne pred premiérou som mal pocity, ako spreď niekoľkých rokov, kedy som na javisku stál prvýkrát.

LR: Ako by si definoval spoluprácu s režisérkou? S tvojou spolu-

žiačkou Terezou Mankoveckou si nespolicovali prvýkrát. Aký máš dojem z tohto skúšobného procesu? Je to tvoja prvá skúsenosť s monodramou? Mal si možnosť zasahovať do prípravy koncepcie? Participoval si napr. na príprave textovej časti, resp. na scenári? Alebo ti režisérka priniesla kompletný text, s ktorým si sa postupne zoznamoval? Do akej miery si sa cítil „slobodný“ počas skúšania a kedy si sa nechal režisérkou viesť?

Norbert Čabala: Keďže to nebola prvá spolupráca s režisérkou, vedel som celkom, do čoho idem. Existujú hranice, za ktoré viem, že prejsť nemôžem a musím prijať rozhodnutie režisérky s plnou dôverou. Na druhej strane, nakoľko sme boli dohodnutí na tomto texte v podstate už od prvého ročníka, stretli sme sa s rôznymi predstavami, ako by malo finálne dielo vyzeráť. V čom to bolo iné oproti ostatným spoluprácam, bola intenzívna diskusia o koncepcii, čo vlastne chceme touto inscenáciou povedať, čo je pre nás nosné z originálnej knihy a hádky, čo z vyše 200 stranovej knihy vyhodíť. Samotná dramatizácia však bola presne hranicou, na ktorú sa netlačilo, nevyvíjal sa nátlak a poslušne sa čakalo. Čo sa týka samotného skúšobného procesu, s Terezou sa mi robí dobre hlavne preto, že sa cítim slobodný, viem dostať odpoveď na každú moju otázku a viem, že keď si neviem dať rady, môžem sa nechať viesť.

LR: Chcel by si niečo dodať na záver? Odkázať niečo čitateľom alebo vašim divákom..?

Norbert Čabala: Prečítajte si knihu! Charlieho malé tajomstvá je nádherný príbeh, nie len hlavnej postavy, ale aj všetkých okolo nej. Do monodramy a celkovo do dramatického diela sa nedá dostať všetko, čo táto kniha ponúka a odporúčam ju všetkým, ktorých príbeh Charlieho zaujal.

(Za rozhovor ďakuje Lucia Katreniak Rakúsová)

3. ROZHOVOR:

A. Masters, M. Hollý, R. Galdun,
 K. Ivanko: **STUART**
 Účinkuje: Richard Galdun
 Réžisér monodramy: Kevin Ivanko.
 Pohybová spolupráca: Matúš Hollý

Na otázky Lucie Rakúsovej odpovedal Matúš Hollý.

LR: Matúš, ty si herec, pedagóg, máš skúsenosti s réžiou aj s pohybovými spoluprácami. Počas skúšobného procesu monodramy Stuart si spolupracoval aj na kreovaní textu a zároveň si robil pohybovú spoluprácu. Ako by si zhodnotil spoluprácu s hercom Richardom Galdunom?

Matúš Hollý: S Rišom sa pracovalo naozaj skvele, bol otvorený možnostiam a zároveň bol veľmi aktívny, čo považujem za naozaj veľký vklad z jeho strany, ktorý bol vo výsledku veľmi citeľný. Ja osobne som pracoval s hercom mimo skúšok, na ktorých bol prítomný aj režisér (najmä kvôli mojim povinnostiam mimo akadémie), ale boli sme s režisérom neustále v kontakte. Jeho pripomienky, či už herecké alebo pohybové, sme sa snažili v individuálne dohodnutých časoch s hercom spracovať. Následne sme si na ďalší deň opäť zavolali a konzultovali spracované situácie. Počas týchto skúšok sme sa snažili tvoriť a nájsť hereckú slobodu vo vopred určených mantineloch od režiséra, a tak je to z môjho pohľadu ideálne.

LR: Priblíž nám, na čo si sa ty najviac sústredil počas skúšobného procesu.

Matúš Hollý: Nakoľko sme boli inšpirovaní najmä filmovou predlohou, v ktorej Stuarta stvárňuje vynikajúci herec Tom Hardy, snažili sme sa sústrediť aj na to, aby náš Stuart nebol iba kópiou tejto Hardyho predlohy, ale aby sme našli tú potrebnú originalitu. Myslím si, že to sa nám, a najmä Rišovi, podarilo.

LR: Pracovali ste so štylizáciou v reči aj v pohybe herca. Čo bolo pre teba najdôležitejšie, aby ste pohybom vyjadрили?

Matúš Hollý: Tým, že Stuart trpel svalovou dystrofiou, bola expresívnejšia štylizácia nevyhnutná. Zároveň nám ale stanovila veľmi jasné mantinely a pevnú pohybovú štruktúru jeho hereckej postavy. Pri procese sme sa skôr

venovali miere tejto štylizácie, aby bola autentická a zároveň, aby nebola pre Riša limitujúca. Nakoľko táto štylizácia pramení z fyzickej indispozície, snažili sme sa nájsť spôsoby ako túto štylizáciu zdivadelniť a využiť v hercov prospech.

LR: Pár slov na záver – čo by si chcel povedať v súvislosti s monodrámmou?

Matúš Hollý: Ak by tento náš Stuart ešte požil a mal ešte zopár repríz, minimálne mňa by to veľmi potešilo. Ale ak by aj nemal, verím, že tento akademický rok pribudne do programu Divadla akadémie umení v Banskej Bystrici veľa zaujímavých inscenácií, na ktoré sa oplatí prísť pozrieť a ktoré nás budú reprezentovať na ďalšom ARTORIU minimálne tak, ako náš Stuart.

(Za rozhovor ďakuje Mgr. Lucia Katreniak Rakúsová)

Na snímke: Richard Galdun
Foto: Tatiana Palugová.

Júlia Miciková a zbor
Foto: Adrián Jaržembovský

MASTERCLASS BANSKÁ BYSTRICA 2023

Vo štvrtok a v piatok 30. novembra – 1. decembra 2023 sa na pôde Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil dvojdňový kameramanský workshop. Dni plné náučných masterclassov o profesionálnej kameramanskej technike a práci s umeleckým svietením vyústili natočením niekoľkých krátkych filmov. Počas prezentácie Petra Mydliara z Canon Professional Services sa študenti zoznámili so širokým portfóliom techniky Canon, ktorá im bola následne oba dni k dispozícii pri praktických cvičeniach, vďaka čomu si ju mohli vyskúšať v praxi. Svoje krátke filmy študenti

natočili pod vedením kameramanky Lucie Zavarčíkovej, prezidentky Asociácie slovenských kameramanov (ASK). Počas masterclassu prebrali dôležité vyjadrovacie aspekty, ktoré kameramani využívajú pri tvorbe vizuálnej štruktúry filmu, ako sú priestor, línie, tvary, farby, pohyb, či rytmus. Študenti svoje nové poznatky využili pri tvorbe krátkych filmov na tému Čas, ktoré mali možnosť s Luciou konzultovať a vypočuť si jej odborný pohľad. Praktický kurz osvetľovača a kameramana Daniela Kontuľa sa týkal správneho nasvietenia scény, portrétu a priestoru. Zahŕňal množstvo teoretických, ale najmä praktických

informácií, osvetľovacích postupov a cvičení. Študenti si vyskúšali prácu s umelým svietením a zoznámili sa s profesionálnou osvetľovacou technikou, ktorú poskytol jeden z najväčších slovenských rentalov osvetľovacej a kameramanskej techniky – Filmarina. Poďakovanie patrí hlavnému organizátorovi doc. Mgr. art. Petrovi Nevedalovi ArtD., doc. Mgr. Martinovi Palúchovi, PhD. a taktiež všetkým hosťom, ktorí s nami zdieľali svoje vedomosti a skúsenosti v odbore.

PAVLÍNA MAGNOVÁ
MARTINA PIVOVARNÍKOVÁ
Foto: Mgr. Juliána Timková

Cena na festivale Áčko pre Valeryho Neskaradzianyho

Cenu za Najlepší dokumentárny film na 27. ročníku filmového festivalu Áčko, ktorý v termíne 18. – 21. 10. 2023 organizovala VŠMU v Bratislave, získal študent Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici Valery Neskaradziany za film *Rozptýlené hniezdo*. Film je o ceste rodiny za politickým azylom. Táto cesta sa však mení na boj o prežitie. Rodina Šymkovcov je uväznená v Bielorusku, ale ich sny prekračujú hranice. Rodina prechádza občianskou „reinkarnáciou“, procesom, ktorý nie každý dokáže alebo chce podstúpiť. Film je zobrazením veľkej sociálnej drámy obyčajných znevýhodnených ľudí a zároveň inšpiratívnou básňou o nich.

Festival Áčko, ktorý sa ako jediný festival tohto zamerania na Slovensku snaží upriamiť pozornosť na študentskú tvorbu, patrí už k stáliciam na slovenskom festivalom trhu. Svojim programom sa primárne zameriava na prezentáciu aktuálnej kinematografickej tvorby študentov. Zároveň otvára diskusiu medzi študentmi – začínajúcimi tvorcami a odborníkmi o aktuálnom stave a smerovaní filmovej tvorby.

MGR. ART. SOŇA KOČANOVÁ, ARTD.

prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

<https://art.aku.sk/diela/4253/rozptylene-hniezdo>

ÚSPECH ŠTUDENTIEK HERECTVA V PODĚBRADOCH

Foto: Ocenené študentky zľava: Klára Novotná,
Veronika Lackovičová, Eva Gribová
foto: Zuzana Budinská

Vďaka podujatiu Poděbradské dny poezie sa môžu mladí interpreti i majstri umeleckého slova z Čiech, Moravy a Slovenska každoročne stretávať v prekrásnom prostredí podebradského zámku a zažiť neopakovateľnú atmosféru. Je radostné konštatovať, že tento festival nachádza stále dostatočný počet záujemcov z oblasti prednesu z oboch susedských zemí. Do Poděbradov chodia nielen špičkoví umelci, ale aj poslucháči umeleckých škôl, aby tu získavali svoje prvé ostrohy na neľahkej hereckej dráhe, učili sa od skúsenejších, ale súčasne boli konfrontovaní s umeleckými ambíciami svojich vrstovníkov. Pravidelne sa ho zúčastňujú aj herci z Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí z jubilejného 60. ročníka festivalu priniesli viacero ocenení.

V česko-slovenskej konkurencii aj tento rok zaznamenali úspechy a za svoje interpretačné výkony získali aj uznanie odbornej poroty. Cenu za mimoriadny umelecký výkon si odniesla

Eva Gribová, ktorá spracovala autorský text filmového režiséra Rastá Boroša Mačka vo vreci, ktorý bol napísaný pre potreby interpretky a festivalovej prezentácie na motívy hry T. Williensa Mačka na horúcej plechovej streche. Cena za dramaturgiu putovala do rúk Kláry Novotnej, ktorá sa na súťažnom festivale predstavila s vlastnou básňou s názvom Cukor a soľ. Aj keď písanie a zároveň interpretovanie vlastnej poézie nemusí byť vždy šťastná voľba, odborníci tentoraz ocenili nielen výrazové, ale aj pisateľské cítenie nadanej študentky, ktoré sa snúbili v jeden pôsobivý umelecký zážitok. Trojlístok ocenených uzatvára Veronika Lackovičová, ktorá získala Cenu rozhlasu a televízie Slovenska za prednes montáže Žena bomba, ktorá vychádza z monodrámy chorvátskej autorky Ivany Sajko. Na javisku otvorila silnú tému ženy, ktorá sa dobrovoľne pripravuje na samovražedný bombový útok. Text sleduje pocity dobrovoľníčky, ktorá prináša smrť nielen jednotlivcovi, ale aj

spoločnosti a do monológu sú pôsobivo zapracované články a fakty z výskumu medzinárodnej organizácie boja proti terorizmu.

V Poděbradoch padá dogma, že prednes je prežitá forma umeleckého vyjadrenia. Práve naopak. Reflektuje na aktuálne trendy v oblasti vývoja tohto samostatného pódiového umenia a záujem aj našich študentov herectva o festival je z roka na rok väčší. Tí, ktorí zažívajú štvordňovú atmosféru presiaknutú emocionalitou i skvelými umeleckými výkonmi na českej aj slovenskej strane túžia po opätovnom návrate do prostredia, ktoré motivuje a dobíja tvorivou energiou. Aj vďaka finančnej podpore hlavného partnera Fondu na podporu umenia sa posledné roky darí tieto predstavy naplňovať a úspešne reprezentovať nielen naše banskobystrické vysokoškolské prostredie, ale aj Slovensko v zahraničí.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.
prodejkanka pre rozvoj FDU

WORKSHOP EXPERIMENTÁLNEJ POÉZIE NA FAKULTE DRAMATICKÝCH UMENÍ

AU BB

Počas prvého marcového dňa (2023) sa na Katedre herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil intenzívny workshop združenia 000 pod vedením umelkyne Anny Čonkovej, experimentálnej hudobníčky a divadelnej a filmovej herečky.

Anna Čonková prišla medzi študentov herectva, aby odovzdala svoje skúsenosti s prácou pri tvorbe experimentálnej poézie. Nakoľko je absolventkou herectva alternatívneho a bábkového divadla na DAMU Praha, akademické prostredie a práca so študentmi jej bola veľmi blízka. Od roku 2015 rozvíja popri herectve aj autorský hudobný projekt Stavros Papadopoulos skúmajúci ľudský hlas v rôznych subjektovo-objektových konšteláciách a iné autorské zvukové aktivity. Realizuje workshopy zamerané na interpretáciu zvukovej poézie a rozšírené hlasové techniky.

Workshop na Fakulte dramatických umení AU v Banskej Bystrici bol špeciálne cieleň na analýzu a interpretáciu vybraných diel slovenského konceptuálneho umelca Milana Adamčiaka. Milan Adamčiak (1946 – 2017) bol konceptuálny umelec, autor vizuálnej a zvukovej poézie, hudobník, skladateľ, performer, muzikológ a vysokoškolský pedagóg. Zásadne formoval podobu súčasného umenia na Slovensku od 60. rokov 20. storočia. Jeho tvorba bola prezentovaná v medzinárodnom kontexte (Praha, Viedeň, Tokio, New York a iné.). Michal Murin, pedagóg a súčasný rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici, sa

prvýkrát stretol s Milanom Adamčiakom už v roku 1987. Krátko na to spolu založili hudobno-performatívne združenie Transmusic Comp a Spoločnosť pre nekonvenčnú hudbu (1990). Ich spolupráca viedla k vydaniu štvordielnej monografie Archív I – IV (2012 – 2016) o živote a diele Milana Adamčiaka, ktorú zostavil prof. Murin, čo ďalej viedlo k realizovaniu umelcovej retrospektívnej výstave Adamčiak, začni! v Slovenskej národnej galérii (2017).

Realizovaný workshop bol súčasťou série Nové uši: Workshopy súčasnej hudby združenia 000. Workshop je súčasťou projektu 000_2023, ktorý podporil ako hlavný partner z verejných zdrojov Fond na podporu umenia. Združenie 000 vzniklo na jar 2020 ako špecializovaný priestor pre sound art, performatívne umenie a intermédiá. Za necelé 3 roky má za sebou množstvo autorských, kurátorských a organizačných aktivít, medzi nimi napr. organizáciu každoročného podujatia JAMA, organizáciu medzinárodnej kolektívnej výstavy Stratený človek v kurátorskej koncepcii Lucie G. Stach, slovenskú premiéru a uvádzanie významného dieľa elektroakustickej hudby I Am Sitting in a Room amerického skladateľa A. Luciera, autorskú sériu Zvukové topografie zameranú na akustickú ekológiu, zvukové inštalácie POST a Zvukový atlas mosta či spoluprácu na dramaturgii projektu Trenčín EHMK 2026. Zakladajúcimi členmi sú hudobník a pedagóg Fero Király a kultúrna manažérka a performerka Eva Vozárová.

<https://zdruzenie.ooo/>

Na tému interpretácie experimentálnej poézie sme sa rozprávali s lektorkou workshopu Annou Čonkovou.

BŠ: Sú rôzne formy interpretácie umeleckého prednesu. Čomu sa Anna Čonková venuje v rámci interpretácie umeleckého textu?

AČ: Venujem sa zvukovej poézii a improvizácii. K tejto umeleckej sfére som sa dostala hlavne vďaka impulzu z workshopov progresívneho slovenského skladateľa Miroslava Tótha. Robili sme poloimprovizované zbory pomocou metódy soundpainting – ide o multidisciplinárny posunkový jazyk, ktorý dirigent používa na vytváranie skladieb v reálnom čase. Dirigent gestami rúk, výrazom tváre a pohybmi tela ukazuje hudobníkom požadovanú zvukovú kvalitu, výraz, dynamiku, tempo a rytmus.

Tento zážitok ma motivoval k hlbšiemu záujmu o súčasnú hudbu, ktorá sa pretavila do ďalšej spolupráce, napríklad s Veni Academy a Cluster ensemble a do založenia vlastnej platformy Stavros Papadopoulos, s ktorou sme vystúpili na viacerých festivaloch. Práve cez spoluprácu s profesionálnymi hudobníkmi som sa dostala aj k tvorbe

Foto:
Mgr. art. Gabriela
Birošová

Milana Adamčiaka, ktorá sa mi dlhodo-
bo stala veľkou inšpiráciou.

Nie som profesionálna hudobníčka;
na vysokej škole som neštudovala hud-
bu, no napriek tomu môžem vďaka in-
terpretácii zvukovej poézie vystupovať
s profesionálnymi hudobníkmi, čo je
pre mňa veľkým obohatením. Či z po-
zície poslucháča alebo diváka, vizuálna
poézia ma obohacuje svojou odlišnos-
ťou a neobmedzenosťou tvorby.

**BŠ: Vedela by si zdefinovať
kľúčové pojmy súvisiace so zvukovou
poéziou, ktoré využívaš počas workshopov – interpretácie
zvykovej poézie?**

AC: Najdôležitejšia je pre mňa
zvukovosť. Hľadám spolu s účastníkmi
netradičné farby hlasu, ktoré pri bežnej
interpretácii klasickej poézie alebo pri
bel cante väčšinou nepoužívame. Ide
vlastne o extenzívne hlasové techniky,
inak nazývané aj rozšírené. Ďalšími
dôležitými kvalitami sú cit pre rytmus
a dynamiku a odvaha k extrémom
a nečakaným premenám. Zároveň pra-
cujeme s javiskovou prítomnosťou, na
ktorú často študenti zabúdajú.

Mojou úlohou lektorky je účastní-
kov workshopu inšpirovať, nasmero-
vať, aby dokázali k vizuálnemu textu
pristúpiť nedivadelne, aby nevytvárali
postavy a vzťahy. Viedim ich rôznymi
cvičeniami k tomu, aby sa premenilo
ich vnímanie a sústredili sa na zvukovosť,
na hudobnosť predvedenia
vybranej básne.

**BŠ: Vyštudovala si na katedre
alternatívneho a bábkového (lo-
utkového) divadla v Prahe. Stre-
tla si sa už počas štúdia s týmto
typom poézie?**

AC: Počas štúdia ani nie. Naším
ročníkovým vedúcim bol Miroslav
Krobot, a preto sme boli zameraní na
autorské herectvo a divadlo a s báb-
kami sme sa stretli minimálne. Takže
ani extenzívne hlasové techniky sme
si veľmi nemali príležitosť vyskúšať.
So zvukovou poéziou som sa stretla
počas doktorandského štúdia na JAMU
v Brne, kde som absolvovala workshop
fyzického básnika Petra Vášu.

**BŠ: Vnímaš ako lektorka
workshopu rozdiel v práci s her-
cami a s účastníkmi workshopu,
ktorí nemajú skúsenosti s herec-
tvom?**

AC: Určite. Pri účastníkoch s men-
šou javiskovou skúsenosťou je potreb-
né študentom pomôcť k otvoreniu
hlasu a motivovať ich k odvahe vyjadriť
sa nahlas a nebáť sa extrémov. Mnohí
sa boja takéhoto hlasového prejavu,
majú pocit, že si ho nemôžu dovoliť,
sú z detstva naučení, že nie je vhod-
né takto sa prejavovať, alebo sú kvôli
životným okolnostiam naučení silné
emócie potlačiť. Účastníčky workshopu
v Poľsku možnosť expresívneho prejavu
ocenili, vraveli, že sú potom doma
pokojnejšie :))

**BŠ: Si vnímaná ako herečka
veľkých premien v polohách**

**expresívnych až dramatických.
Využívaš svoje vedomosti, skú-
senosti s vizuálnou a zvukovou
interpretáciou textu aj pri tvorbe
dramatickej postavy?**

AC: Áno. Pokiaľ to postava dovoľuje
v rámci expresívnejších polôh. Najväčší
priestor k tomu som mala v divadle
Stoka, kde sme si postavy vytvárali
sami. Mám rada, keď ma postava ako
diváka prekvapí a snažím sa to imple-
mentovať aj do svojej tvorby. Vďaka
zvukovej poézii sa mi podarilo objaviť
svoju bránicu. Napriek tomu, že sme
na škole mali predmety spev a technika
hlasu, vyjadreniu „opri sa o bránicu“
som nerozumela. Vďaka workshopu
s Mirom Tóthom som mala možnosť si
jej prácu „ohmatať“, pretože záverečnú
performance sme začali tým, že sme asi
20 minút kričali, mali sme produkovať,
čo najextrémnejší a najhlasnejší zvuk.
Takýto hlas nemáte šancu vytvoriť bez
toho, aby ste nutne zapojili bránicu.
Workshop, ktorý som viedla na Aka-
démii umení v Banskej Bystrici bol
zameraný na tvorbu zvukovej poézie
v praxi. Jeho náplňou bolo, aby sa štu-
denti zoznámili so zvukovou poéziou,
aby pochopili princípy tvorby. Na
vybraných dielach Milana Adamčiaka si
mohli študenti overiť svoje schopnosti
interpretácie zvukovej poézie. Musím
povedať, že inovatívna tvorivá inter-
pretácia diel išla študentom Fakulty
dramatických umení AU BB výborne.

MGR. ART. BARBORA ŠPÁNIKOVÁ, ARTD.
vedúca Katedry herectva FDU

FAKULTA DRAMATICKÝCH UMENÍ NA MEDGAMES 2023

Pedagógovia Soňa Kočanová, Dávid Szöke a študenti Andrea Šoltéssová, Andrea Uličná, Simona Višňáková a Jakub Petřík reprezentovali FDU na skvelých dvojdňových MedGames 2023. Už 8. ročník medzinárodnej súťaže medikov a ošetrovateľov sa uskutočnil na pôde Jesseniovej lekárskej fakulty UK a Univerzitnej nemocnice Martin v dňoch 13. – 14. októbra 2023. Sily si zmeralo 97 študentov zo Slovenska i zahraničia v 19 tímoch všeobecného lekárstva a 20 tímoch ošetrovateľstva. Samotnej súťaži predchádzali workshopy na JLF UK. Budúci lekári a sestry si počas nich mohli vyskúšať prácu s rôznymi medicínskymi prístrojmi a techniky ošetrovateľstva. Všetky workshopy boli pripravené tak, aby korešpondovali so súťažnými úlohami. Cieľom MedGames je naučené teoretické znalosti študentov medicíny využiť v praxi a pomôcť tak budúcim lekárom a sestram v ich budúcej práci. Taktiež učiť študentov lepšej komunikácii s pacientami a efektívnej práci v tíme. Pre súťažiacich boli pripravené kazuistiky, ktoré vychádzali z reálnych skúseností lekárov a sestier z rôznych odborov. Klinické úlohy boli zamerané hlavne na praktické zručnosti a znalosti, ktoré pomocou najmodernejších trenažérov Simulačného výučbového centra JLF UK študenti získali a mohli si vyskúšať úkony ako napríklad laparoskopické šitie na trenažéri alebo chirurgické šitie, prípadne aj intubáciu. Počas súťaže boli

študenti hodnotení nielen po profesionálnej stránke, ale bol hodnotený aj prístup k pacientom. Súťažiaci si mohli vyskúšať reálne prístroje, ktoré sa používajú v praxi. Vďaka spolupráci s lekármi a so sestrami z jednotlivých oddelení boli študenti vedení odborníkmi a mohli s nimi konzultovať jednotlivé prípady.

V piatok podvečer stáli súťažiaci pred prvou úlohou. Odohralo sa pred nimi hromadné nešťastie, simulovaný chemický útok pred nákupným centrom v Martine. Zúčastnili sa na ňom všetky záchranné zložky, polícia, hasiči, záchranári a vojaci. V sobotu sa súťažiaci presunuli do autentických priestorov Univerzitnej nemocnice Martin, do ambulancií a do operačných sál. Súťažné úlohy im pripravili lekári a sestry z jednotlivých kliník, ktorí boli zároveň rozhodcami. Vďaka figurantom si počas oboch dní mohli študenti vyskúšať v reálnych podmienkach prácu lekára alebo sestry.

Doc. MUDr. Dalibor Murgaš, PhD., pedagóg JLF UK a námestník LSP pre chirurgické disciplíny Univerzitnej nemocnice Martin, oslovil FDU AU BB s cieľom dosiahnuť väčšiu autenticitu v simulovaných situáciách. Po vzájomnej dohode sme začali s našimi figurantmi pripravovať konkrétne simulované prípady. Zúčastnili sme sa na simulovanom hromadnom nešťastí

a na dvoch simuláciách v nasledujúcom dni. V prvom prípade sa mali pozostali od lekárskeho tímu dozvedieť o smrti blízkeho človeka a mali byť oboznámení s darcovským a transplantačným programom. V druhom prípade sa mali prísť rozlúčiť s telom pozostalého za prítomnosti sestier. Realizácii predchádzali prípravné stretnutia s MUDr. Matejom Súkenikom z Kliniky anesteziológie a intenzívnej medicíny, Mgr. Alexandrom Sendreyom, vedúcim Koordinačného centra Kliniky všeobecnej, viscerálnej a transplantačnej chirurgie a Mgr. Vladimírom Mojžišom, transplantačným koordinátorom. Naši figuranti sa dozvedeli informácie o transplantácii orgánov a o možných postupoch v prípade mozgovej smrti človeka. Následne sa rozdelili do dvoch dvojíc a na základe otvoreného rozhovoru vytvorili okruhy otázok pre lekárov a pre sestry, ktoré by sa pozostali v podobnej situácii mohli pýtať. Figuranti tiež s lekármi hovorili o možných reakciách a emočných fázach, ktoré sú pravdepodobné a reálne. Vytvorili teda istý bodový scenár, ktorý samozrejme nebolo možné striktné dodržiavať, keďže tímy sa menili a menili sa tiež reakcie, formulácie viet, dokonca emócie. Naši figuranti odvedli koncentrovaný plnohodnotný a vyčerpávajúci výkon. Udržať pozornosť, ponoriť sa pravdivo do náročnej situácie, ktorú sprevádzali somatické prejavy priority smútku, dodržiavať vopred dohodnuté stano-

vené mantinely a promptne reagovať na neočakávané podnety, nebolo samo o sebe prvýkrát jednoduché. A situácia sa opakovala a opakovala a opakovala až do večerných hodín, kým sa nevystriedali všetky súťažné tímy. Na záverečnom vzájomnom debriefingu si naši figuranti zaslúžili poďakovanie nielen od organizátorov a vedenia, ale tiež od študentov medicíny. Mnohí z nich priznali, že takúto autentickú emočnú skúsenosť nečakali, mnohých rozhodla, či dokonca rozplakala, ale čo je najpodstatnejšie, mnohému naučila. A práve preto malo toto stretnutie dvoch rozdielnych odborov zmysel. Po obojstrannom, veľmi prínosnom zážitku sme hovorili už o ďalšej spolupráci nielen so študentami, ale i s lekármi v praxi. Simulačná výučba nepochybne patrí medzi najefektívnejšie formy vzdelávania. Veríme, že MedGames 2023 bol len začiatok tejto novej medziinštitucionálnej spolupráce.

<https://medgames.jlfuk.sk/media/>

MGR. ART. SOŇA KOČANOVÁ, ARTD.

prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

M+D
games

HERCI FDU PREMIÉROVO NA FESTIVALE SETKÁNÍ STRETNUTIE V ZLÍNE

Česko-slovenský divadelný festival Setkání Stretnutie sa už viac ako štvrtstoročie zameriava na konfrontáciu súčasnej divadelnej tvorby v Čechách a na Slovensku. Zdôrazňuje prepojenosť tvorcov z oboch zemí, inšpiruje a konfrontuje, pričom kladie dôraz predovšetkým na pôvodnú dramaturgiu a prezentáciu dramatických novínok profesionálov. 27. ročník ponúkol v dňoch 24. – 28. 5. 2023 srdečnú atmosféru a bohatú divácku návštevnosť. Do prívetivej náruče festivalu zavítali aj herci Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí ovplyvnili sprievodný program

a svojim projektom NEVYPOVEDANÉ... sa predstavili popri hereckých nádejach z Prahy, Brna a Bratislavy.

Herecký program, v ktorom účinkovali poslucháči herectva Norbert Čabala, Filip Ďuriš, Eva Gribová, Pavlína Hrbatá, Alžbeta Kráľová, Veronika Lackovičová, Júlia Micíková a Klára Novotná, priniesol na zlínske javisko Mestského divadla Štúdia Z rôzne spôsoby spracovania literárnych predlôh v zmysle umeleckej interpretácie tém, ktoré môžu rezonovať v mnohých z nás a často zostávajú nevy povedané. Program bol obohatený a premostený hudobnými vystúpe-

1

2

niami. Zaznamenal aj ohlas v recenzii kultúrneho dvojtyždenníka Divadelní noviny: „...dílek do studentské mozaiky, a sice hudebně-poetický program Nevypovedané Fakulty dramatických umění v Banské Bystrici, který vznikl pod pedagogickým vedením Zuzany Budinské a Igora Timka. Osvědčená kombinaci písní a umělecké interpretace široké palety témat, v podání budoucích tahounů Thespisovy káry. Příjemné intermezzo hlavního programu.“ (Klarin, P. Milostné dopisy Zlínu No. 1, In Divadelní noviny, 13/2023)

Študentská duša stretnutia popri prezentácii profesionálnych divadelných počínov žije práve vďaka hojnej

účasti poslucháčov vysokých umeleckých škôl a konzervatórií. Dramaturgickou novinkou festivalu bol tento rok blok študentských programov v sprievodnom programe, v ktorom chcú organizátori pokračovať aj do budúcich ročníkov. Je obohacujúci nielen pre divákov, ale aj pre samotných študentov a pedagógov, ktorí tak majú možnosť konfrontovať výsledky svojej práce. Okrem hercov FDU sa v off programe predstavili aj študenti ateliéru muzikálového herectva na JAMU v Brne pod pedagogickým vedením režiséra Doda Gombára a choreografky Lindy Ferbandez Saez, ktorí pracovali s témou autenticity ako protagonisti aj spoluautori

v rámci semestrálnej „predvážačky“. Otvorenú hodinu ako pohľad do práce 1. ročníka činohercov VŠMU v Bratislave ponúkli pedagógovia Peter Šimun a Lukáš Latinák. V hereckých dialógoch, ktoré boli fragmentmi dramatických textov, smerovali k poznávaniu seba samého a pravdivému prejavu pri zachovaní vlastnej identity.

Miestny génus loci, priateľská atmosféra a schopný organizačný tím na moravskej strane sú zárukou, že sa budeme mať snahu vrátiť do festivalového diania so študentmi opakovane.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.
prodekanka pre rozvoj FDU

1) Fotografia do bulletinu festivalu

2) Festivalová momentka. Zľava: I. Timko, L. Latinák,
Z. Budinská, P. Lančarič, P. Šimun

Foto: Archív FDU

U M E L E

VIAC ZO SEBA VYDÁ, KEĎ MUSÍ DOKAZOVAŤ, ŽE VIE...

V auguste oslávila okrúhle životné jubileum herečka, recitátorka a vysokoškolská pedagogička Ida Rapaíčová. V Divadle Nová scéna stvárnila počas viac ako tridsiatich tvorivých rokov širokú plejádu hlavných úloh v dramatickom i komediálnom žánri. Nezabudnuteľnou sa stala vďaka výnimočnému hlasovému prejavu, ktorý naplno využil rozhlas či dabing. Špecifická farba hlasu, muzikalita a emocionalita našli svoj priestor vyjadrenia v umeleckom prednese. Jej recitátorské umenie dodnes mnohí obdivujú. Nie je tajomstvom, že je vnučkou známeho slovenského zvonolejára Pavla Ranka. Aj ona je živým zvonom s ľudským hlasom, ktorý aj v nepriazni času zvonil nádherne.

Ida Rapaíčová bola k sebe po celý život náročná a prísna. Ľudských sŕdc sa svojim prejavom rozhodne dotýkala. Umenie sa môže páčiť i nepáčiť. Ľudia ho môžu pochopiť i nepriať. Boli takí, ktorým sa ako herečka či recitátorka nepáčila. Ale boli aj takí, ktorí chodili

do divadla kvôli nej. Často ona sama hovorila, že najkrajšie sny sa rodia v porobe a umelec viac zo seba vydá, keď má problémy. V jej živote bolo viacero neľahkých situácií, kedy musela bojovať a dokazovať, že vie.

Hoci bola ako divadelná a filmová herečka výrazná, celoživotne sa venovala aj umeniu prednesu. Je pokračovateľkou generácie, pre ktorú bolo samozrejmosťou a nepísaným pravidlom venovať sa aj slovu básnikovmu, nielen dramatikovmu. K poézii dôslednejšie priľnula v čase, keď pre ňu ubudlo hereckých príležitostí. Recitovať poéziu znamenalo pre ňu hľadať nové výrazové možnosti, dostávať sa do styku s novými umeleckými svetmi, a tých je práve toľko, koľko je básnikov. O poézii hovorí ako o vychutnávačskej disciplíne pre pár ľudí, ktorí majú pre to zmysel a priznáva, že nie každý herec má danosť sa jej venovať.

Vždy bojovala za to, aby sa básnické slovo a jeho krása pretavená cez vnútro

človeka dostali na povrch v zmysle odovzdávania obsahového bohatstva. Ako recitátorka úzko spolupracovala s Milanom Rúfusom, ktorého príležitostné pochvalné uznania boli pre ňu nepriamym dôkazom toho, že slovo, ktoré tlmočila ľuďom v recitačnej podobe, malo svoju váhu, pôvab i známky profesionality. Jej interpretačné umenie ocenil aj laureát Nobelovej ceny za literatúru básnik Jaroslav Seifert. Bola blízkou priateľkou spisovateľky Maše Haľamovej a pôsobivou interpretkou jej diela. Vždy akosi prirodzene inklinovala k dielam poetiek, lebo ich básne sa pohybujú v citovo výraznejších rovinách.

Jej doménou sa stala recitácia slovenskej poézie predštúrovského obdobia, vďaka ktorej si vyslúžila obdiv nielen divákov a poslucháčov, ale aj kritikov. V tejto sfére zanechala výraznú pečatľ a stala sa jedinou hereckou osobnosťou, ktorá bravúrne ovláda prácu s historickým typom verša. Rapaíčovej poctivý prístup k práci a zápal, s akým

C

Ida Rapaičová
Foto: Ludmila Krieschová

prednášala Hollého verše, po rokoch ocenil aj sám odborník na bernolákovčinu vedec a básnik Viliam Turčány, u ktorého získavala potrebné odborné poznatky na interpretáciu časomiery.

Ďalšou jej výnimočnosťou je ovládanie staroslovienciny, najmä prednes Proglasu. Aj tu sa prejavil jej zmysel pre poctivý a dôsledný prístup k veršu. Nezostala len pri interpretácii staroslovienciny a bernolákovčiny, ale venovala sa aj jej výučbe na katedre herectva Akadémie umení. V tomto ohľade je posledným žijúcim pedagógom umeleckého prednesu, ktorý sa tým zaoberá, a pravda je taká, že zatiaľ nemá svojho pokračovateľa.

To, čo je charakteristické pre jej prednes, platilo aj pri hraní na javisku.

Nikdy neprekračovala seba samú. Jej úprimnosť a poctivosť sa na výsledku vždy prejavili. Oduševnenosť jej živej tváre a bravúra pri práci so slovom ju predurčili na televízne a filmové roly. Dokumentačného materiálu o herečke nie je veľa, lebo celý archív činohry Novej scény, kde prežila 35 tvorivých rokov, vedome zničili. Hoci herečka celý život budila dojem, že je bohmi milovaná, skutočnosť, že opustila dosky, ktoré znamenajú svet a odišla za školskú katedru, hovorí o opaku. Jej talent nedal mnohým spávať, a tak urobili všetko, aby nebola na očiach slovenskej kultúrnej verejnosti.

Stála pri zrode Akadémie umení v Banskej Bystrici, v ktorej po odchode z bratislavského divadelného prostredia

videla spolu s niekoľkými nadšencami nádej na novú umeleckú konfrontáciu. Tu našla priestor na sebarealizáciu a za katedrou naplňala aj svoju potrebu odovzdávať nastupujúcej generácii aspoň časť vlastných skúseností, vedomostí, ale aj kus čistej duše umelkyne nevšedných kvalít.

Pani Ide Rapaičovej v mene redakcie, bývalých kolegov a poslucháčov prajeme ku krásnemu životnému jubileu najmä pevné zdravie a ďakujeme za vzácne roky prežité za katedrou našej akadémie.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.
prodekanka pre rozvoj FDU

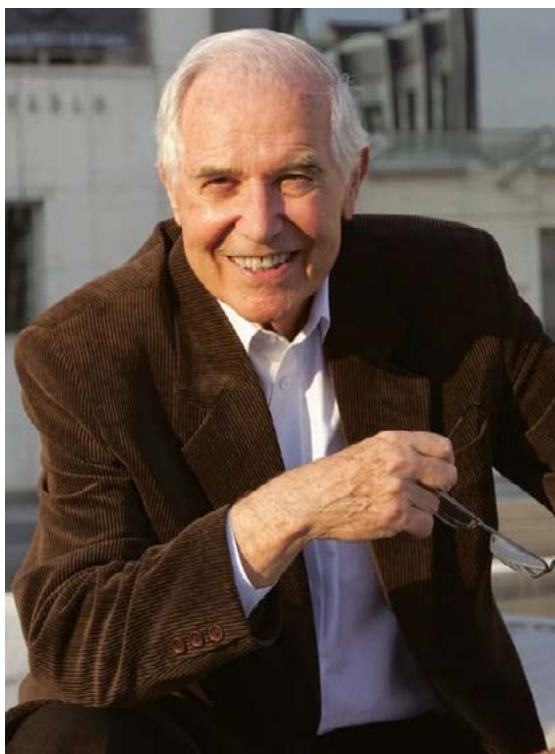
ODKAZY JURAJA SARVAŠA

17. júna Akadémia umení prijala smutnú správu o úmrtí svojho dlhoročného pedagóga a spoluzakladateľa, herca, scenáristu, recitátora Juraja Sarvaša, ktorý sa výraznou mierou zaslúžil o rozvoj fakulty dramatických umení a umeleckého prednesu. K umeniu živých slov viedol svojich poslucháčov, z ktorých viacerí aj v jeho odkaze nesú štafetu výnimočnosti samostatného pódiového umenia. Na fakulte je učebňa, ktorá dodnes symbolicky nesie názov „Sarvašovňa“, nakoľko v nej roky vyučoval.

Svetlo sveta uzrel v Radvani, kde sa kedysi narodil a pôsobil Andrej Sládkovič, s ktorým mal veľmi podobný osud. Dielo básnika, ktoré umelecky interpretoval, ho sprevádzalo celoživotne a verše najdlhšej lúbostnej básne sveta Marína ho odprevádzali z tohto sveta aj pri poslednej rozlúčke 24. júna na evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici. Počas svojej umeleckej kariéry pôsobil na javiskách Divadla J. G. Tajovského vo Zvolene a činohry Slovenského národného divadla. Vďaka priťažlivému vzhľadu bol zaujímavý pre televíziu a filmovú kameru, realizoval sa ako organizátor a režisér kultúrno-spoločenských programov i ako autor dvoch spomienkových kníh zo zákulisia profesionálneho divadla *Spoza kulís 1* (1996) a *Spoza kulís 2* (2007). Nezabudnuteľným sa stal najmä pre blízky a neutíchajúci vzťah k poézii. Cez jeho osobu prehovárala v každom období jeho umeleckých aktivít.

Muž s pevnou vôľou celý život pocítoval potrebu byť prospesný a slúžiť Tálii. S eleganciou Francúza a pritom ako apoštol poézie. Chápal umenie ako terapiu, ktorá pomáha prežiť. Recitovanie znamenalo pre neho nielen možnosť sebarealizácie, ale aj šancu byť členom určitej spoločnosti, kde to, čo sa dotýka ostatných, dotýkalo sa aj jeho. Realizoval sa ako človek i občan. Cez optiku, ktorá patrila ku generácii, čo biedila za kapitalizmu, zažila vraždenie ľudí za fašizmu, zúčastnila sa SNP, podieľala sa

Foto: Jana Birošová

na februári 1948, združstevňovala dedinu, stávala fabriky aj kultúrne stánky, mal potrebu svojím prejavom pozitívne vplyvať a formovať generáciu citlivú, láskavú a humánnu. Štúrovo slová „... prázdne a samé deklamácie nič nespomôžu, my sa musíme všetci k činom a skutkom životným mať“ sa mu stali hybnou silou.

S poéziou neúnavne cestoval po celom Slovensku, do malých aj väčších obcí a presadzoval umenie aj v najnežičlivejších časoch. Každého interpreta niečo vystihuje. Sarvašova osobitosť bola, že vo svojich Poetických večeroch pri sviečkach v Dome kultúry na Kramároch, ktoré vždy premiérovito organizoval viac ako štyridsať rokov, neostával len v polohe interpreta, ale využíval aj hovorené slovo. Posledný večer so symbolickým názvom *Lúčenie* pripravil v júni 2022 a dokázal počas neho už s podlomeným zdravím spamäti recitovať i moderovať vo svojich jedenadeväťdesiatich rokoch takmer štyri hodiny...

Ťažko spočítať, čo všetko urobil pre slovenskú kultúru. Nebolo však toho málo. Ucelenejší pohľad na jeho dielo ponúkajú knihy *Majstri prednesu* (Laurinčíková, 2017), *Juraj Sarvaš 90* (Budinská a kol., 2021) či faktografická publikácia *Od života k poézii, od poézie k životu* (Drevická, 2023). Odkazy na dielo zaslúžilého umelca ostávajú aj v obci Veľký Klíž, v tamojšej skanzenevej osade Starý Klíž, kde v rámci osláv jeho deväťdesiatky pomenovali miestne divadielko malých javiskových foriem *Divadlo Juraja Sarvaša*.

Pre jeho nehynúci zápal, zanietenosť i vytrvalosť, a to všetko podporené nadaním tlmočiť slovo ako láskavú dlaň a prepotrebnú zbraň, ho právom môžeme označiť za barda prednesu, ktorý v tomto smere vykonal veľmi veľa.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.
prodekanka pre rozvoj FDU

ZÚČASTNILI SME SA NA 28. ROČNÍKU MEDZINÁRODNÉHO FESTIVALU PETROVSKÉ DNI DIVADELNÉ

Petrovské dni divadelné (PDD) oslavovali v tomto roku svoje jubileum, keďže boli venované 20-ročnici Slovenského vojvodinského divadla (SVD). Tento medzinárodný divadelný festival, ktorý sa konal od 3. do 17. septembra 2023 priniesol rozmanitý výber divadelných predstavení a umožnil divákovi vychutnať si umelecké vystúpenia rôznych divadiel (napr. Divadlo Andreja Bagara z Nitry, Divadlo Jozefa Gregora Tajovského zo Zvolena, Rusínske národné divadlo Petra Ruzniča Ďađu z Ruského Kereskúra), medzi nimi aj predstavenie Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici Hrubé čiary – true story.

Predstavenie sme odohrali 14. septembra 2023 o 20:30 hod. Autorský projekt študentov 4. ročníka sa pokúsil priblížiť hrubé čiary v našich životoch – tie, ktoré sme prekročili, tie, ktoré sme chceli prekročiť, ale aj tie, ktorých sme sa báli. Hrubé čiary, ktoré si v nás vytvárame sami, ale aj tie, ktoré nám vnucuje okolie, spoločnosť, rodina a vzťahy. Hrubé čiary môžu rozdeľovať aj spájať, predstavujú naše hranice a jazvy.

Petrovský festival a jeho účastníci nám opäť pripomenuli, aké dôležité je divadlo v našom kultúrnom dedičstve a v spoločnosti ako celku. Potešilo nás aj osobné stretnutie s naším bývalým pedagógom prof. Ľuboslavom Majerom.

Účasť na festivale PDD z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia, hlavný partner projektu.

HRUBÉČIARY – TRUE STORY

Autor: Peter Palik a kolektív

Scénografia a réžia: Peter Palik

Pohybová spolupráca: Soňa Kočanová

Pedagogické vedenie: Richard Sanitra

Premiéra: 26. 01. 2023

Dĺžka inscenácie: 80 min.

Účinkujú: Michal Babčo, Norbert

Čabala, Eva Gribová, Zuzana Horan-

ská, Pavlína Hrbatá, Alžbeta Kráľová,

Veronika Lackovičová, Klára Novotná,

Oliver Ruttkay, Táňa Tinková, Zuzana

Zaušková

MGR. ART. JANA OVŠONKOVÁ

manažérka divadla

prof. Majera a študenti

Foto: Eva Gribová

PRÉMIA LITERÁRNEHO FONDU PRE MATÚŠA HOLLÉHO

V roku 2023 získal Prémium Literárneho fondu v oblasti divadla za divadelný výkon doktorand Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Matúš Hollý za stvárnenie postavy Kamila v monodráme pre deti Kamil v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici.

Pôvodnú hru Kamil napísala pre divadlo renomovaná poľská autorka pre deti Marta Guśniowska, ktorá je jednou z najhranejších autoriek v poľských divadlách pre deti. Osobitým rukopisom vtípne a citlivo sprítomňuje svet zvieratiek a ľudí. V dnešnom svete je spolužitie ľudí a psov jednou z aktuálnych tém. Čo to znamená pre psíka a pre jeho pána, to nám porozpráva osobne pes Kamil.

Inscenáciu pripravil tvorivý tím pod vedením skúseného režiséra pre deti Mariána Pecka.

MGR. ART. SOŇA KOČANOVÁ, ARTD.

prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

Foto: BDNR

REALIZOVANÉ INVESTÍCIE NA FDU

Jednou z požiadaviek, ktoré reflektujú plnenie štandardov pre vnútorný systém zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania je plánovaná investícia na rozvoj materiálno-technického zabezpečenia. Realizácia plánovaných investícií umožňuje študentom a zamestnancom rozvoj pedagogického procesu. Vedenie fakulty dramatických umení si v rovine materiálno-technického rozvoja vytýčilo niekoľko konkrétnych cieľov, ktoré v priebehu kalendárneho roka 2023 postupne realizovalo. Fakulta dramatických umení využíva systém procesu priameho zistenia potrieb rozvoja materiálno-technického vybavenia prostredníctvom formulárov, ktoré vedúci katedier zasielajú dekanovi ako požiadavku na možnosť realizácie návrhov. Z jednotlivých katedier tak prichádza tok konkrétnych požiadaviek, ktoré vychádzajú zo „života katedry, vyučovacieho procesu, predmetov“. Okrem formulárov, ktoré sa vedeniu fakulty dramatických umení priebežne posielajú, sú ďalším zdrojom podnetov študentské ankety, ktoré sa pravidelne vyhodnocujú.

Investičné aktivity, ktoré boli plánované v kalendárnom roku 2023 sa podarilo v plnej miere zrealizovať.

BLACK BOX

Počas letných prázdnin prebehla rekonštrukcia bývalej učebne Techniky hlasu, ktorá sa postupne pretransformovala na nový priestor Black box. Potreba vzniku tohto priestoru vychádzala zo zmien súvisiacich s novým študijným plánom katedry herectva. Nový priestor vybavený baletizolom, divadelnými závesmi, rampami na reflektory, čiernym efektom ponúka možnosť realizácie malých javiskových foriem a workshopov.

Na základe zakúpenia väčšieho množstva baletizolu mohla prebehnúť nutná výmena v učebniach praktických predmetov.

Ďalšie investície smerovali k oprave a výmene vzduchotechniky a klimatizácie. Celkové znížovanie energetickej záťaže budovy FDU bolo zabezpečené výmenou reflektorov vo veľkej sále Divadla. V učebniach a na chodbách prebehla výmena svetiel za LED svetlá. Časť plánovaných investícií bola využitá aj na dobudovanie Simulačného centra. Realizovaná bola aj oprava praktikáblou vo veľkej divadelnej sále a v malom divadelnom štúdiu pribudlo nové divadelné sedenie.

Akadémia umení finančne podporila aj aktivity študentov v oblasti športu a kultúry (splav Hrona, podpora študentov s výjazdmi na predstavenia typu festivaly a súťaže, sústredenie študentov 1. ročníka katedry FATRAS).

Fakulta dramatických umení sa zapojila aj do výzvy z plánu obnovy.

MGR. ART. BARBORA ŠPÁNIKOVÁ, ARTD.
vedúca katedry herectva FDU

VIETE, KTO SÚ MLADÍ REPORTÉRI PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE?

Mladí reportéri pre životné prostredie je celosvetový program, ktorý už viac ako 10 rokov funguje aj na Slovensku. Jeho úlohou je naučiť študentov základných, stredných či vysokých škôl vnímať ekologické problémy, ktoré nájdú vo svojom prostredí a upozorniť na ne verejnosť skrz médiá. Túto výchovu mladých žurnalistov už niekoľko rokov zabezpečuje ako lektor aj Marek Janičík – pedagóg Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Jeho študenti v rámci projektu každoročne dosahujú medzinárodné úspechy, ktoré tento rok ocenil aj minister životného prostredia Milan Chrenko.

Po vyštudovaní filmovej dokumentárnej tvorby si zostal pri tvorbe filmov. Ako režisér máš za sebou množstvo dokumentov, ale aj scenár k celovečernému filmu. Prečo si sa rozhodol zapojiť ako lektor do projektu Mladí reportéri pre životné prostredie?

Už dlhší čas som sa venoval skrz filmové workshopy aj výchove mladých ľudí, učím filmať aj deti na základnej škole v mojom bydlisku. A preto som bol oslovený organizátormi tohto projektu. Pôvodne som niekoľko rokov lektoroval video-sekciu mladých reportérov – vytvárali sme workshopy, kde sa stretávali študenti z celého Slovenska a natáčali sme reportáže. Pomáhal nám pri tom aj uznávaný filmár Erik Baláž, aktivista Juraj Rizman či fotograf Tomáš Halász. Vďaka týmto workshopom sa mladí ľudia naučili robiť naozaj kvalitné videá a ich práce zrazu začali vyhrávať

v celosvetovej konkurencii. Malo to teda význam. A to robíme doteraz.

Mladí reportéri pre životné prostredie mi najskôr trochu pripadali ako skauti. Čím sú špecifickí?

Snažíme sa vychovávať študentov k občianskemu aktivizmu. Povedzme, že žiak nájde vo svojom okolí nelegálnu skládku odpadu. Nejde o to, aby ju vyzbieral a dal o tom príspevok na sociálne siete. Snažíme sa študentov naučiť, že takto problém nezmizne. Skládku sa tam znova po čase objaví. Správne riešenie je skládku zmonitorovať, nafotiť, natočiť, napísať o nej článok a zároveň do problému zapojiť napríklad mestský či obecný úrad. Alebo iné organizácie, ktoré nám pomôžu dať na dané miesto tabule, fotopasce či iným spôsobom zabezpečia miesto. Mediálne výstupy, v ktorých sú zaznamenané všetky tieto kroky následne šírimo ďalej a inšpirujeme ostatných okolo seba. Mladí reportéri pre životné prostredie sú preto aj výborný vzdelávací program na školách, lebo v podstate ide o občiansku, environmentálnu a mediálnu výchovu v praxi. A to sa mi veľmi na tomto projekte páči.

Mladí reportéri pre životné prostredie sú celosvetovým projektom, do ktorého je zapojených viac ako 40 krajín sveta. Reportéri dokonca medzi sebou raz ročne súťažajú so svojimi výstupmi; v medzinárodnej súťaži je prihlásených tisíce prác. Slovensku sa v tejto súťaži veľmi darí. Čím to je?

Môžu za to najmä slovenskí organizátori tejto súťaže manželia Medalovci z Trenčína. Tí sa rozhodli, že budú deti pripravovať na súťaž cez workshopy, ktoré zároveň budú odmenou za výhry. Mladí reportéri teda za svoju činnosť nedostávajú nič hodnotné, iba sa počas roka niekoľkokrát stretnú, aby zdokonalili svoje reportérske schopnosti. Je to však vždy zážitok a študenti sa na tieto stretnutia tešia. Slovenskí mladí reportéri sú aj vďaka tomu naozaj najlepší na svete a získali cenné prvenstvá už niekoľkokrát za sebou.

Koľkokrát sa už tvoji študenti umiestnili na prvých miestach v tejto súťaži?

V prvom rade musím rozlišovať študentov, ktorých učím iba niekoľkokrát počas roka. Tých je celkom veľa. S niektorými sa poznám už roky a z malých detí dnes vyrástli na vysokoškolákov, ktorých táto súťaž dobre vyformovala aj po ľudskej stránke. Ale okrem realizácie workshopov vyučujem aj na základnej škole. Po škole som prijal ponuku učiť jedenkrát za týždeň v Súkromnej základnej škole v Novej Dubnici, kde žijem. Ide o veľmi zaujímavú školu, ktorá pri vzdelávaní využíva moderné vzdelávacie metódy – napríklad zo severských európskych krajín. Veľmi sa na tejto škole dobre cítim. A aj kvôli tomu, že škola sa venuje aj environmentálnemu a mediálnemu vzdelávaniu žiakov. A to sa mi páči. Preto tam už viac ako 10 rokov učím malé deti a venujeme sa aj projektu Mladí reportéri pre životné prostredie. A pod mojim učiteľským

zľava Marek Janičík, Erika Gavalierová, bývalý minister životného prostredia Milan Chrenko

vedením získali žiaci už 10 „medailových ocenení“, z toho boli 6-krát prví na svete. Väčšinou vo videoreportážach.

Akým témam sa takéto environmentálni majstri sveta venujú?

Je to rôzne. Snažíme sa, aby si študenti nevyberali témy, ktoré sú príliš všeobecné. Ako napríklad mikroplasty v pôde. To je pomerne náročná téma, ktorú zo svojho bydliska nezmapujú dôkladne. My sa snažíme, aby študenti hľadali témy vo svojom okolí. A tak si napríklad všimli vysychajúci potok vo svojom meste a prišli na to,

že ho odčerpávajú miestni záhradkári a upozornili na tento problém. Alebo ďalších študentov hnevalo, že sa pri rekonštrukcii tepelného potrubia v ich meste vyrúbalo množstvo stromov, alebo sa im poškodili korene. A tak navrhli spôsob, ako by mesto malo k tomuto problému pristupovať. Tento rok vyhrala druhé miesto v medzinárodnej súťaži iba piatačka, ktorú hnevalo veľké množstvo billboardov medzi jej mestom a Trenčínom. A tak zistovala priamo na radnici, čo by sa mohlo urobiť pre odstránenie týchto reklám a dokonca zistila, že v susednej Dubnici

nad Váhom sa podarilo odstrániť 90 % nelegálnej reklamy. V reportáži ukázala, ako sa im to podarilo a dokonca odhalila, ako ušetrili náklady, nakoľko v iných mestách jej hovorili, že odstrániť billboard je drahé. Iná študentka natočila dokument o starých rodičoch a ich ekologickom životnom štýle a ďalšia zase dva mesiace kreslila cez iPad animáciu, ktorá by obstála aj na filmových festivaloch.

O týchto úspechoch som sa skoro nikde nedočítala, o mladých reportéroch sa nevysielajú reportáže

v televíznych novinách, málo o ich úspechoch počujem v rozhlase či čítam na internete. Vás oceňujú najvyššie štátne inštitúcie.

V západnej Európe, v krajinách ako Dánsko či Portugalsko, je tento program oveľa viac vnímaný verejnosťou. U nás to tak nie je. Nie sme skrátka ako národ pripravení oceňovať prácu ľudí, ktorých zaujíma životné prostredie. Skôr ich nazývame ekoteroristami, novinárov zase označujeme prostitútkami a organizácie sú podľa ľudí platené americkými miliardármi. Občas je to frustrujúce a vnímajú to tak už malé deti, ktoré sa zapoja do projektu. Je to občas boj proti veterným mlynom. Ale sme radi, že pri každoročnom medzinárodnom úspechu nás ocenia na Ministerstve životného prostredia. Pre študentov to veľa znamená. Najväčšie ocenenie však prišlo v roku 2019, keď víťazov a lektorov programu pozvala na osobnú audienciu prezidentka Zuzana Čaputová. Pre študentov to malo veľký význam. Ako som spomínal, za svoju prácu nedostávajú hodnotné odmeny. To, že ich ocenila prezidentka Slovenskej republiky, bolo pre nich veľmi motivujúce. Prezidentka následne poctila návštevou Mladých reportérov pre životné prostredie aj na festivale Pohoda a už dva roky po sebe pozýva našich študentov do Prezidentského paláca aj na tzv. letnú klimatickú akadémiu. Tento rok dvoch mojich ocenených študentov pozval na stretnutie minister životného prostredia Milan Chrenko, ktorý ma však príjemne prekvapil – ocenil aj mňa ako lektora.

Si pomerne aktívny človek: učíš na dvoch školách, píšeš, natáčaš... A do toho sa venuješ aj výchove mladých žurnalistov. Čo ti táto činnosť dáva?

Som environmentálne založený, snažím sa žiť tak, aby na mňa táto planéta nenadávala. Veľká časť mojich dokumentárnych filmov je zameraná na environmentálne témy, rád predstavujem v portrétoch aj vedcov, ktorí sa snažia zmierniť problémy, ktoré človek prírode spôsobuje. Beriem to tak, že ak môžem aspoň nejako prispieť k tomu, aby boli ľudia ohľadupľnejší k prírode, tak to je to, čo mám robiť. A zároveň ma veľmi baví pozerieť sa na mojich študentov, ktorých program Mladí reportéri pre životné prostredie ovplyvnil. Napríklad jedna z mojich žiačok dnes nahráva podcasty, ďalšia je environmentálna novinárka, jeden žiak sa venuje téme „ako vrátiť ulice

v mestách ľuďom“, venuje sa doprave, píše o tom blogy, robí rozhovory... Je fajn vidieť, že táto práca má dosah aj na vysokých školách. V rámci vysokých škôl by som rád upozornil našich študentov, že program Mladí reportéri pre životné prostredie je otvorený aj pre študentov Akadémie umení v Banskej Bystrici. Môžu sa do programu zapojiť skrz súťaž, ale predovšetkým by som ich rád prizval ako lektorov. Chýbajú nám ľudia, ktorí by učili študentov robiť reportáže, zlepšovať ich materiál, témy... Verím, že z Akadémie umení v Banskej Bystrici sa niekto do projektu časom zapojí a bude nás viac.

MGR. ART. LAURA GUBALOVÁ

študentka Katedry filmovej a televíznej réžie a scenáristiky Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici

Marek Janičík s pani prezidentkou Zuzanou Čaputovou

Tomáš Mischura, pedagóg Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, získal cenu Igric 2023 v kategórii mužský herecký výkon vo filmovom alebo televíznom diele za postavu Zsoltiho vo filme Čierne na bielom koni.

IGRIC PRE TOMÁŠA MISCHURU

Film v réžii Rastislava Boroša je romantickou gangsterkou z Novohradu a Malohontu, krajiny nikoho, stratenej v čase kdesi na juhu Slovenska. Je to osem kapitol o tom, prečo sa báť ľudí, ktorí vám podajú pero a povedia: „Stačí podpísať“. O tom, ako dokáže nečakaná láska strpčiť zločincom pokojný život a kam až dokážu súdri ľudia zájsť, ak ich prerastie pýcha. No a nakoniec o tom, že hrdina je ten, kto sa nebojí smrti, ani keď zomrie posledná nádej. Igric je najstaršou slovenskou cenou, ktorá je udeľovaná filmovým a televíznym tvorcom. Jej história siaha ešte do Československa, konkrétne do roku 1967, keď sa konalo vôbec prvé udeľovanie cien Igric. Ich názov odkazuje na stredovekých potulných spevákov, hercov a rôznych iných zabávačov. Po tom, ako bol Filmový a televízny zväz (FITEZ), ktorý ocenenie zastrešoval, v roku 1970 zakázaný, došlo k zrušeniu odovzdávania Igricov. To bolo obnovené až v roku 1993, keď sa Slovenský filmový zväz prihlásil k dedičstvu FITEZu. Hlavným poslaním týchto cien je zhodnotiť, oceniť a finančne odmeniť najlepšie slovenské individuálne diela a tvorcov, inšpirovať divákov k návšteve kina a motivovať tvorcov k zvyšovaniu kvality. Okrem Slovenského filmového zväzu sa na Igricoch podieľa aj Únia slovenských televíznych tvorcov a Literárny fond.

MGR. ART. SOŇA KOČANOVÁ, ARTD.

prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

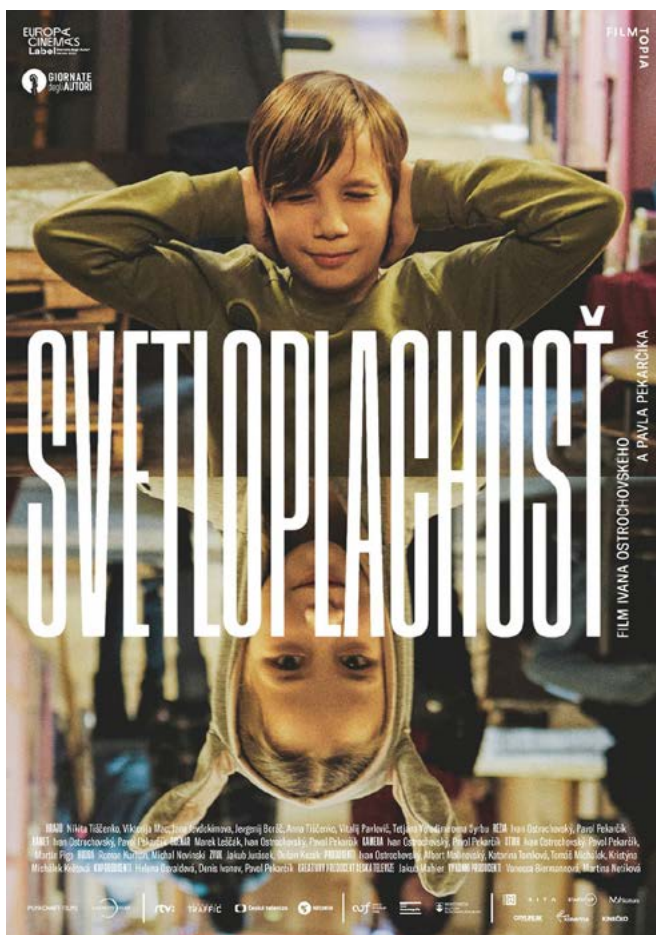
Foto: Igric 2023

FILM SVETLO- PLACHOSŤ

ZBIERA OCENENIA A UKAZUJE SVETLO V ČASOCH TEMNA

„Photophobia je veľmi originálny, krásny, observačný film, ktorý sa odohráva v podzemnej stanici charkovského metra uprostred vojny na Ukrajine. Nejde o žiadne vojnové klíšé. Vidíme spôsob, akým sa ľudské bytosti, najmä deti, učia žiť nový spôsob života. Je tu nádej a radosť z maličkostí, ako občasný luxus pocítiť na tvári lúče slnka. Film je mimoriadne dobre spracovaný, vyniká kamerou. (...) Našou jednohlasnou voľbou pre ocenenie Europa Cinemas Label, tu v Benátkach je Photophobia,“ vyjadrili sa Priscilla Gessati, Gerardo de Vivo, Mira Staleva a Lukáš Berberich, členovia poroty na Medzinárodnom filmovom festivale v Benátkach 2023.

Na jar v roku 2022 sa dokumentarista a pedagóg AU FDU Ivan Ostrochovský so svojím kolegom a spolurežisérom Pavlom Pekarčíkom vydali na Ukrajinu, kde v charkovskej stanici metra strávili štyri mesiace natáčaním filmu Svetloplachosť. Na dramaturgii filmu sa následne podieľal aj ďalší z našich pedagógov a dekan Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici Ľubomír Viluda. Je obdivuhodné, že tvorcovia a celý štáb sa dobrovoľne vystavili nebezpečenstvu natáčania v krajine zmietanej vojnou, rovnako ako čistota a pravdivosť, s ktorou celý filmový príbeh porozprávali.

Svetová premiéra filmu na Medzinárodnom filmovom festivale v Benátkach (v nezávislej sekcii Giornate degli Autori – Special Events) bola potvrdením, že tento autorský obrazovo-štylizovaný dokumentárny film prináša na plátna kín nadčasový pohľad na veľmi ťaživú tému cez prizmu intenzívneho detského sveta. Ich dospievanie a základné ľudské pocity lásky a nádeje sa v tomto filme nestrácajú napriek každodennej ťažobe vojny. Práve naopak, ukazuje ľudskosť a nádej, ktoré protagonistov sprevádzajú. A práve túto komplexnosť existencie, ktorá sa preniesla na filmové plátno ocenila aj porota v Benátkach a film Svetloplachosť si odniesol ocenenie Europa Cinemas Label.

Aj ďalšie festivalové putovanie tohto filmu dokazuje jeho výnimočnosť. Slovenskú festivalovú premiéru absolvovali tvorcovia na Medzinárodnom filmovom festivale Cinematik. Z Varšavského filmového festivalu si film odniesol cenu za Najlepší dokumentárny film a nedávno na Medzinárodnom filmovom festivale Ji.hlava získal hlavnú cenu v sekcii Česká radosť. Film zarezonoval aj u divákov prestížnych festivalov a získal nominácie na Medzinárodnom filmovom festivale

Mostra v São Paule, na lotyšskom Medzinárodnom filmovom festivale v Rige, na festivale DOK Leipzig v Nemecku, na festivale CinEast v Luxemburgu a na Medzinárodnom filmovom festivale v Antalyi v Turecku. Film si všimli aj svetové médiá, ktoré nešetřili slovami chvály. Za mnohé spomeniem Variety, Film Verdict a Screen International.

Poctu filmu prejavili aj členovia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie, ktorí nominovali film Svetloplachosť ako národného kandidáta na 96. cenu americkej Akadémie filmových umení a vied. Nominácie budú vyhlásené 23. januára 2024 a slávnostné udeľovanie filmových cien Oscar sa bude konať 10. marca 2024 v Los Angeles.

Film Svetloplachosť mal distribučnú kinopremiéru 26. októbra 2023. Preto vám už nič nestojí v ceste, aby ste si tento výnimočný filmový zážitok, ktorý je našim momentom pripomínajúcim, aký krásny a jedinečný je obyčajný pocit slnečných lúčov na tvári, vychutnali v kinosálach naprieč celým Slovenskom.

MGR. ART. STANISLAV KRÁLIK

doktorand Katedry filmovej dokumentárnej tvorby

FDU AU v Banskej Bystrici

(zdroj foto: Punkchart Films)

NOVÝ FILM JARA VOJTEKA OCENENÝ NA PRESTÍŽNOM FESTIVALE JI.HLAVA

Tretí koniec palice je dokumentárnu filmovou mozaikou o menšinách v menšine.

Jaro Vojtek, pedagóg Katedry dokumentárneho filmu FDU AU v Banskej Bystrici, ktorý je režisér om tejto sondy do životov rómskych outsiderov, pristupoval k realizácii filmu observačnou metódou. Namiesto hľadania exotiky a excentrickosti prináša hľadanie odpovedí na otázky o vysporadúvaní sa so životnými situáciami v dôsledku inakosti. Jeho protagonisti nezapadajú do majoritnej spoločnosti, ani do vlastnej komunity. Dôvodom je ich sexuálna orientácia, náboženská viera alebo telesné postihnutie. Z vecnej observácie ich boja o dôstojný život je ale zrej-

mé, že nezhorkli. Naopak, deň čo deň v sebe nachádzajú silu a nádej k prekonávaniu bežných prekážok. Vystupujú mimo škatulky, do ktorej boli situovaní druhými ľuďmi aj svojím pôvodom. Od ostatných pritom nežiadajú viac, než to, s čím sami nemajú problém – schopnosť chápať a prijímať svojich blížnych v ich inakosti.

Tento film o nádeji, veľkých snoch a malých víťazstvách mal svetovú premiéru na 27. ročníku Medzinárodného filmového festivalu Ji.hlava, kde ho porota v kategórii „OPUS BONUM – Najlepší medzinárodný dokumentárny film 2023“ vyhlásila za najlepší film visegrádskeho regiónu. Porota vo svojom zdôvodnení ocenila najmä „bohatú

rozkreslenú mozaiku života v niekoľkých slovenských rómskych osadách zameranú na každodenný boj o finančný, fyzický a psychický komfort“.

Film Tretí koniec palice by sa do slovenských kín mal dostať začiatkom budúceho roka. K oceneniu jeho tvorcom srdečne gratulujeme a filmu želáme ešte veľa úspechov na jeho festivalovej púti a mnoho divákov, ktorí vďaka nemu objavia krásu a obdivuhodnosť inakosti.

MGR. ART. STANISLAV KRÁLIK

doktorand Katedry filmovej dokumentárnej tvorby FDU AU v Banskej Bystrici

(zdroj foto: Facebook – Tretí koniec palice)

„KATE- DROV- KA“

– pod týmto názvom pozýva vedenie FDU na spoločné stretnutia všetkých študentov jednotlivých katedier FDU. Prvé tohtoročne spoločné stretnutie sa uskutočnilo dňa 26. 10. 2023 o 13:00 hod. Plánované stretnutie všetkých študentov FDU s dekanom, prodekanami a vedúcimi katedier sa uskutočnilo v priestoroch filmového štúdia.

Počas „katedrovky“ sú študenti informovaní o prebiehajúcej aktivitách FDU, o aktuálnom vyučovacom procese, novinkách. Študenti si môžu pripraviť otázky súvisiace s vyučovacím procesom na FDU.

„Katedrovka“ sa nesie v príjemnej atmosfére otázok a odpovedí. Aj tento spôsob otvorenej, priamej komunikácie prispieva k dobrým vzťahom na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a skutočnosti, že názor študentov je pre fakultu dôležitý.

Študentom aj touto cestou ďakujeme, že účasť na „Katedrovkách“ FDU je vysoká a že sa spoločne vzájomne informujeme o živote na našej fakulte.

MGR. ART. BARBORA ŠPÁNIKOVÁ, ARTD.
vedúca katedry herectva FDU

C U B U S

... PRAKTICKY,
UMELECKY,
AKTUÁLNE...

CUBUS je názov CD z dielne mladého sláčikového kvarteta Spectrum Quartet a zároveň aj názov koncertu, ktorý sa uskutočnil 7. 11. 2023 v rámci koncertného cyklu (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ. Kvarteto stelesňuje víziu širokospektrálneho chápania hudby, prekračuje rámec klasickej interpretácie. Na svojom konte má množstvo koncertov a produkcií rôzneho zamerania a štýlových kombinácií, realizovaných v koncertných sálach i na festivalových doskách pod holým nebom. Emotívny prejav s modifikovateľným tónom tvorí základ komunikácie medzi interpretom, dielom, skladateľom a publikom. Komorné zoskupenie prinieslo do Banskej Bystrice hudbu štyroch mladých slovenských skladateľov patriacich do Generácie 1984 – 1988: Petra Duchnického, Michala Palka, Lucie Chuťkovej a Vladislava Šarišského. Diela skomponované na objednávku umeleckého vedúceho kvarteta Jána Kružliaka realizujú koncepciu 4+4, ktorá je tmelom estetickéj línie tohto programu – štyria interpreti, štyria skladatelia, štyri originálne diela. Koncertu predchádzal kompozično-interpretáčny seminár v rámci cyklu seminárov, prednášok a workshopov Katedry kompozície FMU AU BB „Aktuálne otázky dneška“ moderovaný Danielom Matejom. Študenti sa priamo od skladateľov Lucie Chuťkovej a Michala Palka za asistencie členov Spectrum Quartet mohli dozvedieť zaujímavé detaily z ich kompozičnej kuchyne, niečo o inšpiračných zdrojoch a technických riešeniach komponovania pre súčasné sláčikové kvarteto. Koncertný cyklus (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ realizuje Fakulta múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v dramaturgii D. Mateja, v spolupráci s Bábkovým divadlom na Rázcestí.

PAEDDR. KATARÍNA KOREŇOVÁ, ARTD.

študentka kompozície (Mgr.)

bdtr.sk
fmu.ou.sk

**(NOVÁ) HUDBA
NA RÁZCESTÍ #4**

**Spectrum Quartett:
CUBUS**

**BÁBKOVÉ DIVADLO
NA RÁZCESTÍ BB
SKUTECKÉHO 127
7. 11. 2023
19:00H**

PROGRAM:
PETER DUCHNICKÝ
LUCIA CHUŤKOVÁ
MICHAL PALKO
VLADISLAV ŠARIŠSKÝ

VSTUPNÉ:
7€

PREDPRÉDAJ:
4€

STÁLE RELATIVNE MLADÉ, NA HUDBEJNEJ SCÉNE
UŽ ALE TRVÁLO ETABLÍROVANÉ SLOVENSKÉ HUDBNÉ
TELESO SPECTRUM QUARTETT UVEDIE V BÁBKOVOM
DIVADLE PROGRAM, POZOSTÁVAJÚCI Z DIEI BYVA-
LYCH SPOLUŽÁKOV Z VŠMU „UŠIŤYCH NA MIERU“
TOHTO ZOSKUPENIA, ŠTYRIA HUDBNÍČI, ŠTYRIA
SKLADATELIA, ŠTYRI SKLADBY, ŠTYRI HUDBNÉ
UDALOSTI JE ZOSKUPENIE ŠTVORIC, NEPOCHYBNÉ
SLUBUJÚCE ZAUJÍMAVÝ UMELECKÝ ZÁŽITOK.
JE TEBA NA ČO SA TEŠÍŠ.

KONCERTNÝ CYKLUS (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ
JE PROJEKTOM FAKULTY MÚZICKÝCH UMEŇÍ AKA-
DEMIE UMEŇÍ V BANSKEJ BYSTRICI A BÁBKOVÉHO
DIVADLA NA RÁZCESTÍ. JEHO CIEĽOM JE VYTVORIŤ
PRIESTOR NA PREZENTÁCIU ZAUJÍMAVÝCH UMELECKÝCH
PROJEKTOV ZO SÚČASNEJ ČESKO-SLOVENSKEJ
A SVETOVEJ SCÉNY.

Z verejných zdrojov podporil
fond na podporu umenia

NOVÁ PUBLIKÁCIA O DIŠTANČNOM VZDELÁVANÍ V OBLASTI HUDOBNÉHO UMENIA

Pedagógovia katedry hudobno-teoretických a akademických predmetov, Mária Strenáčiková st. a Mária Strenáčiková ml. pripravili v tomto roku ďalšiu publikáciu. Z dielne dvojice autoriek vyšla na jeseň 2023 vedecká monografia *Dištančné vzdelávanie v hudobnom umení*, ktorú vydalo košické vydavateľstvo EQUILIBRIA, s.r.o. „Monografia reflektuje vedecké poznatky z dnes už početných publikovaných domácich i zahraničných prác zameraných na vzdelávanie v čase „protikoronových“ opatrení, avšak jej hlavnými východiskami sú skúsenosti pedagógov a študentov hudobného umenia.“ (s. 14) Publikácia pozostáva z piatich kapitol, ktoré približujú problematiku dištančného vzdelávania v oblasti hudobného umenia, opisujú jeho prínosy, perspektívy a úskalia pri vyučovaní teoretických i praktických predmetov s hudobným zameraním a okrem výsledkov výskumu prinášajú aj SWOT analýzu online edukácie. V závere publikácie čitateľ nájde viaceré rady pre pedagógov a 25 konkrétnych príkladov aktivít zameraných na zaujatie a udržanie pozornosti žiakov a študentov počas vyučovania v online prostredí, ktoré však môžu vyučujúci využiť aj v prezenčnom vyučovaní. Autorky vyjadrujú presvedčenie, že „... dištančné

vzdelávanie v oblasti hudby má svoje nesporné špecifiká. Má svoje silné i slabé stránky“ (s. 140), ktoré – ak ich pedagóg zohľadní pri svojom vyučovaní – môže aj v prezenčnej výučbe dosiahnuť vyššiu atraktivitu a efektívitu.

MGR. ART. ET MGR. ANNA ARENDÁRIKOVÁ, PHD.

prodekanka pre rozvoj, projektovú činnosť, medzifakultnú spoluprácu, publicitu a vonkajšie vzťahy FMU

ZAHRANIČNÉ OBECENSTVO OPÄŤ TLIESKA SLOVENSKÉMU GITARISTOVI ADAMOVI MARCOVI

Adam Marec, slovenský gitarový virtuóz pôsobiaci na pôde FMU AU reprezentuje svoju Alma mater a sprostredkuje gitarové umenie zahraničnému publiku v rôznych krajinách sveta aj v roku 2023.

V januári otvoril dvere múzam v litovskom Vilniuse (17. 1. 2023) a v lotyšskej Rige (18. 1. 2023), kde vystupoval na eventoch realizovaných v rámci udržiavania diplomatických vzťahov SR s oboma krajinami. V jeho podaní s Ivanom Zvaríkom odznela v Rige na Latvian Academy of Music premiéra Due Canzoni pre bas a gitaru od Egona Kráka na texty Petrarcových sonetov.

Začiatkom jari zdieľal Adam Marec svoje majstrovstvo s mladými gitaristami na Majstrovských kurzoch v Padove na prominentnej škole Conservatorio di musica di Padova (9. 3. – 10. 3. 2023), kde v Aule 6 Bertacchi odohral 11. marca aj recitál s multiinštrumentalistom Petrom Tomkom.

V máji odhalil rozmanitosť gitarovej tvorby publiku v Nikózii na Cypre na veľkolepom recitáli, na ktorom odzneli v jeho podaní v priestoroch European University Cyprus (20. 5. a 22. 5. 2023)

premiéry miniatúr pre gitaru od Egona Kráka (Miniatúra pre sólovú gitaru s titulom Petasos) a cyperského skladateľa Evisa Sammoutisa (Miniatúra s názvom Dusk).

Počas letných mesiacov Adam Marec umožnil nadšencom hudby spoznávať gitarové umenie v Nendaz v kantóne Valais vo Švajčiarsku, kde v rámci recitálu v Chapelle du Bleusy à Haute (4. 8. 2023) uviedol na romantickú a klasickú gitaru premiéru diela Dávida Pavlovitsa Autres voiles. Recitál bol súčasťou 6-týždňového festivalu s tradíciou piatkových recitálov a sobotných majstrovských kurzov, na ktoré býva pozvaný každý týždeň iný interpret.

Široké spektrum tohtoročných aktivít Adama Marca doplnia turné v Brazílii, kde si interpretačné umenie výnimočného gitaristu vypočulo publikum už po šiestykrát. Hlavnou ideou turné (projektu) bolo koncertovať na počesť drahého priateľa Dr. Joãoa Alixandrea Neta, honorárneho konzula SR v Recife, vďaka ktorému sa Adam Marec dostal do Brazílie a na prvý pohľad sa do nej zamiloval. Bohužiaľ takmer pred dvomi rokmi tento veľký cititeľ umenia, najmä hudby,

odišiel do „umeleckého“ neba, a preto na jeho pamiatku Adam Marec usporiadal na prelome augusta a septembra 6 koncertov v Pernambucu (najzávažnejší z nich sa uskutočnil 1. 9. 2023) v Teatro Barreto Júnior v Recife.

Okrem toho odohral recitály a viedol majstrovské kurzy na koncertoch v Recife a v Olinde (30. 8., 31. 8. a 15. 9. 2023). Realizáciou workshopov pre deti a mládež zo sociálne znevýhodneného prostredia (29. 8. a 13. 9. 2023) sa snažil demonštrovať poslanie umenia, ktoré sám považuje za jednu z mála možností pre zmenu a záchranu životov týchto detí a dospievajúcich. Adam Marec plánuje na podobných ušľachtilých projektoch participovať aj v budúcnosti. Keďže klasická gitarová škola je v Brazílii na vysokej úrovni, účinkovanie v tomto prostredí je pre Stredoeurópana veľmi atraktívne. Príťažlivosť krajiny a jej bohatstva je navyše umocnená kvalitou pôvodnej gitarovej hudby, ktorej charakteristickým štýlom je chôro (má folklórny charakter a vyznačuje sa virtuozitou s rôznymi improvizáčnymi prvkami). Adam Marec vždy využíva

príležitosti na spoznávanie autentickej hudby v podaní domácich interpretov, a preto sa okrem klasických sólových recitálov zúčastňuje na muzicírovaní s miestnymi hudobníkmi. Podľa jeho slov je v Brazílii množstvo vynikajúcich interpretov a skladateľov, avšak nášmu publiku sú takmer neznámi. Vďaka početným aktivitám sa Adamovi Marcovi podarilo nadviazať nové kontakty s renomovanými hudobnými školami a ich pedagógmi, ako aj s rôznymi kultúrnymi inštitúciami, čo vytvára platformu perspektívnej spolupráce aj do budúcnosti.

Október sa niesol v znamení koncertného turné v talianskej Kampanii, kde 4. 10. 2023 Adam Marec prezentoval súčasnú slovenskú hudbu na koncerte v Sicignano degli Alburni a 6. 10. 2023 v Piedimonte Matese. Jeho účinkovanie bolo spojené s majstrovskými kurzami a prednáškami v Caserte (5. 10. 2023) a v Complesso monumentale di S. Tommaso d'Aquino v Piedimonte Matese (6. 10. 2023). Turné bolo z verejných zdrojov podporené Fondom na podporu umenia.

Turné bolo podporené Fondom na podporu umenia z verejných zdrojov.

**DOC. PAEDDR. MÁRIA STRENÁČIKOVÁ,
PHD.**

Prodekanka pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu FMU

Adam Marec s mladými hudobníkmi v Orquestra criança cidadã (29. 8. 2023). Foto: Ana Carolina Tavares da Silva

Svätý Mikuláš - patrón detí, bol známy vďaka svojej štedrosti a zbožnosti. Obdarovať deti, nezištne a zo srdca je tak krásne a zároveň potrebné. Tradíciou sa stala zbierka kníh, hračiek a hudobných nástrojov pre hospitalizované detičky v Detskej fakultnej nemocnici v Banskej Bystrici. Do tohtoročnej zbierky sa aktívne zapojilo študentstvo Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Veríme v zázraky a kúzla, a to, čo si všetci prajeme je, aby sa detičky dostali domov čo najskôr a zdravé.

KOMPOST

Kompost – je organický prostředek pro zlepšení půdy získaný řízeným biologickým rozkladem směsi sestávající zejména z rostlinných zbytků. Při dostatečné vlhkosti a teplotě jsou organické složky kompostu rozkládány živými organismy. Souběžně s rozkladem se mění struktura a vlastnosti kompostu. Organická hmota se mění na kyprou zeminu.

KOMPOST je studentský hudební soubor, který každoročně vzniká v rámci stejnojmenného volitelného předmětu na Fakultě múzických umění Akademii umění v Banské Bystrici pod vedením jeho pedagoga Daniela Mateje. Název sugeruje, že může jít o slovní hříčku (jak je to ostatně u souborů Daniela Mateje časté). Zřetelně je vidět slovní základ KOMPO ze slova kompozice, a zkratkou ST je naznačeno, že jde o studenty. Jiná možnost je vidět v názvu kombinaci výrazů KOM (opět kompozice) a POST, což by mohlo naznačovat, že jde o hudbu přicházející „po kompozici“, protože soubor se zaměřuje převážně na hudbu tvořící plynulý přechod mezi kompozicí a vol-

nou improvizací. To jsou výklady, které maně napadnou už jen při pohledu na název. Ale paralely mohou být ještě bližší: podobně jako v kompostu se rozkládají biologické zbytky a červi atd. zde konají své dílo, aby se hniloba nakonec přeměnila v úrodnou půdu, tak i v banskobystričském KOMPOSTU studenti procházejí podobným procesem. Jejich dosavadní představy o hudbě jsou nahlodávány, v mozcích začínou pracovat „červi“ a celá pracně vybudovaná honosná stavba jménem „HUDBA“ se hroutí. Není lehké si připustit, že všechno, co jsme se pracně učili, je jen nepatrnou částí něčeho většího, čemu nerozumíme. V tomto předmětu/souboru studenti zjišťují, že hudba nemusí nutně stát na základech poslušnosti a podřízenosti vůli jedinice, ale že je možno přijít i s vlastním výkladem hudebního zadání a že mohou tyto různé výklady zaznívat současně a vytvářet tak přirozenou polyfonii zcela osobních hudebních vyznání. Že ideálem nemusí být přesně opakovaný výkon, ale že je možno prožít každé provedení jako zcela novou a neopakovatelnou

zkušenost, a že i tímto způsobem může vznikat hudba umělecky cenná. Cenná právě svým důrazem na bezprostřední zážitek sdílený s posluchači, kteří si tuto jedinečnost uvědomují.

Pro koncert na Setkávání nové hudby Plus vybral Daniel Matej kolekci ikonických open scores, což jsou hudební záznamy otevřené vícenásobným výkladům. Od běžné partitury se liší tím, že hráči nejsou omezeni na svoje jednotlivé party, ale mají k dispozici nějakým způsobem vyjádřenou (graficky či verbálně) ideu celku. K její realizaci pak přispívají podle svého uvážení a podle možností svého nástroje.

Composition 1960 No.7 La Monte Younga je prostinká: dvojjzvuk čisté kvinty h-fis' má být „držen po dlouhou dobu“. Hudebníci to pojali jako zvukovou instalaci, takže posluchači ji slyšeli již při příchodu do sálu. Jednotvárnost této hudby je ovšem zdánlivá. Jestliže na začátku slyšíme jednolitý zvuk jednoho intervalu, při delším poslechu se odkrývá tato složená barevnost a začínou vynikat jednotlivé nástrojové barvy. Je to něco podobného jako „čer-

NA MEZINÁRODNÍM
FESTIVALU SETKÁVÁNÍ
NOVÉ HUDBY PLUS
V BRNĚ,
9. LISTOPADU 2023

né obrazy“ Ada Reinhardta, jež zdálky vypadají jen černé a až při pohledu zblízka uvidíme jejich proměnlivou barevnost.

Grafické partitury Milana Adamčiaka jsou koncentrované vždy na jiný typ struktury, sugestivní svým charakterem, ale vágní vzhledem ke konkrétní realizaci. V podání KOMPOSTu byla akcentována Adamčiakova hravost.

„Klasik“ Earle Brown byl připomenut svojí nejnámější grafickou partiturou December 1952, jež se svým přísným charakterem krátkých vodorovných a kolmých čar různé tloušťky i ve zvuku odlišila od Adamčiakovy rozevlátosti.

Ze sbírky návodů k improvizaci Aus den sieben Tagen (Ze sedmi dnů) Karlheinz Stockhausena bylo vybráno pět a spojeno do půlhodinového celku, který představoval monumentální vyvrcholení celého koncertu. V interpretaci banskobystričských studentů, k nimž se jako interpret přidal i Daniel Matej, se projevila (možná bezděčně, ale zřetelně) zvukově transformovaná tvář německého expresionismu a jakýsi „symfonický tah“, dědictví Richarda

Wagnera a Antona Brucknera prosvítající ve velkých zvukových vlnách a až do krajnosti vystupňované expresivitě už soudobě disonantních souzvuků...

Posluchači, kteří zaplnili Komorní sál JAMU reagovali nadšeně mohutným potleskem a v debatách po skončení zaznívaly superlativy. Zažít studentský ansámbl hrající s takovou vervou hudbu, která vzniká přímo na místě bylo opravdu mimořádné.

DOC. JAROSLAV ŠTASTNÝ, PHD.

pedagóg JAMU v Brně, hudobný skladatel a improvizátor.

AKTUÁLNE OTÁZKY HUDBY DNEŠKA

Katedra kompozície na FMU AU z iniciatívy Daniela Mateja – vedúceho katedry, zahájila v akademickom roku 2021/22 sériu prednášok/seminárov s názvom Aktuálne otázky hudby dneška. Určené sú predovšetkým študentom a pedagógom kompozície a ostatných hudobných zameraní, no svojim širokým záberom môžu byť zaujímavé a osloviť aj ďalšie fakulty AU. Dve úvodné prednášky viedol pedagóg katedry prof. Ivo Medek. Predstavil brnenskú kompozičnú školu približne od 2. polovice 20. storočia po súčasnosť a autoreflexívne poodhalil poetiku svojho hudobného myslenia a zákulisie vlastnej tvorby. Nasledoval projekt Cage 110, v ktorom Ivan Šiller (klavír) a Eva Šušková (soprán) analyzovali Cageov klavírný koncert a veľmi otvorene sa podelili o svoje interpretačné skúsenosti. Prednáška pokračovala večerným koncertom v koncertnej sále AU, kde dielo zaznelo vcelku. Nemenej zaujímavé bolo stretnutie s hlavnými protagonistami projektu ONE MUSIC (Hudba je len jedna) Milošom Valentom (husle), Janom Rokytom (cimbál, píšťalky) a mladým skladateľom Michalom Paľkom. Jeho spočiatku čisto prednáškový charakter sa postupne zmenil na fantastické muzicírovanie a predvádzanie rôznych ukážok starej nepoznanej hudby v originálnej interpretácii. Akademickú pôdu navštívil aj kanadský skladateľ, muzikológ a huslista Marc Sabat, žijúci v Berlíne. Pod názvom Akordy a melódie otvoril tému špeciálnych ladení v hudbe. Na vlastnej tvorbe deklaroval doposiaľ neznáme typy ladenia, matematicky definované, ktoré sa pre neho stali hlavným inšpiračným zdrojom. Posledný, obsahovo rovnako výdatný, bol seminár mladého českého barytonistu a skladateľa Vojtěcha Šemberu o ikonickej zvukovej poéme Kurta Schwitersa Ursonate. V. Šembera, absolvent kompozície a klasického spevu Janáčkovej akadémie múzických umení

v Brne, je členom spolku Lieder company, súboru HaChucpa a organizuje aj vlastný projekt Hlas ticha utopený v oceánu. Na pôdu AU priniesol mladícke nadšenie interpreta a zanietenie pre „všezvuk“ tvorený pomocou ľudského hlasu a tela, podelil sa o vlastné skúsenosti a ako skladateľ poodhalil svoj inšpiračný vesmír. Šemberova analýza náročného avantgardného diela bola hĺbková a komplexná. Po vysvetlení historicko-spoločenského podhubia vzniku fónickej poézie všeobecne prešiel k Ursonate (roky vzniku 1923 – 1932) a venoval sa súčasne formovej aj interpretačnej stránke. Schwittersov „architektonický“ projekt prísne reprodukovanej sonátovej formy v prazvukoch po 100 rokoch ožil aj na Slovensku, čo možno považovať za unikátne. Okrem úlohy organizátora sa D. Matej zhostil aj úlohy moderátora, kládol prednášajúcim fundované otázky, ktorých zmyslom bolo (podľa potreby) dokreslenie a objasnenie danej témy zrozumiteľnou formou, pretože na seminároch sa zúčastnili aj žiaci Konzervatória J. L. Bellu. Tí sa vďaka spolupráci medzi školami, priateľskej atmosfére a samozrejme zaujímavým netradičným témam stali ich pravidelnými účastníkmi. Spoznávanie nových obzorov takouto príjemnou formou je nenahraditeľnou súčasťou modernej hudobnej edukácie budúcich hudobníkov s významnými inšpiračnými stimulmi.

MGR. ART. KATARÍNA KOREŇOVÁ, ARTD.
študentka katedry kompozície

KOMPOZIČNÝ KONCERT ŠTUDENTOV AU

Pre začínajúceho skladateľa – študenta skladby sú to vzácne okamihy, keď jeho kompozičný úmysel oživa, naberá konkrétne zvukové tvary, začína komunikovať a naplňať nielen priestor koncertnej sály, ale aj vnútorný mentálny svet poslucháčov. Mať možnosť vypočúť si svoju vlastnú skladbu naživo nie je vôbec taká samozrejmosť, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Vedenie, pedagógovia a študenti Katedry kompozície FMU AU v Banskej Bystrici s touto skutočnosťou spoločne zabojovali a po dlhšej odmlke zrealizovali kompozičný koncert (16. 5. 2023), na ktorom mohli mladí autori konfrontovať svoje diela sami o sebe, ale aj navzájom. Táto, pre autora jedinečná a vzrušujúca skutočnosť, je zásadná a nesmierne dôležitá z hľadiska študijného rozvoja a umeleckého osobnostného rastu. Veď svoje partitúry opravovali, upravovali, prepisovali už na skúškach a po premiérach revidovali mnohí veľkí skladatelia.

Koncert začal skladbou Taktik pre klarinet, fagot a marimbu, ktorú zložil Erik Snopko a zaznela vďaka pohotovému a ochotným interpretom: klarinet – Jakub Prokop, fagot – Marek Schrom a marimba – Adam Vrecko. Snopko sa v skladbe zameril na vecnú prácu s hudobným materiálom, ktorý metamorfoval v intenciách minimalistického princípu. Vznikali tak rôzne harmonicko-rytmické „vzory“ využívajúce daný inštrumentačný kontrast. Nerozlučiteľný vzťah slova a hudby evokuje rôzne možnosti spracovania, pričom jedným z tých tradičnejších je pieseň. Napriek svojej dlhej histórii má stále čo ponúknuť, pretože narábanie s mierou poetiky slova a poetiky hudby

je v rukách skladateľa. Pokiaľ je skladateľ zároveň autorom textu, je tento vzťah pravdepodobne ešte intímnejší a synergickejší, čo sa ukázalo v Bérešových Uspávkách a vytvorilo jasné výrazové gesto. Pavol Béreš – Uspávanky, zbierka piesní pre soprán a klavír (na vlastný text) I. Dolce discretamente, II. Espressivosostenuto, III. Espresso, IV. Dondolando, V. Aspramente zaznela v citlivej interpretácii Martiny Mojžišovej (soprán) a Petra Dekréta (klavír). Dve skladby pre klavír Adama Holáša Lupeň snečnice a 2ScT2A2NoI5CoA4 - for piano and sound recording so zvukovým záznamom hluku z vlakovej stanice sa odohrávali v tonálnom minimalistickom priestore. Autor a zároveň interpret v nich ukázal svoj zmysel pre peknú (filmovú) harmóniu a proporčnosť. Ďalej zaznela Skladba pre flautu sólo od Iurii Momotenka v podaní Alexandry Volentierovej, skúsenej interpretky súčasnej hudby. Bola to akási štúdia, v ktorej autor veľmi decentne a vkusne pracoval so zvukom v kombinácii s modernejšími technikami hry na flaute. Jeho druhá skladba Dážď pre klavír, vo vlastnej interpretácii, sa dostala do harmónie s prírodou a súznela s reálnym dažďom klepkajúcim na parapety. Tento čarovný moment neplánovane zrealizoval „lachenmannovskú“ ideu o vnímaní a počúvaní nielen zvukov (hudby), ale aj podmienok, za ktorých sú predvádzané... Flautové trio v zložení Denisa Jelínková, Matúš Krnáč a Alexandra Volentierová predviedlo cyklus pre tri flauty V parku od Alexandry Volentierovej. Cyklus je venovaný detskému interpretovi, o čom svedčia aj názvy jednotlivých častí: Vtáctvo, Pre-

chádzka, Detské ihrisko, Fontána. V podstate je inštruktívnym dielom pre potreby výučby komornej hry v ZUŠ, čo považujem za veľmi prínosné, keďže detský interpret je v tvorbe súčasných autorov často opomínaný. Na záver koncertu ešte zazneli zborové miniatúry Pavla Béreša Žalm 59, verš 3 a verš 4, dve skladby pre ženský zbor v interpretácii Zboru študentiek Akadémie umení pod vedením Gregora Zubeka. Béreš experimentoval s harmóniou, zboru nasadil vysokú intonačnú latku a neostal nič dlhý svojmu typickému vyjadrovaniu sa v skratke.

Koncert ponúkol reprezentatívnu vzorku tvorivého potenciálu študentov kompozície a verím, že sa v budúcnosti stane samozrejmom súčasťou štúdia za výdatnej podpory pedagógov a študentov ostatných študijných špecializácií, pretože bez nadšenia a kvalitných interpretov sa súčasná hudba nedá realizovať.

MGR. ART. KATARÍNA KOREŇOVÁ, ARTD.
študentka katedry kompozície

ZVUKOVÁ POÉZIA ZBLÍZKA, INTENZÍVNE A INTÍMNE

Recenzia performance Vojtěcha Šemberu v Bábkovom divadle na rázcestí v rámci projektu (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ, 2. mája 2023

Vojtěch Šembera
foto: Matej Kautman

2. mája 2023 do Banskej Bystrice zavítal Vojtěch Šembera – český vokalista (barytonista) a skladateľ, ktorý sa venuje v prevažnej miere interpretácii súčasnej hudby a piesňovému repertoáru, už s prevereným programom, úspešne uvedeným na brnianskom festivale Expozice nové hudby 2022 a na bratislavskom podujatí Hudba dneška v SNG. Vojtěch Šembera (1995) je absolventom Janáčkovskej akadémie múzických umení v Brne, kde študoval kompozíciu a klasický spev. Taktiež je členom spolku Lieder Company a klezmerového súboru HaChucpa. Venuje sa taktiež organizácii vlastného projektu Hlas utopený v oceáne ticha, ktorý sa zameriava na obohatenie repertoáru pre sólový hlas.

Prvý bod koncertného programu tvorila jeho vlastná kompozícia Phonetic landscape, ktorá podľa vyjad-

renia samotného autora vznikala počas naštudovania druhého a hlavného bodu programu, legendárnej kompozície Ursonate nemeckého skladateľa – dadaistu Kurta Schwittersa (1922), ktorého napriek tomu, že sa ako autor venoval kresleniu, poézii, malbe, kolážam a rôznym inštaláciám, preslávilo najmä toto dielo.

Prvá vec, ktorá na koncerte pôsobila príjemne, bol samotný priestor. Neveľká sála, v ktorej prevažovala čierna farba, pôsobila komorným, strohým divadelným dojmom, umocneným aj vhodne dimenzovaným osvetlením a suchou akustikou. Uvedené vlastnosti vytvárajú z tohto priestoru veľmi príjemné miesto, v ktorom človek hneď nadobudol chuť užiť si dobrý koncert.

Vojtěch Šembera prichádza na pódium bosý a sadá si na stoličku; pôsobí dojmom excentrického budhis-

tu. Počas celej kompozície Phonetic landscape, ktorá trvala asi 12 minút, bol v rôznej miere prítomný istý prvok meditativnosti, ktorý pramenil ako z autora-interpretu, tak z diela. V ňom Šembera pracuje s dychom, tvorbou foném a tónov rôznorodými spôsobmi, ktoré sa vyvíjajú a prelínajú v toku času skladby. Všetky elementy v tomto diele podliehajú dôslednej práci s veľmi zásadným prvkom, a síce tichom. Je fascinujúce, akým spôsobom dokážu vhodne umiestnené a vymerané úseky ticha vyťažiť maximálnu možnú pozornosť percipienta a ovplyvniť tak kvalitu jeho vnímania daného zvukového vne- mu. Špeciálne v nekompromisnej akustike sály dejiska koncertu. Častokrát sa stretávame s tvrdením, a možno až istým druhom predsudku, že vokálnym kompozíciám škodí, alebo minimálne nesvedčí takzvaná suchá akustika. V ná-

zve tejto recenzie uvádzam dve kľúčové slová – intenzita a intimita. Zatiaľ, čo mohutná a transcendentálna chrámová akustika vynáša poslucháča do obrovskej, rozsiahlej, otvorenej a hmlistej krajiny obklopujúc ho masou nekonečne plynuceho zvuku, dozvuku a ozveny, akustika nevelkej divadelnej sály Bábkového divadla na Rázcestí, v ktorej sa odohrával predmetný koncert, si od začiatku intímne pripútala poslucháča svojou nekompromisnosťou, určitou a nemilosrdnou a intenzívnou blízkosťou. Ticho je kvalitatívne veľmi odlišný zážitok v miestnosti s takouto akustikou. Istým spôsobom akoby človeku upierala vrodenuú schopnosť podvedome rozlišovať vzdialenosti prijímaných vnemov – zvukov, a tým pádom navodzovala potenciálne až úzkostný dojem intímnej blízkosti a akustickej jasnosti. Každý zvukový vnem sa nás bezostyšne zblízka dotýkal a nekompromisne sa zarýval do uší. „Hustota“ používaných tvarov v priebehu kompozície akoby pozvoľna narastala s novými fonémami a zas sa opäť mierne vzdalovala, spoločne s výdychom, hoc zanechávajúc dojem progresie. Pozornosť poslucháča dozaista kulminovala približne v štyroch pätinách trvania kompozície, po ktorých nasledoval akoby návrat ku jej počiatku, v ktorom prevládala práca s dychom.

Autor vo vlastnom texte o tomto konkrétnom programe uvádza:

„... (Myšlienkové úvahy o zvukovej poézii v kontexte dnešnej doby, pozn. autora) Daly tak za vznik jakési mapě fonémů a přechodů mezi nimi. V této mapě mě zajímá jednak plynulost toho, jak se jeden foném proměňuje v druhý, ale také kontrast, který vzniká mezi souhláskami neznělými a znělými – tyto jako by sloužily hlasu za filtr – a konečně kontrast mezi samohláskami, které pouze zabarvují dech, a samohláskami zpívanými. Mnoho pravidel skladba nemá, je skutečně pouze mapou cest uvnitř Fonetické krajiny, kterou hlas utváří tím, že jí prochází.“

Rád by som na tomto mieste vyzdvihol konceptuálny cit skladateľa a interpreta, ktorý ho viedol k vytvoreniu zaujímavého spojenia autorskej kompozície (Phonetic landscape) vyrastajúcej z jeho interpretačných skúseností a reálií nácviaku – práce s „ústredným“ bodom programu (Ursonate). Takýto koncept – program sa totiž nevidí príliš často. Poskytuje nám zaujímavý náhľad do intímneho sveta vzťahu diela a interpreta. A nejde pri tom len

o technické aspekty a problémy, ktoré musí interpret zvládnuť a ovládnuť, ale i o širší a univerzálny kontext chápania problematiky diela v ponímaní interpreta. Totiž skladateľ sa tu takpovediac vzdáva individualistickej romantickej roly stredobodu a výhradného vynálezcu svojej kompozičnej práce a naopak, pokorne vyjavuje svoju inšpiráciu a jej zdroj(e), ba čo viac, imperatívne a ťažiskovo ich kladie ako základný kameň, z ktorého sa dielo rozkonáruje, vyrastá a o ktorom sčasti i pojednáva. Vôbec by nemalo byť prekvapivé, že to nijakým spôsobom neuberá originalite autorského rukopisu: Vojtěch Šembera nám predviedol kompozične i interpretačne koherentné dielo, ktoré pôsobí dojmom veľmi trefne vypracovanej ouvertúry, z ktorej Ursonate, nasledujúca bezprostredne po nej, vyplynula prirodzene, príjemne, no taktiež vzrušujúco a osviežujúco.

Schwittersov opus magnum, vo veľkom preklade „Pôvodná sonáta“ alebo „Pra-sonáta“ (a ešte k tomu naživo!) je vskutku fascinujúce dielo. Ak som aj mal nejaké očakávania od tohto konkrétneho uvedenia, určite boli prekonané. Kompozícia obdobného káдру si pozornosť poslucháča dokáže vydobýť, vybičovať a udržať, avšak môže sa občas stať, že daná interpretácia nám takpovediac nesadne. Niektoré interpretácie Ursonate dostupné na YouTube napríklad mne osobne nesadli. Avšak Vojtěch Šembera, súc skúseným vokalistom s bohatými skúsenosťami s interpretáciou „novej hudby“, predviedol na pódiu intenzívnu, intímnu, precíznu, prekvapivo spevnú a podmanivú performanciu, ktorá vyťažila z Ursonate ukrytý potenciál. Mimochodom, nemalá poklona patrí interpretovi takisto za naštudovanie tohto bezmála trištvrtehodinového diela naspamäť!

Stali sme sa blízkymi svedkami rôznorodých polôh hlasového prejavu, ktorý sa často premieňal, pracoval s veľkou dynamickou škálou, výborne zvládnutou repetíciou výrazových tvarov snúbiacich v sebe rozmanité rétorické alúzie so sugestívnym významovým potenciálom; zvučný hlas Vojtěcha Šemberu sme počuli v polohách rozprávačských, temer áriových, subtilných, divadelných a viac i menej polohovo a expresívne prirodzených. Ursonate na poslucháča prehovára síce neznámou rečou, tejto však nechýba snáď žiadny výrazový prvok reči regulárnej. Ba naopak, škála odovzdaných informácií sa zdá byť až vyčerpávajúco

hlboká. Je určite svojim spôsobom náročnejšie načúvať tejto zvukovej poézii, než bezstarostne vpustiť do uší akési staré známe dielo klasika. Lež zaiste pomáha fakt, že akonáhle sa ľudský hlas a rečový prejav, ktorý počujeme začne vymykať z bežných medzí, akoby automaticky v nás vyvolával vzrušenie a potrebu pozorne mu načúvať. Nuž tak sme načúvali.

Konceptualita Schwittersovej kompozície – konkrétne najmä jej sonátovosť, hoc súc pre uši a pozornosť zasväteného človeka asi značne explicitná, sa mi pri načúvaní divom tejto zvukovej poézie zo stredobodu pozornosti vytratila takmer ihneď po tom, keď sa dadaistické hračky úderne a roztopašne rozoznili priestorom. Zvukomalebnosť a takpovediac svojvoľnosť a neviazanosť slov, slabík a jemných odtieňov práce s nimi sa stali pre mňa ústredným bodom záujmu, popri ktorom mi všetka formálna krása dômyselne použitej sonátovej formy pripadala ako niečo druhoradé a venovať pozornosť tomuto aspektu sa mi zdalo až nudné. Daný postreh však dozaista rovnako ako o interpretačnej brilantnosti Vojtěcha Šemberu vypovedá čosi o mne ako poslucháčovi, a musím teda prehlásiť, že o poslucháčovi, ktorý si danú performanciu značne užil a ani raz nenadobudol dojem nezájmu či nudy.

Nakoniec chcem zdôrazniť, že možnosť zažiť legendárnu kompozíciu Ursonate Kurta Schwittersa naživo je u nás vskutku raritou. Návšteva predmetného koncertu preto nebola (pre mňa) len záležitosťou akéhosi profesionálneho záujmu či zvedavosti, ale sčasti i otázkou základnej umeleckej a komunitnej identifikácie a integrity. Mám dojem, že je viac ako žiaduce – a priori svojou diváckou účasťou – podporiť túto žánrovú perifériu s úzkym okruhom „pravidelných“ poslucháčov, ktorej sa v našich končinách (hoc určite nie len) venujú pozornosť a prostriedky skôr okrajovo v porovnaní s „dostredivými“ oblasťami viac či menej smerujúcimi k mainstreamu (ktorý má väčší komerčný potenciál). Projektu (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ preto prajem mnoho ďalších úspešných a zaujímavých dielčích koncertov a jeho pôvodcom bezhraničné odhodlanie venovať sa usporadúvaniu a organizácii takýchto podujatí.

PRVÉ LETNÉ MAJSTROVSKÉ KURZY V HRE NA CIMBALE NA AKADEMII UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

V dňoch 21. – 27. augusta 2023 sa na Akadémii umení v Banskej Bystrici uskutočnili letné majstrovské kurzy v hre na cimbele. Bola to prvá príležitosť zorganizovať takéto podujatie. Myšlienka prišla od členov Svetovej cimbalovej asociácie, ktorí na minuloročnom kongrese deklarovali svoj zámer realizovať kurzy, kde by mohli rozvíjať svoje technické a teoretické vedomosti o hre na tomto nástroji. Myšlienku vytvoriť letnú akadémiu alebo majstrovské kurzy som prijala s nadšením.

Záujem členov Svetovej cimbalovej asociácie ma však povzbudil k hľadaniu možností na usporiadanie kurzov, ktoré si nevyžadujú finančnú podporu, keďže v žiadosti o grant sme neboli úspešní. Bol iba jeden spôsob, ako pokryť náklady na kurzy: účastnícke poplatky. Miestom konania bola Fakulta múzických umení AU v Banskej Bystrici. Organizácia takéhoto projektu si vyžaduje veľa práce, a preto som prizvala Mgr. art. Martina Budinského, ArtD., môjho kolegu a Mgr. art. Andreu Stračinovú,

ArtD., čerstvú absolventku doktorandského štúdia k spolupráci. Napriek mojim skúsenostiam z predchádzajúcej organizácie seminárov, workshopov a kongresov, do ktorých som zapájala svojich študentov, nebola to jednoduchá práca.

Pozvánku a prihlášku na majstrovské kurzy sme pripravili v slovenskom a v anglickom jazyku, s časovým posunom, čo zapríčinilo odrieknutie mnohých predpokladaných účastníkov s prísľubom účasti v nasledujúcom ročníku. Ďalších odradila výška účastníckeho poplatku. Nakoniec sa prihlásilo šesť aktívnych účastníkov a dvaja pasívni, čo ma prinútilo premýšľať, či vôbec má význam realizovať kurzy. Spoločne sme sa rozhodli, že kurz predsa len bude. Dvoch belgických, dvoch českých, jedného maďarského a troch slovenských uchádzačov sme privítali na našej škole. Problémy však nekončili. Z dôvodu údržby kotla v internáte sme prišli aj o možnosť ubytovania účastníkov v našom zariadení a museli sme flexibilne riešiť vzniknutú situáciu.

Aj toto sa podarilo.

Deň pred začiatkom kurzu sme s doktorandkou Andreou Stračinovou pripravili miesto, prebrali administratívne a iné úlohy. Privítali sme belgických účastníkov, ktorí dorazili na Akadémiu o deň skôr. V prvý deň kurzu prišli aj ostatní účastníci, ktorých sme pri registrácii informovali o pripravovaných akciách, predstavili sme im Akadémiu a učebne. Okrem troch cimbalov z fakulty sme priniesli ešte tri nástroje, takže každý mal možnosť kedykoľvek cvičiť. Ponúkali sme individuálne lekcie a účastníci sa tešili z malého počtu ľudí, pretože sme sa im mohli viac venovať. V jednotlivých lekciách sme vyučovali hudobné skladby podľa potrieb účastníkov (boli vopred uvedené v prihláške).

Okrem individuálnych zamestnaní sme vo večerných hodinách organizovali spoločné programy. Prvý večer mali koncert pedagógovia, ktorých program pokrýval všetky hudobné žánre, ako aj sólo, duo či trio.

Nasledujúci večer mala Andrea Stračinová prednášku o interpretácii

Koncert účastníkov Letných kurzov v hre na cimbale
Foto: Viktória Herencsár

barokovej hudby, ktorá bola zo strany účastníkov žiadaná. Tretí deň kurzov som prednášala o význame a štýle interpretácie skladieb maďarského skladateľa Gézu Allagu (zakladateľa cimbalového vzdelávania a literatúry) a o interpretácii súčasnej tvorby. Prednáška Martina Budinského bola zameraná na romantizmus, transkripcie a skladby inšpirované ľudovou hudbou.

Posledné večerné koncerty patrili účastníkom a ich interpretácii diel z kurzov. Spoločným projektom na záverečnom koncerte bola interpretácia skladby „Kánon“ od slovenského skladateľa Jána Levoslava Bellu, ktorú sa účastníci tiež naučili na kurze.

Večerné prednášky boli prístupné širokej verejnosti, avšak letný termín na tento typ projektu nie je zrejme vhodný. Zo Slovenska sa na kurzoch zúčastnil iba jeden študent a dvaja pedagógovia. Tento fakt nie je potešujúci. Na druhej strane tí, čo prišli, sa veľa naučili a rozšírili si znalosti z literatúry o cimbale a jeho interpretačných možnostiach. Jeden

z belgických účastníkov študuje hru na violončele a na kurzy prišiel zo zvedavosti. Odchádzal so zvládnutými jednoduchými melódiami. Bola som mu nápomocná z umeleckého hľadiska aj v interpretácii skladieb v hre na violončele.

Na záver možno konštatovať, že aj napriek úskaliam boli majstrovské kurzy úspešné, prebehli v pracovnej a priateľskej atmosfére. Cudzincom som predstavila krásne zákutia historickej Banskej Bystrice a spoločne sme ochutnali tunajšie špeciality. Bilancia súčasného ročníka bude podnetom pre ten nasledujúci.

PROF. VIKTÓRIA HERENCSÁR, ARTD.
katedra strunových nástrojov

CIMBALOVÝ ÚSPECH NA MEDZINÁRODNEJ SÚŤAŽI

Najvyššie ocenenie a Cenu poroty za presvedčivú interpretáciu povinnej skladby získala na cimbalovej súťaži poslucháčka Fakulty múzických umení AU v Banskej Bystrici Bc. Zora Macková. V dňoch 17. – 20. 5. 2023 vo Valašskom Meziříčí v rámci konania Cimbalfestu v neľahkej konkurencii presvedčila o svojej muzikantskej zručnosti i technickej vyzretosti a na pôdu svojej alma mater priniesla zaslúžené víťazstvo.

Kto v cimbalovom svete niečo znamená, mieril v polovici mája do Valmezu. Počet cimbalistov na meter štvorcový prekročil v priestoroch Žerotínskeho zámku počas piatich dní svoje limity. Súčasťou festivalovej atmosféry je každé dva roky aj súťaž, ktorá ponúka konfrontáciu v medzinárodnom kontexte. Do 15. ročníka interpretačnej súťaže v hre na cimbale sa prihlásilo

takmer 40 cimbalistov. Súťažiaci prišli z Čiech, Slovenska, Ukrajiny a Moldavska. Vďaka hojnej účasti zahraničných interpretov sa darí festivalu udržiavať aj súťažné pozadie.

V rámci festivalu sa tento rok konala séria koncertov, na ktorých zaznel cimbal v rôznych podobách. od ľudovej hudby, rómskych piesní, barokovej klasiky, až po voľnú improvizáciu na jam-session. Cimbalfest sa koná ako bienále vo Valašskom Meziříčí už tridsať rokov. Prezidentka festivalu Růžena Děcká spomína na časy, keď sa v roku 1993 stretli cimbalisti na svojom prvom koncerte a odštartovali tradíciu, ktorá začala otvárať brány do umeleckého sveta cimbalu verejnosti: „Za tú dlhú dobu usilovnej práce v českom i svetovom merítku vyrástli nové generácie cimbalistov, ktorí sú dnes žiadanými

interpretmi, pedagógmi, skladateľmi a členmi významných hudobných zoskupení.“

Úvodný otvárací koncert Viktória – víťazstvo za cimbalom bol venovaný jubilujúcej prezidentke Svetovej cimbalovej asociácie prof. Viktórii Herencsár, ktorá výraznou mierou prispela k rozvoju a popularizácii cimbalovej hry v zahraničí, ale najmä na Slovensku. Stála pri zrode Akadémie umení, kde založila cimbalovú špecializáciu a umožnila slovenským interpretom dosiahnuť v hre na cimbale aj vysokoškolské vzdelanie 2. a 3. stupňa. Na koncerte sa predstavili jej úspešní žiaci Martin Budinský, Marcel Comendant či Mykhaylo Zakhariya, ktorí umelecky patria v súčasnosti medzi výrazné muzikantské osobnosti a svoje úspechy zaznamenávajú aj v pedagogickej

oblasti. Tohtoročná laureátka súťaže Zora Macková pracuje pod pedagogickým vedením Martina Budinského a je novou mladou nádejou, ktorá kontinuálne pokračuje v snažení svojich predchodcov. Je teda dôkazom potenciálu a ďalšieho rozvoja cimbalovej hry na Fakulte múzických umení AU v Banskej Bystrici.

MGR. ART. ZUZANA BUDINSKÁ, ARTD.

Prodekanka pre rozvoj FDU

Účastníci Cimbalfestu

Foto: archív FMU

prof. Herencsár, Bc. Zora Macková, Mgr. art. Budinský, ArtD.

Foto: archív FMU

JUBILUJÚCE HORIZONTY

5. 9. 2023 – 9. 9. 2023 sa konal jubilejný desiaty ročník medzinárodnej vedeckej webovej konferencie Horizonty umenia. Konferencia poskytuje priestor autorom, interpretom, teoretikom a vedcom, pedagógom i organizátorom, ktorí chcú zdieľať s ďalšími profesionálmi svoje príspevky. Cieľom konferencie je prezentácia názorov a výsledkov umeleckej, vedecko-výskumnej a pedagogickej práce v oblasti hlavne hudobného, ale aj dramatického, výtvarného či filmového umenia.

Po slávnostnom otvorení dekanom FMU AU doc. Mgr. art. Mgr. Petrom Špilákom, PhD., ArtD. mali 5. 9. 2023 účastníci česť vypočuť si príhovor zakladateľky konferencie doc. Mgr. Márie Strenáčikovej, CSc., ktorá spomínala na začiatky organizovania a prípravy konferencie. Po nej nasledovali vzácné príspevky piatich prednášajúcich:

Enrique Martínez, M.A. pedagóg z New York City Public schools (USA) sa venoval téme umelej inteligencie v umení,

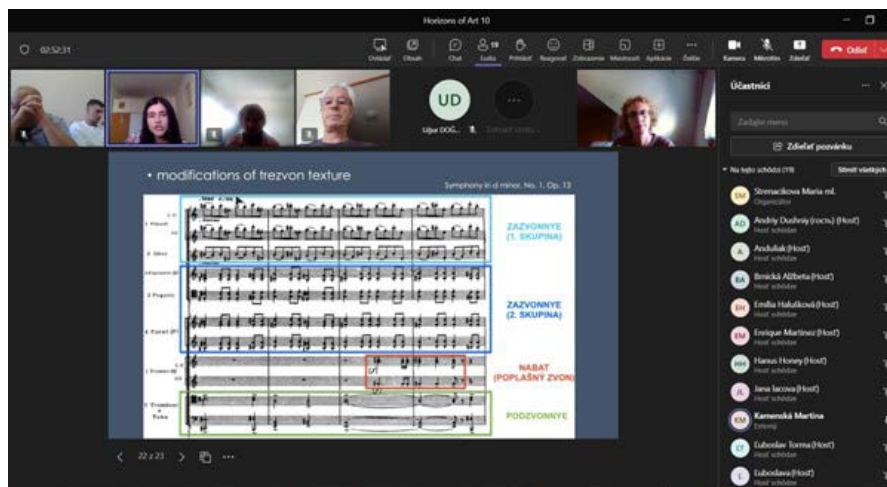
Dr. Uğur DOĞAN, assoc. prof., certifikovaný KBT terapeut z Muğla Sitki Koçman University (Turecko) predstavil problematiku trémy/úzkosti z hudobného vystúpenia,

assoc. prof. Andriy Dushniy, PhD. zo Štátnej pedagogickej univerzity Ivana Franka v ukrajinskom meste Drohobyč opísal intenzívnu spoluprácu svojho pôsobiska s FMU AU, ktorá sa datuje od roku 2017,

Mgr. Daniela Střílková, Ph.D. z Pedagogickej fakulty Ostravskej univerzity (Česká republika) predstavila študijný program dirigovanie zboru na domovskej univerzite,

Mgr. Martina Kamenská z Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, v. v. i. v Bratislave (Slovensko) načrtla problematiku uplatnenia zvonov v tvorbe Sergeja Rachmaninova.

Na konferencii participovalo celkom 35 účastníkov z Česka, Maďarska, Poľska, Ruska, Slovenska, Turecka, Ukrajiny a USA. FMU AU reprezentovali

Zábery z konferencie Horizonty umenia 10 (5. 9. 2023); zdroj: M. Strenáčiková

príspevky prof. Márie Tomanovej, ArtD. (Vojtech Didi – pilier Akadémie umení), Mgr. art. Andreja Sontága, ArtD. (Systematická práca v kontexte hry na trúbke), doc. Mgr. art. Márie Strenáčikovej, CSc. & doc. PaedDr. Márie Strenáčikovej, PhD. (Karel Dichtl a jeho vybrané vedecké štúdie z diela Musica Miscellanea), prof. Istvána Szabóa, DLA, habil. (Nové dimenzie vo vzdelávaní bicích nástrojov), Mgr. art. Evy Miškovičovej, PhD. (Hudobná teória na konzervatóriách v ére samostatného Slovenska) a študentky doktorandského štúdia Mgr. art. Tetiany Tkach (Vokálna

interpretácia opernej speváčky Solomie Krušelnickej).

Z konferencie bol vydaný recenzovaný zborník abstraktov v printovej forme a zborník príspevkov v elektronickej forme, ktorý je zverejnený na stránke FMU AU.

Ďakujeme všetkým, ktorí sa zúčastnili na konferencii a tešíme sa na ďalší ročník Horizonty umenia 11.

DOC. PAEDDR. MÁRIA STRENÁČIKOVÁ, PHD.

prodekanka pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu FMU

MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM FMU AU *PRE FLAUTU A KLARINET*

V dňoch 5. 5. – 7. 5. 2023 usporiadala Katedra dychových nástrojov FMU AU v Banskej Bystrici Medzinárodné sympóziu pre flautu a klarinet s témou Romantická literatúra pre flautu a klarinet. Na podujatí, ktoré sa konalo v koncertných sálach a učebniach FMU AU v Banskej Bystrici sa zúčastnili študenti a pedagógovia flautovej a klarinetovej hry z piatich vysokých škôl. Sympóziu sa nieslo v duchu 19. storočia – štýlového obdobia známeho ako romantizmus. Súčasťou vzdelávacieho podujatia boli majstrovské kurzy vedené renomovanými pedagógmi a interpretmi formou otvorených hodín.

Odborné kolokviá priniesli náhľady do rozličných oblastí romantizmu a predstavili aj menej známe diela 19. storočia. Koncerty ponúkli prierez viacerými poetikami európskeho romantizmu vyvinutými v rôznych fázach tejto hudobnej epochy. Zahrňali aj také diela, ktoré svojim vznikom zasahujú do 20. storočia, no estetickým i kompozičným poňatím ešte stále prináležia filozofii romantizmu.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

MGR. ART. ANDREJ SONTÁG, ARTD.
vedúci katedry dychových nástrojov

Účastníci Medzinárodného sympozia pre flautu a klarinet, foto Ivica Gabrišová

SLÁVNOSTNÝ KONCERT K ŽIVOTNÉMU JUBILEU DIRIGENTA PROFESORA

Ešte pred začatím nového akademického roka sa na poli zborového spevu oslavovalo. Dôvodom osláv a gratulácií bolo životné jubileum jedného z našich pedagógov, dirigenta profesora Štefana Sedlického. Katedra dirigovania zboru v spolupráci s bývalými absolventmi profesora Sedlického usporiadala slávnostný koncert, ktorý bol zborovou prehliadkou práce súčasnej dirigentskej generácie. Narodeninový koncert sa konal v Robotníckom dome v Banskej Bystrici. Dramaturgia koncertu bola mimoriadne pestrá – obsiahla osem kvalitných speváckych zborov, všetky pod vedením študentov a absolventov dirigovania zboru Akadémie umení.

Zámerom narodeninového koncertu bolo prejavenie úcty a vďaky študentov dirigovania za veľký pedagogický prínos profesora Sedlického a za jeho mimoriadny ľudský prístup. I keď bol koncert interpretačne naplnený vystúpeniami laureátov medzinárodných a slovenských zborových súťaží či vážených hostí zo sféry zborového spevu, niesol sa v takmer rodinnom duchu. Jednotlivé vystúpenia

zborov boli popretkávané uvoľneným prejavom moderátorky Anny Kurekovej (bývalej absolventky dirigovania zboru AU) a spomienkami dirigentov zúčastnených zborov na humorné i ľudsky vzácne chvíle strávené pri štúdiu. Koncert po úvodných slovách moderátorky slávnostne príhovorom otvoril dekan fakulty múzických umení doc. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD.

Prvým koncertným účinkujúcim bol Spevácky zbor mesta Brezna, ktorý len minulý rok po dlhoročnom pôsobení

Spevácky zbor mesta Brezna vystriedal dievčenský komorný zbor Young Voices z Humenného s dirigentkou Zuzanou Dirbákovou. Dievčenský zbor, ktorý sa minulý rok stal absolútnym víťazom celo-

loštátnej zborovej prehliadky Mládež spieva sa ukázal vo výbornej kondícii a interpretoval skladby, ktoré začiatkom októbra zaznejú na medzinárodnej zborovej súťaži v Taliansku. Spevácky

zbor Ars Vocalis pôsobiaci v Banskej Bystrici má za sebou taktiež niekoľko úspešných účasti na medzinárodných zborových súťažiach. Pod vedením dirigentky Andrey Bošelovej je aktívnym telesom na rôznych podujatiach, koncertoch či sv. omšiach. Andrea Bošelová je absolventkou Akadémie umení aj v odbore vokálna interpretácia a svoje skúsenosti aktívne prejavuje do

ŠTEFANA SEDLICKÉHO

banskobystrického rodáka a významného slovenského zborového organizátora dirigenta prof. Milana Pazúrika prevzala naša študentka dirigovania, bakalárka Barbora Hornáková. Spevácky zbor mesta Brezna má bohatú, vyše 40-ročnú tradíciu a zmena jeho umeleckého vedenia sa okrem iného podpísala na atraktívnej dramaturgii vystúpenia či nevšednom úvodnom rozostavení.

Prof. Sedlický počas záverečného potlesku
Foto: Simona Richter Vargová

pôsobenia s profesionálnym speváckym kvartetom Elegance. Zároveň je jeho umeleckou vedúcou. Ďalším účinkujúcim telesom bol ženský spevácky zbor Lost Harmony taktiež z Banskej Bystrice so zbormajstrom a dirigentom Gregorom Zubekom. Gregor Zubek je momentálne poslucháčom 1. ročníka magisterského štúdia na katedre dirigovania zboru a ženský zbor založil len v minulom akademickom roku ako svoj bakalársky projekt. Zbor tvoria študentky vokálnej interpretácie, dirigentky, klaviristky, teda súčasne poslucháčky Fakulty múzických umení AU v Banskej Bystrici. Okrem jazzovej omše zaznel v podaní zboru aj Žalm 59 z pera študenta kompozície Pavla Béreša. Piatym účinkujúcim telesom bol Spevácky zbor pri kostole sv. Cyrila a Metoda v Poltári. Repertoár zboru bol zameraný na duchovné a gospelové piesne, pričom niektoré z nich upravila dirigentka zboru Mária Sihelská. Dirigentské majstrovstvo Márie Sihelskej odzrkadlil vyrovnaný a farebne zaujímavý zvuk zborového telesa, ktorý dokázala s malým počtom spevákov vytvoriť. Spevácky zbor Hron je taktiež teleso pochádzajúce z Banskej Bystrice. Teleso s dlhoročnou tradíciou vedie dirigent Peter Bibza, momentálne doktorand katedry dirigovania zboru.

Spevácky zbor prekvapil vysokým počtom spevákov, čo dnes, v čase krízy zborového spevu, je skutočne ojedinelým zjavom. Vo svojom vystúpení obsahol skladby viacerých štýlových období, od renesancie po súčasnú hudbu. Očovský ženský spevácky zbor Belius s dirigentkou Oľgou Bystrianskou je celoslovensky známym speváckym telesom dosahujúcim na domácich i zahraničných pódiumoch vynikajúce výsledky. Jeho činnosť zahŕňa nielen účasť na koncertoch a medzinárodných súťažiach, ale aj premiéry skladieb súčasných slovenských skladateľov, spoluprácu so slovenskými hudobníkmi či aktívnu propagáciu zborového spevu prostredníctvom klipov a CD nosičov. Posledným účinkujúcim telesom bol ženský akademický zbor Canzona Neosolium Women pôsobiaci na Fakulte múzických umení Akadémie umení. Jeho zakladateľkou a tiež dirigentkou je Veronika Veverková, toho času odborná asistentka na katedre dirigovania zboru. Zbor sa venuje netradičnej forme zborovej interpretácie, ktorú obohacuje o pohybové, tanečné a herecké prvky. Na koncerte v podaní zboru zazneli skladby pripravované na novembrovú medzinárodnú súťaž Praga Cantat 2023. Záverečnou bodkou koncertu bolo

po všetkých vystúpeniach zborov ešte špeciálne hudobné prekvapenie. Dirigentka Mária Sihelská skomponovala spoločnú narodeninovú skladbu s originálnym textom popisujúcim prácu a ľudský prístup profesora Sedlického k svojim žiakom. Na pódium sa tak pod vedením bývalej absolventky Barbory Bros Lipkovej ocitlo takmer 150 zborových spevákov spolu so svojimi dirigentmi. Celý záverečný obraz koncertu bol mimoriadne dojímavý pre všetkých zúčastnených, keďže skladateľka do hudby zakomponovala fragmenty najznámejších zborových diel skladateľa Eugena Suchoňa, ktoré sú pomyselnými hymnami pre všetkých zborových spevákov na Slovensku.

Profesor Štefan Sedlický sa narodil v roku 1963 v Martine. V rokoch 1998 – 2008 pedagogicky pôsobil na FHV Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde dirigoval Akademický spevácky zbor J. Cikkera, s ktorým dosiahol mimoriadne významné zahraničné ocenenia. Od roku 2002 je pedagógom Katedry dirigovania zboru FMU Akadémie umení v Banskej Bystrici. Je dirigentom viacerých významných slovenských zborov – Spevácky zbor slovenských učiteľov, Žilinský miešaný zbor, Cantica Collegium Musicum Martin a Canzona Neosolium Banská Bystrica, s ktorými dosahuje mimoriadne úspechy nielen na domácich, no najmä na zahraničných pódiumoch. So svojimi zbormi realizoval aj nahrávky pre Slovenský rozhlas a nahral s nimi niekoľko CD nosičov. Ako zbormajster pravidelne spolupracuje so Štátnym komorným orchestrom Žilina pri uvádzaní rozsiahlych vokálno-inštrumentálnych diel. Taktiež je členom Poradného zboru pre zborový spev na Slovensku Národného osvetového centra v Bratislave a je často prizývaný do slovenských i zahraničných medzinárodných porôt. Štefan Sedlický dlhodobo napomáha rozvoju zborového spevu na Slovensku a spolupracuje pri organizovaní zborových súťaží. Je umeleckým riaditeľom Medzinárodného zborového festivalu Žilina Voce Magna a tiež Medzinárodného festivalu zborového spevu v Leviciach.

MGR. ART. VERONIKA VEVERKOVÁ, ARTD.
odborná asistentka katedry dirigovania zboru

MAJSTROVSKÉ INTERPRETAČNÉ KURZY V HRE NA TRÚBKE

Katedra dychových nástrojov FMU AU usporiadala 14. 06. 2023 majstrovské interpretačné kurzy v hre na trúbke. Ich protagonistom bol svetoznámy trubkár z Českej republiky Marek Zvolánek. Tento renomovaný umelec pôsobí v súčasnosti ako sólo trubkár v Symfonickom orchestri hlavného mesta Prahy FOK. Jeho sólovú činnosť reprezentuje množstvo nahrávok. Od roku 2006 je členom prestížneho súboru Ten of the Best. Desiat vybraných trubkárov z celého sveta interpretuje známe skladby z oblasti jazzu, popu a klasickej hudby. Kurzy sa konali v koncertnej sále Konzervatória J. L. Bellu v Banskej Bystrici. Na vzdelávacom podujatí sa zúčastnili žiaci a pedagógovia ZUŠ, žiaci a pedagógovia z konzervatórií z celého Slovenska a študenti špecializácie hra na trúbke z FMU AU v Banskej Bystrici.

MGR. ART. ANDREJ SONTÁG, ARTD.
vedúci katedry dychových nástrojov

MAREK ZVOLÁNEK
MAJSTROVSKÉ INTERPRETAČNÉ KURZY
V HRE NA TRÚBKE
 Koncertná sála konzervatória J.L.Bellu v Banskej Bystrici

14. 6. 2023
od 9:00

HOSTIA Z MAĎARSKA NA KATEDRE VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE

Študenti Katedry vokálnej interpretácie FMU AU v Banskej Bystrici mali možnosť na pôde FMU v dňoch 18., 19., a 20. apríla tohto roku pracovať pod vedením maďarských renomovaných pedagógov a interpretov. Majstrovské vokálne interpretačné kurzy viedol operný spevák a pedagóg spevu Dr. Tamás Altorjay, PhD. spolu s koncertnou umelkyňou a pedagogičkou hry na klavíri prof. Dr. Noémi Maczelkou DLA. Obaja pôsobia na univerzite v Szegede. Svoje majstrovstvo predviedli nielen v pedagogickej oblasti, kde ich cenné skúsenosti a poznatky našli veľmi priaznivú odozvu u študentov, ale aj koncertnou prezentáciou v Cikkerovej sieni Radnice v Banskej Bystrici. Obaja interpreti basista Tamas Altorjay s klavírnou spoluprácou Noémi Maczelky uviedli hodnotné skladby v skvelom podaní: Joseph Haydn: ária Nanniho z opery *L'Infedelta Delusa*; Wolfgang Amadeus Mozart: ária Saratra z opery *Čarovná flauta*; Gioacchino Rossini: ária Basillia La calunnia z opery *Barbier zo Sevilly*; Giuseppe Verdi: modlitba Zachariáša Vieni o Levita z opery *Nabucco*; Giuseppe Verdi: kavatína grófa de Silvu Infelice z opery *Ernani*; Richard Wagner: ária Dalanda Mögst du mein... z opery *Blúdiaci Holanďan*; Richard Wagner: modlitba kráľa Heinricha Mein Herr und Gott... z opery *Lohengrin*; Jacques Fromental Halévy: kavatína kardinála de Brogni Si la rigueur... z opery *Židovka*; Franz Liszt: Die Vätergruft, s. 28, pieseň Es ging wohl ueber die Heide; Otto Nicolai: pijácka pieseň Falstaffa z opery *Veselé paničky windsorské*; Antonín Dvořák: ária vodníka Běda! Běda!...Celý svět nedá ti

nedá z opery *Rusalka*; Zoltán Kodály: pijácka pieseň strýka Marciho z opery *Háry János*.

V podaní koncertnej umelkyne Noémi Maczelky zazneli aj sólové výstupy od Franza Liszta: koncertná parafráza na *Ernani* (Verdi) pre klavír, Moritza Moszkowského: *Iskierky* (Etincelles) Op. 36, č. 6 pre klavír.

Vzácní hostia z Maďarska uskutočnili svoju návštevu na našej univerzite v rámci programu Erasmus+.

PROF. MGR. ART. MÁRIA TOMANOVÁ,
ARTD.
vedúca katedry vokálnej interpretácie

Koncert v Cikkerovej sieni:
Noémi Maczelka – klavír, Tamás
Altorjay – bas
Foto: Mária Tomanová

Katedra vokálnej interpretácie a operné štúdio FMU AU uviedli opernú inscenáciu
od skladateľa Christophera Willibalda Glucka –
reformátora hudobných javiskových prejavov
Inscenácia mala premiéry v reprezentatívnej sále Robotníckeho domu v Ban-
skej Bystrici 4. a 5. mája 2023.

ORPHEUS & EURIDICE

Pred realizačným tímom stálo dielo, ktoré predbehlo dobu a ovplyvnilo tvorbu
mnohých ďalších skladateľov 18. a 19. storočia.

Opera Orfeus a Eurydika je skladateľovým majstrovským spojením prvkov komornej antickej tragédie so zborovými číslami a baletnými výstupmi. Tento prístup svojou inovatívnosťou ovplyvnil L. van Beethovena, R. Wagnera, W. A. Mozarta... Úspešne stavil na silu syntetického hudobnodramatického diela v spracovaní jedného z najznámejších lúboštných príbehov starogréckych bájí.

Operné štúdio FMU AU BB má za sebou pomerne veľa inscenácií opierajúcich sa o svetového repertoár. Každoročne pripravovalo od svojho vzniku minimálne jednu javiskovú premiéru.

Ostatných šesť rokov, vrátane obdobia štúdia dištančnou formou, mali študenti všetkých ročníkov možnosť vďaka úsiliu a nezlomnej starostlivosti vedúcej katedry vokálnej interpretácie prof. Márie Tomanovej, ArtD. stať sa súčasťou inscenácie so všetkými atribútmi profesionálneho divadla v komorných rozmeroch.

Operná inscenácia je vždy dielom tímovým. Operné štúdio motivuje, preveruje a u mnohých študentov objavuje skutočné zanievanie nielen pre náročné štúdium, ale tiež pre profesionálne smerovanie na operné hudobnodramatické scény. Práve preto je dôležitá spolupráca na všetkých úrovniach vrátane pedagógov hlavného predmetu.

Po mimoriadne úspešných inscenáciách Figarova svadba, Čarovná flauta, Rusalka, Apokryfy či Perníková chalúpka boli očakávania milovníkov operných diel pomerne vysoké. Divácka odozva potvrdila, že inscenačne pôsobivý tvar opery so silným a emotívnym výsledkom v duchu Gluckovho reformného autorstva naplnil tieto očakávania.

Tri predstavenia – dve premiéry a predpremiéra – sa stali doskami, ktoré znamenajú svet pre bakalárske aj magisterské ročníky vokálnej interpretácie a komorného orchestra pod dirigentským vedením Mgr. art. Daniela Simandla, ArtD. a režijnou taktovkou Mgr. Igora Šimega, vedúceho operného štúdia.

Študenti dosiahli v náročnom tvorivom procese a priestorových trstiných podmienkach vynikajúci výkon. Spevácky a choreograficky emotívne výkony zborových scén podporili príbehovosť a vytvorili pevný základ pre sólové party. Táto vzájomná synergia vyústila v intenzívnom umelecky čarovne zvládnutom finále. Výtvarné riešenie scény spolu s nápaditou kostýmovou výpravou využilo všetky skromné možnosti pre vytvorenie vizuálne atraktívneho diela. Kostýmy a rekvizity motivovali študentov k podaniu najlepšieho výkonu a poskytli im priestor pre získanie skúseností v mnohotvárnom

využití, kreativite a mnohoznačnosti tvorby v práci so scénou s významami, výtvarnými metaforami v prepojení dobových prvkov so súčasnosťou. Náročné spojenie hudobných, speváckych partov, zborových scén s pohybom a živým komorným orchestrom prinieslo významnú praktickú profesionálnu skúsenosť, ktorá výrazne pomáha študentom pri prechode z akademickej pôdy do profesionálneho prostredia.

Výsledok potešil o to viac, že sa opäť podarilo dielo, ktoré mnohými sľubnými výkonmi mladých interpretov, silou zážitku a mágiou divadla pokojne obstoja na slovenskej kultúrnej scéne. Chýba už len čas a priestor pre možnosti reprízovania a produkčnej práce. Azda sa to v najbližšie pripravovaných tituloch podarí.

Zážitok, ktorý stál na oboch stranách opernej inscenácie – diváckej a interpretačnej – za to určite stojí. Dovoľujeme si vás pozvať na naše plánované premiéry aj v tejto divadelnej sezóne akademického roka 2023/24.

MGR. IGOR ŠIMEG

asistent katedry vokálnej interpretácie

Foto: Matej Sanitrár

ÚSPECHY ŠTUDENTOV FMU AU NA MEDZINÁRODNEJ SPEVÁCKEJ SÚŤAŽI

Naši študenti úspešne reprezentovali FMU AU na jubilejnom 25. ročníku prominentnej Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského. Výkony účastníkov hodnotila odborná medzinárodná porota, ktorej predsedala profesorka Eva Blahová. Svojou prítomnosťou poctila súťaž ministerka kultúry SR Silvia Hroncová. Medzi 60 kandidátmi z 12 krajín sveta sa úspešne prezentovali aj študenti FMU AU. **Matúš Čík**, ktorý študuje pod pedagogickým vedením Štefana Kocána, získal v kategórii muži 2. cenu a mimoriadnu cenu Hudobného fondu. Na klavíri ho sprevádzal **Emanuel Marco Bukovský**, ktorý bol odmenený čestným uznaním poroty za klavírny sprievod. **Bence Szabó**, študent Márie Porubčinovej sa umiestnil na 3. mieste v kategórii muži. Výhercovia odpovedali na naše zvedavé otázky a o svojich dojmoch, úspechoch a plánoch sa podelili aj s čitateľmi časopisu ART3.

Čo Vás motivovalo k účasti na súťaži M. Schneidera-Trnavského?

Matúš Čík: Súťaž je pre speváka príležitosť, kde sa môže zviditeľniť, vytvoriť si nové umelecké kontakty, pozrieť konkurenciu a samozrejme aj finančná odmena sa študentom veľmi hodí. Toto všetko by som mohol označiť ako moju hlavnú motiváciu. Taktiež ja osobne som súťaživý typ a takéto prostredie mi

veľmi vyhovuje.

Marko Bukovský: Mňa osobne nič (smiech). Motivácia prišla, keď ma Matúš požiadal o klavírnu spoluprácu. Samozrejme som súhlasil, nakoľko som ho už na jednej súťaži sprevádzal.

Bence Szabó: Získanie nových skúseností a možnosť pomeľať si schopnosti s ostatnými spevákmi v mojom veku.

Už ste sa zúčastnili na niektorom z predchádzajúcich ročníkov tejto súťaže alebo na inej podobnej súťaži? Ak áno, podarilo sa Vám získať nejakú cenu?

Matúš Čík: Konkrétne na súťaži Mikuláša Schneidera-Trnavského nie, ale tento rok som sa zúčastnil spolu s mojím korepetítorom Marcom Bukovským na medzinárodnej speváckej súťaži Imricha Godina IUVENTUS CANTI vo Vrábľoch, kde sa nám podarilo obsadiť taktiež druhú priečku. Takže by som to zhodnotil tak, že tento kalendárny rok je pre nás mimoriadne úspešný.

Marko Bukovský: Áno. Konkrétne nie na tejto, ale v apríli na súťaži Imricha Godina Iuventus Canti vo Vrábľoch, kde sa Matúšovi podarilo umiestniť na druhom mieste, čo je – aj vzhľadom na to, že prvé miesto v jeho kategórii nebolo udelené, veľký úspech.

Bence Szabó: Áno, pred štyrmi rokmi. Obsadil som tiež tretie miesto.

Koľko Vám trvala príprava na súťaž a čo bolo pre Vás najťažšie?

Matúš Čík: Polovica nášho repertoáru sa skladala z repertoáru, ktorý sme mali obsiahnutý na súťaži vo Vrábľoch, čo bola pre nás veľká výhoda, keďže sme sa samozrejme aj na Vrábľoch pripravovali dlhý čas. Celkovo by som mohol povedať, že príprava nám zabrala približne 4 mesiace. Nevieť presne povedať čo bolo najťažšie, lebo každá jedna skladba si vyžadovala presné pravidlá, ktoré sme si s Marcom stanovili. Ale keď tak rozmýšľam, tak pre mňa osobne bola najťažšia štýlovosť skladieb, ktorú som musel obsiahnuť vo svojej interpretácii.

Marko Bukovský: Veľkú časť programu sme mali naštudovanú už zo súťaže vo Vrábľoch. Príprava nám zabrala tri-štyri mesiace, samozrejme aj s dvojtýždňovými prestávkami, nakoľko po pauze sme mohli vidieť, čo sa na skladbe usadilo a čo ešte treba dolaďovať. Pre mňa osobne bolo náročné vystihnúť štýlovosť skladieb, nakoľko polovica programu sa skladala z klavírnych výťahov a nebolo jednoduché hrať na klavíri vokálno-inštrumentálne diela tak, aby pripomínali orchester v danom období. Samozrejme to bola pre mňa obohacujúca skúsenosť.

Bence Szabó: Ja som vyberal už z pripravených vecí, takže bolo potrebné ich iba oprášiť a popracovať na ich vylepšení.

Matúš Čík a Marco Bukovský po slávnostnom záverečnom koncerte

Foto: súkromný archív M. Bukovského

výsledky boli veľmi príjemným prekvapením. O to viac ma šokovalo, keď som dostal cenu za klavírnú spoluprácu po boku Róberta Pechanca a Xénie Šuleř Maskalíkovej. Vôbec som to nečakal. Vzhľadom na to, že obaja sú špičkoví klaviristi špecializujúci sa na spoluprácu so speváckmi, bola to pre mňa naozaj veľká pocta.

Bence Szabó: Nie, neočakával som, iba dúfal. Vedel som totiž, že ma čaká silná konkurencia.

Nadviazali ste počas súťaže nejaké umelecké kontakty?

Matúš Čík: Spoznal som naozaj mnoho inšpiratívnych a talentovaných ľudí nielen zo Slovenska. Presne pre toto sú medzinárodné súťaže veľmi dobré. Mal som možnosť zoznámiť sa s členmi poroty, aj korepetítormi, ktorí pôsobia napríklad na VŠMU. So všetkými sme si vymenili kontaktné údaje a nevyklúčujem možnú spoluprácu v budúcnosti. Napríklad s víťazom mojej kategórie sme sa už dohodli, že sa o pár rokov stretne a budeme spolu spievať na doskách v metropolitnej opere (smiech). Samozrejme to berte s rezervou, ale niečo také by bolo naozaj nádherné.

Marko Bukovský: Pre mňa bolo veľkým obohatením hlavne počuť mnohé vynikajúce výkony. Spoznal som množstvo skvelých ľudí a vynikajúcich hudobníkov. Spomínam si, ako sme sedeli po výkone a prišiel za nami jeden súťažiaci z Chorvátska, ktorý sa s nami dal do reči. Bol to veľmi príjemný rozhovor, aj keď ja som skôr počúval. Na súťažiach sa to často nevidí, nakoľko si všetci konkurujú a pocit konkurencie nie je vždy úplne príjemný. Táto súťaž bola v tomto značná výnimka. Spätne som dokonca zistil, že jedna súťažiaca z Iránu, ktorá študuje v Stuttgarte je spolužiačka môjho dobrého kamaráta, ktorý tam študuje organ. Keď som s ním telefonoval, spomínal, ako ju učil slovenskú výslovnosť, ktorá jej šla miestami lepšie ako jemu (smiech).

Čo Vám okrem ocenení súťaž priniesla?

Matúš Čík: Mal som možnosť vidieť a počuť, ako ľudia nielen zo Slovenska,

Ako by ste zhodnotili vlastné výkony?

Matúš Čík: Ja budem hodnotiť výkon nás oboch ako celok, keďže klavír a spev tvoria jednu harmóniu a jeden bez druhého nedokážu fungovať. Myslím si, že sme vo všetkých troch kolách podali veľmi konzistentný výkon. Nevedel by som povedať, ktoré kolo bolo najlepšie, pretože – ako vravím – všetky tri sa nám podarili. Samozrejme, vždy sa dá spraviť niečo lepšie, nikdy to nebude dokonalé, ale boli sme spokojní.

Marko Bukovský: Musím povedať, že primárny výkon podal Matúš, ja som sa skôr „viezol“. Avšak ak by som to hodnotil ako celok, myslím si, že v každom kole sme boli slušne zohratí. Samozrejme, čím sme kompaktnější, tým je to lepšie, nakoľko spev a klavír vedia ako duo vytvoriť zvukovo a výrazovo veľmi príťažlivú a špecifickú atmosféru.

Bence Szabó: Urobil som všetko

tak, ako som najlepšie v tom momente vedel. Ale veľa vecí sa mohlo urobiť aj inak a lepšie. Táto skúsenosť mi ukázala, že je predom mnou ešte dosť práce...

Očakávali ste nejaké ocenenie alebo Vás hodnotenie poroty prekvapilo?

Matúš Čík: Tak interpret ide na súťaž s ambíciou vyhrať, takže nemohol som mať nastavené v hlave, že ideme vypadnúť v prvom kole. Keď sa ale moje meno objavilo na druhom mieste v dokumente, ktorý nám bol poslaný večer v deň finále, bolo to naozaj veľmi príjemné prekvapenie.

Marko Bukovský: Ak mám byť úprimný, niekde v sebe som tušil, že to dopadne dobre. Nebál som sa toho, že Matúš by sa neumiestnil. Všetka príprava a detailné premyslenie vecí, čo, ako a kde chceme robiť mne osobne poskytlí určitý stupeň istoty. Avšak finálne

ale aj z iných krajín v mojom odbore pracujú a na akej úrovni sa pohybujú. Ale súťaž mi dala predovšetkým veľkú motiváciu a chuť pracovať na sebe ďalej.

Marko Bukovský: Mne hlavne skúsenosti a samozrejme to malo vplyv na moje estetické vnímanie hudby ako takej. Tiež som si uvedomil, že v spoluprákach so spevákmi by som chcel všeobecne pokračovať. Pre klaviristu je to veľmi obohacujúca skúsenosť.

Bence Szabó: V každom prípade cenné skúsenosti, ktoré budem môcť využiť v budúcnosti.

Už ste spolupracovali na nejakých iných projektoch? Ak áno, na akých?

Matúš Čík: Spolupráca s Marcom prišla veľkou náhodou, a to v dobe pred súťažou vo Vrábľoch. Bol som vtedy v núdzi, lebo ma nemal kto korepetovať, tak som dostal avízo na Marca s tým, že je veľmi kvalitný a mohol by som to s ním skúsiť. On moju prosbu vypočul a začali sme stavať repertoár. Stačila mi jediná hodina s ním, aby som zistil, že som spravil správnu vec. Marco je veľmi vzdelaný a šikovný klavirista. Navyše veľmi podobne cítime hudbu a veľmi si v nej rozumieme. Je tak isto citovo založený ako ja, takže som bol presvedčený, že z takej spolupráce môže vzniknúť len dobrá vec. Navyše neberiem to len ako spoluprácu, ale aj ako kamarátstvo a všetko sa to potom odzrkadľuje v hudbe. Z tohto úspechu si môže pokojne odkrojiť veľký kus koláča. Bez neho by sa mi nepodarilo

získať tak krásnu cenu.

Marko Bukovský: S Matúšom som sa dostal do spolupráce úplnou náhodou. Ako som vyššie spomenul, prvý raz sme začali spolupracovať na programe na súťaž vo Vrábľoch. Matúš ma oslovil úplnou náhodou a zvažoval som, či to neodmietnem, keďže sme sa vôbec nepoznali. Vlastne sme sa registrovali len ako spolužiaci na dejinách hudby a nejakých iných predmetoch v škole. Nakoniec som súhlasil a na prvej skúške som zistil, že to bolo dobré rozhodnutie. Hudobne sme si sadli prirodzene. Matúš je tiež typ speváka, ktorý vie nenúteno pracovať s emóciami a veľmi citlivo reaguje na klavírny tón, čím spolupráca s ním naozaj prináša veľké obohatenie. Nespolupracoval som s veľkým počtom vokálnych interpretov, avšak musím povedať, že s tak veľkou citlivosťou na nuansy, akou disponuje Matúš, som sa ešte nestretol. Navyše sme si veľmi sadli po ľudskej stránke, a tak okrem komorného partnera som v jeho osobe našiel aj veľmi hodnotné kamarátstvo. Som za to naozaj vďačný.

Plánujete užšiu spoluprácu aj do budúcnosti? Mohli by ste prezradiť Vaše plány?

Matúš Čík: Áno, plánujeme spolupracovať aj naďalej. Pracujeme momentálne na cykle Dichterliebe (Básnikova láska) od skladateľa Roberta Schumanna. Chceli by sme v letnom semestri uskutočniť recitál spolu so študentkou Martinkou Mojžišovou, ktorá tiež spo-

lupracuje s Marcom a pracuje na cykle od Clary Schumannovej. Tiež by sme sa chceli zúčastniť na súťažiach aj mimo Slovenskej republiky.

A moje plány do budúcnosti? Určite pracovať najviac ako sa dá, chopiť sa každej príležitosti a jedného dňa si možno zaspievať na najvýznamnejších doskách divadiel. Okrem toho mám rozbehnuté aj niečo iné, napríklad spolupracujem so speváckym kvartetom LAMOUR, ktorého cieľom je spájať operu a pop. Mám akustické duo M&M (klavír + spev + ukulele), kde s mojím veľmi dobrým kamarátom hrávame akcie rôzneho druhu. Teším sa, že môžem robiť hudbu a naozaj milujem to, čo robím.

Marko Bukovský: Momentálne pracujeme na piesňovom cykle pre spev a klavír Dichterliebe, op. 48 (Básnikova láska) od skladateľa Roberta Schumanna, ktorý plánujeme koncertne uviesť spolu s Martinou Mojžišovou, s ktorou spoločne študujem kompletne piesne od manželky Roberta Schumanna Clary Schumannovej. Taktiež máme v pláne podať projekt so zameraním na ženy skladateľky v 19. storočí v úzkej komparácii Clary a Roberta Schumannovcov, ktorý by zahŕňal aj Fanny Hensel a Almu Mahler. S Matúšom sa chceme do budúcnosti zúčastniť na súťažiach v zahraničí a taktiež spolupracovať na iných projektoch.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme veľa úspechov.

DOD

FAKULTA MÚZICKÝCH UMENÍ OTVORILA DVĚRE ZÁUJEMCOM O ŠTÚDIUM INTERPRETAČNÉHO UMENIA A KOMPOZÍCIE

Záujemci o štúdium interpretačného umenia a kompozície mali možnosť nahliadnúť do priestorov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici počas série prezentačných podujatí DOD – Dni otvorených dverí 2023, ktoré sa uskutočnili na jednotlivých katedrách.

Perspektívni umelci sa mohli dozvedieť podrobnosti o štúdiu na našej fakulte, spoznať prominentných pedagógov, klásť im otázky a dokonca absolvovať s nimi hodiny. Informácie z prvej ruky mohli získať aj od súčasných študentov, ktorí boli počas DOD na pôde školy a ktorí s ochotou zdieľali svoje postrehy, postoje a názory.

Dvere boli otvorené na katedre klávesových nástrojov (24. 10. 2023), dychových nástrojov (6. 11. 2023 – 9. 11. 2023), vokálnej interpretácie (7. 11. 2023 – klasický/operný spev a 13. 11. 2023 – muzikálový spev), dirigovania zboru (15. 11. 2023) a strunových nástrojov (20. 11. 2023 – 21. 11. 2023). Katedra kompozície privítala záujemcov o štúdium 7. 11. 2023.

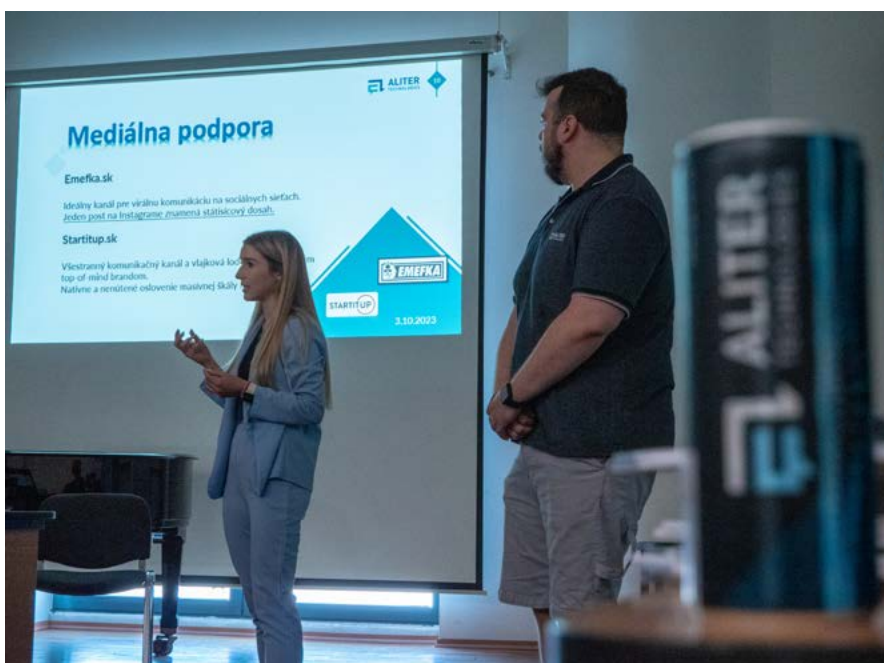
DIGITUM

Mladé talenty na Slovensku sa môžu zviditeľniť účasťou na projekte Digitum spoločnosti Aliter Technologies. Tá mladých slovenských umelcov motivuje k tomu, aby sa okrem klasickej tvorby venovali predovšetkým tej digitálnej. Druhý ročník akademickej súťaže Digitum otvára dvere pre najtalentovanejších digitálnych umelcov, umožňujúc im prezentovať svoje diela a získavať zaslúžené uznanie za ich umelecký prínos.

Technológie a umenie sa spájajú aj v projekte DIGITUM; v spolupráci s dvomi vysokými školami podporujeme rozvoj našich umelcov a dávame im priestor verejne odprezentovať svoju digitálnu tvorbu.

Čo sa týka počtu študentov tak to ti žiaľ v tento moment neviem povedať. Zatiaľ je prihlásených zopár študentov...ale ako ich poznáme všetci si to nechávajú na poslednú chvíľu. A my máme deadline na registráciu až 31.10.2023 23:59.

ING. MÁRIA SOPÚCHOVÁ
Aliter Technologies

HUMAN ANIMAL III.

Miesto: Galéria umelcov Spiša, Spišská Nová Ves

Termín výstavy: 26. 7. – 5. 11. 2023

Kurátorka projektu: Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

Umelci: Blažej Baláž, Igor Benca, Erik Binder, Miloš Boďa, Marek Brincko, Lenka Cisárová, Andrea Čepiššáková, Jiří Černický (CZ), Andrej Dúbravský, Vlado Eliáš, Bohdan Hostiňák, Kristóf Lázár (HU), Milan Mikuláščík (CZ) & Jan Nálevka (CZ), Juliana Mrvová, Monika Pascoe Mikyšková, Emil Sedlák, Jozef Suchoža, Kristýna Španihelová (CZ), Paulina Tarara (PL), Ján Triaška (RS), Peter Valiska-Timečko, Miro Trubač, Edita Vološčuková

Výstava prezentovala diela 24 autorov z piatich krajín (Česko, Maďarsko, Poľsko, Srbsko, Slovensko), ktoré reflektovali ambivalentný vzťah človeka a hmyzu v rámci psychologických, mytologických a environmentálnych asociácií. Projekt uvedený v rámci dramaturgického cyklu výstav Téma bol podporený z verejných zdrojov Fondu na podporu umenia.

Medzinárodný výstavný projekt nadväzoval na predchádzajúce úspešné ročníky s animálnou tematikou Human Animal I./Najbližší príbuzní: Opica – Pes – Mačka, 2021 a Human Animal II./Vlk sýty, ovca celá, prasa vysmiate, 2022. Názov výstavy Zmiz hmyz! odkazuje na náš ambivalentný,

prevažne negatívny postoj k hmyzu a zároveň upozorňuje na dôsledky takéhoto postoja – strácanie sa (miznutie) hmyzu z prírodného prostredia. Hmyz nás odjakživa fascinuje a odpudzuje, je nielen symbolom smrti a rozkladu, ale aj znovuzrodenia.

Hmyz je najrozmanitejšou skupinou živočíchov. Do dnešných dní bolo opísaných cez milión rôznych druhov, čo predstavuje viac ako polovicu všetkých žijúcich organizmov. Pre väčšinu hmyzu je typická metamorfóza – zásadná premena telesnej schránky, pri ktorej hmyz prechádzaj vývojom z jedného štádia do druhého. V známej poviedke Franza Kafku Premena (Die Verwandlung) z roku 1915 sa hlavná postava Gregor zmení počas noci na obrovského chrobáka. Situácia naznačuje symptóm menejcennosti a odcudzenia sa tak vlastnej rodine, ako aj svetu. Odpudivosť tela, ktoré lezie po špinavých stenách malej izby sa stáva symbolom (psychologického) rozkladu. Hmyz sa často spája s hnilobou a smrťou. V barokovej maľbe sa často zobrazovali muchy ako odkaz na „memento mori“. Opakom sú motýle, ktoré sú symbolom znovuzrodenia a duše. V taoistických podobenstvách sa dočítame o sne filozofa, ktorý sa cíti byť motýlom. Keď sa prebúda, rozmýšľa: je to on, kto sa cíti byť motýlom, alebo naopak, motýl, ktorý sníva, že je človekom?

Ľudstvo s hmyzom odnepamäti urputne bojuje, v posledných desaťročiach

dokonce tak úspešne, až je to ohrozujúce nielen pre hmyz samotný, ale aj pre našu civilizáciu. Celoplošne, najmä v mestách, sa počet hmyzu znížil pod kritickú úroveň. Netreba zabúdať, že je dôležitým článkom potravinového reťazca, rovnako ako udržiavateľom živej pôdy. Alarmujúci je najmä úbytok včiel, ktorých opelovacie schopnosti sú nenahraditeľné pre široké spektrum rastlín. Hmyz je taktiež potravou budúcnosti, k čomu ho predurčuje nenáročnosť chovu a vysoké výživné hodnoty. V skutočnosti je to návrat ku koreňom – hmyz bol a je dôležitou súčasťou jedálneho množstva mnohých etnických skupín.

Selektované diela v diferentných médiách od maľby cez objekt a inštaláciu po video, vytvárali zaujímavý dialóg interpretácií a asociácií napojených na hmyz. Výstava predstavila širokú škálu týchto milovaných aj nenávidených živočíchov nielen ako vizuálnu reprezentáciu, ale pracovala aj s reálnymi schránkami ich krehkých tiel.

Na výstave participovali viacerí pedagógovia z Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Igor Benca (1958) sa prioritne venuje médiu grafiky, pričom využíva transmediálne a hybridné vyjadrovacie prostriedky v rámci postmoderných tendencií. Tvorí v širších, navzájom otvorených a vizuálne i koncepcne prepojených cykloch. Tematicky osciluje okolo témy človeka a jeho identity, relativizmu hodnôt a rozpadu hierar-

ZMIZ HMYZ!

chizácie v postmediálnej spoločnosti. Prezentované diela reagujú na byrokraciu, ktorá stále viac preniká do všetkých oblastí života človeka. Chrobáci sú ironicko-sarkastickým zobrazením úradníkov, ktorí sa prehrýzajú administratívnymi textami ako akreditačné štandardy alebo časti zákonov. Igor Benca je členom Sdružení Hollar (ČR) a čestným členom Society of Scottish Artists (UK). Je vedúcim ateliéru Graf(IQ)ka na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Za svoju grafickú a známkovú tvorbu získal viacero ocenení doma aj v zahraničí.

Diela **Jozefa Suchožu** (1978) sa vyznačujú inteligentným humorom, pričom poukazujú na závažné spoločenské témy. Venuje sa soche, environmentu, inštalácii a objektu v intermediálnom presahu. Využíva ready-made, ktorý ľubovoľne kombinuje, aby vytvoril nové vzťahy a navrstvil významové roviny. Často pracuje s konceptom site-specific, kde ritualizuje vzťah k priestoru. Vo svojich prácach odkazuje na individuálnu mytológiu s využitím archetypálnej pamäte. Diela *New Design of Boxers* sú vytvorené z apropriovanej ručnej útočnej zbrane. Jednoduchým spojením oproti sebe sa stráca pôvodná „agresívna“ funkcia a významovo sa transfor-

muje do „raritného exempláru“ (motýľa) s ponukou možnosti zmierenia. V rokoch 1997 – 2003 študoval na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, kde momentálne pôsobí ako vedúci kontaktného ateliéru katedry sochárstva. Vystavoval na Slovensku, v Českej republike, Maďarsku, Kanade, Taliansku a Slovinsku.

Ján Triaška (1977) sa narodil v Novom Sade a žije v Bratislave. Prioritne pracuje v médiu malby v rámci postmoderných tendencií a konceptuálnych presahov. Ide o angažovanú malbu, pre ktorú je typická kolážovitosť a citácie z dejín umenia. Autorova osobná skúsenosť s občianskou vojnou sa pretavuje do diel, ktoré poukazujú na závažné spoločensko-politické otázky a nebezpečenstvo extrémistického nacionalizmu. Séria veľkorozmerných obrazov *Pozostatky* prepája prírodu s militantnými symbolmi. Krása motýľov kontrastuje s nebezpečenstvom zbraní, ktoré sú ťaživými relikmi našej civilizácie. Ján Triaška študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave v ateliéri Jána Bergera. V súčasnosti vedie ateliér *STARTUP* na katedre malby Akadémie umení v Banskej Bystrici. Autor pravidelne vystavuje v regióne strednej Európy a Balkánu.

Petra Valisku-Timečka (1985) zaujíma fungovanie spoločnosti, sociálne pasce, do ktorých sa radi a často chytáme. Vtipne a ironicky poukazuje na rôzne spoločenské a existenciálne otázky ako sú zneužívanie moci, agresívne formy manipulácie ľudí či exploatujúca ľahostajnosť voči slabším. Pracuje v technike akčnej grafiky, zaujímajú ho grafické či vizuálne stopy, vrstvy a sedimenty. Objekty a inštalácia *Game over* tematizuje umenie a život ako hru. Eticky otáznе terče z mucholápiek, na ktoré sa lepia voľne poletujúce muchy sú záznamom náhody, osudovosti a (ne)šťastia v širšom kontexte existencie a bytia. Peter Valiska-Timečko v roku 2014 ukončil doktorandské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici, kde momentálne pôsobí ako odborný asistent. Je spoluzakladateľom galérie *Koniareň* – priestor pre súčasné umenie v Trebišove a spoluorganizuje projekt prezentácie slovenského umenia v zahraničí *Slovak Art Days*.

MGR. ART. KATARÍNA BALÚNOVÁ, ARTD.
Odborný asistent Fakulta výtvarných umení

WORKSHOP ODLIEVANIA LIATINY

Tento rok sa uskutočnil siedmy ročník medzinárodného workshopu odlievania liatiny na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici. Na katedre sochárstva a priestorovej tvorby sa tento rok stretlo tridsaťpäť zahraničných účastníkov, študentov a pedagógov. Nechýbali samozrejme ani naši študenti, ktorých sa tento rok aktívne zúčastnilo sedem. Podujatie, ktoré sa na katedre konalo od 21. 9. do 30. 9. 2023 sa nám podarilo už druhýkrát zorganizovať prostredníctvom programu Erasmus + Blended Intensive Programme. Do podujatia sa zapojili zahraničné partnerské školy z maďarskej Budapešti a Pécsu, českého Zlína a Plzne, poľského Krakowa a lotyšskej Rigy. Okrem tohto programu sme hostili aj účastníkov z Čiernej Hory z University of Montenegro v Podgorici, ktorí na účasť na našom workshope našli iné prostriedky. Workshop s podtitulom Finalizácia priestorových foriem sa od začiatku niesol v tvorivej atmosfére a jeho výsledky predstavíme verejnosti začiatkom budúceho roka vo forme katalógu a pripravovaných výstav na pôde Galérie FX a v zahraničných partnerských inštitúciách.

Workshop sa riadil predpísanou štruktúrou programu Blended Intensive Program, ktorý pozostáva aj z virtuálnej časti, ktorú sme sa tento rok, okrem samotnej úvodnej prednášky zahŕňajúcej všetky základné technologické postupy týkajúce sa práce od výroby modelu až po jeho odliatie, rozhodli rozšíriť aj o konzultácie s jednotlivými inštitúciami samostatne. Takto sme sa virtuálne

spojili s každou školou zvlášť a prekonzultovali sme individuálne prípravu jednotlivých modelov a ich možnosti. Účastníci tak získali už pred príchodom na workshop predstavu, ako sa bude ich konkrétny model upravovať, formovať. Svojim spôsobom nám to znížilo objem práce na samotnom workshope a mohli sme sa venovať iným fázam tvorby a príprav, respektíve účastníci mali možnosť pracovať aj na ďalších priestorových formách. Po skončení aktívnej fyzickej časti workshopu sa v polovici novembra uskutočnila aj druhá virtuálna časť, na ktorej účastníci prezentovali svoje diela, odliatky pred dokončením, svoje dojmy a pripomienky k tvorbe a priebehu. Virtuálna časť workshopu sa pre nás stáva neoddeliteľnou súčasťou prípravy na realizáciu. Účastníkom poskytne individuálnu konzultáciu a nám prehľad o nových participantoch.

V budúcnosti sa plánujeme intenzívnejšie venovať jednotlivým možnostiam, ktoré nám ponúkajú rôzne druhy prípravy modelov a formovania a rozširovať tento typ workshopu a participácie smerom k inštitúciám, s ktorými sme ešte nespolupracovali. Príkladom môže byť prednáška, ktorá sa uskutočnila minulý rok na pôde Národnej akadémie umení v bulharskej Sofii, alebo aj pozvánka zo strany Univerzity Jana Evangelisty Purkyne z Ústí nad Labem.

MGR. ART. JAKUB CMARKO

lektor a technik Katedry sochárstva a priestorovej tvorby FVU AU v Banskej Bystrici

ARRIVALS

ČO ZA SEBOU NECHÁVAME – ČO NÁS ČAKÁ

Multidisciplinárny projekt

Andy Bale & Jon Cox

Kurátorka: Katarína Balúnová

Termín výstavy: 20. 9. – 27. 9. 2023

Vernisáž: 21. septembra 2023 o 17:15

Živá hudba: Sona Kmet

Galéria FX, Akadémia umení, Banská Bystrica

„Fotografia prekonáva jazykové a rasové odlišnosti, sexuálnu orientáciu, rodovú identitu, zdravotný stav a sociálno-ekonomické bariéry. Fotografia rozpráva príbeh, je ľahko dostupná a má potenciál vytvárať sociálne zmeny prostredníctvom skupinového zdieľania a diskusie.“

Výstava Arrivals: Čo za sebou nechávame – čo nás čaká je súčasťou širšieho interdisciplinárneho projektu, ktorý je zameraný na mapovanie kultúrnych odlišností a zdieľanie príbehov. Andy Bale a Jon Cox (USA) stretávajú a fotografujú ľudí, ktorí boli vysídlení zo svojej pôvodnej vlasti vo vzťahu k minulosti, súčasnosti a predpokladanej budúcnosti – ľudí z marginalizovaných skupín, národnostných menšín a členov domorodých kmeňov.

Poukazujú tak na nebezpečenstvo politicko-sociálnych konfliktov, dôsledky kapitalistických záujmov ťažobných spoločností, ako aj na celkovú environmentálnu situáciu, ktorá je často dôvodom nútenej migrácie. Dôležitou súčasťou projektu je rozhovor, ktorý pomáha prenášať skúsenosti a prehľbu – je pochopenie. Každý portrét nesie príbeh, častokrát ťažké životné osudy, ale aj prekonanie traumy a úspešné začlenenie sa do novej komunity. Rozhovory sú uchované ako audiozáznam a stávajú sa tak súčasťou orálnej histórie.

Výstava Arrivals v Galérii FX predstavila výber zo staršej tvorby autorov, fotografie vytvorené v Banskej Bystrici a v jej okolí počas ich pobytu v máji 2023, ako aj výsledky workshopov. Na otvorení výstavy v Galérii FX sa zúčastnili študenti a vyučujúci našej Akadémie umení v Banskej Bystrici a účastníci medzinárodnej konferencie organizovanej Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici – medzi nimi Palina Louangketh, zakladateľka a riaditeľka

Idaho Museum of International Diaspora, Julie Aultman, dekanka a riaditeľka Northeast Ohio Medical University, John Bieter, profesor na Boise State University, Simge Erdogan-O'Connor, manažérka a kurátorka Murney Tower Museum National Historic Site of Canada a ďalší.

Andy Bale a Jon Cox (USA) viedli sériu workshopov PhotoVoice so študentmi Akadémie umení v Banskej Bystrici a Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, s rómskou komunitou z Povrazníka a s ďalšími skupinami. Workshopy prepájali fotografiu s naratívnu osobnou históriou a boli zamerané na techniku kyanotypie.

Proces kyanotypie, ktorý vynašiel sir John Herschel v roku 1842, používali architekti a inžinieri až do polovice 20. storočia na zhotovovanie kópií výkresov a plánov všeobecne známych ako „blueprints“. Proces kyanotypie kombinuje dve chemické látky: ferrikyanid draselný a citrát železito-amónny, čo je absolútne bezpečný a ekologický spô-

sob vyvolávania fotografií. V minulosti používali fotografi sklenené alebo filmové negatívy umiestnené priamo na papieri s emulziou. Účastníci workshopu použili modernejší prístup, keď v programe Photoshop vytvorili veľkoformátové digitálne negatívy a tie následne vytlačili na vysokokvalitný priehľadný film. Negatív umiestnený na papieri vystavili priamemu slnečnému svetlu na určitý počet minút v závislosti od hustoty negatívu a intenzity slnečného žiarenia. Exponovaný papier sa na vyvolanie umiestnil do nádoby s vodou, do ktorej bolo pridaných niekoľko kvapiek peroxidu vodíka na urýchlenie oxidačného procesu a zintenzívnenie azúrovej farby obrazu.

Participujúci študenti Akadémie umení v Banskej Bystrici: Adela Bradlerová, Sandra Cseresznyesová, Tomáš Hajzer, Dominik Janovec, Kristína Kerekešová, Lenka Kocúrová, Andrea Laková, Lucia Laková, Barbora Murková, Viktória Slašťanová, Adela Smolková, Eliška Šandorová, Anastasiia Voloshyna, Dária Zubovská.

Ďalší participanti: Alžbeta Bartošová, Valéria Bartošová, Leonid Chernovatyi, Michael Dove, Braniscav Eremiás, Risia Gladushyna, Oleksande Kalnychenko, Nataliia Kalnyčenkova, Evelina Kirghak, Jaro Koleda, Karin Koledová, Majká Koledová, Natalia Kovalchuk, Viktoriia Luts, Jorga Manesová, Sofia Oslovská, Daria Otreshko, Patricia Pažicuá, Viktoriia Shavt, Svitlana Shekhavtsova, Kristina Shevchuk, Mariia Tudovshi, Olena Tymoheieva, Adeliya Vomaldinova, Daria Yatsyna, Liana Yevtushenko.

Andy Bale prednáša fotografiu na katedre umenia a dejín umenia na Dickinson College v Carlisle v Pensylvánii. Jeho fotografie sú súčasťou stálych zbierok Caisse d'Epargne vo francúzskom Toulouse, Photomedia Center, Messiah College, Dickinson College a Savannah College of Art and Design.

Jon Cox je prezidentom Amazon Center for Environmental Education and Research (ACEER Foundation, www.aceer.org) a odborným asistentom University of Delaware, Department of Art & Design. Je členom predstavenstva Dorobo Fund for Tanzania, je Fulbright Specialist a National Geographic Explorer.

Serialita a repetícia ako princípy tvorby v knižnom výskume Zory Rusinovej

Seriálnosť a repetíciu v umení si prof. Zora Rusinová zadefinovala ako tvorivé princípy, ktoré je vhodné všímať si a skúmať nielen vo vede, ale môžu fungovať aj v umení. Jej výskum sa viaže ešte k roku 2017, v októbri 2023 však predstavila ucelenú publikáciu s názvom „Seriálnosť a repetícia v slovenskom vizuálnom umení“, ktorú vydala Akadémia umení v Banskej Bystrici. Na vyše dvestoštyridsiatich stranách autorka predstavuje úvodnou štúdiou kontexty seriality a repetície s možnými presahmi od vizuálneho umenia, k hudbe, zvuku, performatívnosti. Kniha obsahuje bohatý obrazový materiál a kvalitné grafické spracovanie od graf. dizajnéra Pala Bálika.

Rozhovor Mgr. Ivany Moncoľovej, PhD. s prof. PhDr. Zorou Rusinovou, PhD.

IM: Čo bolo podnetom na realizovanie výskumu a napísanie publikácie «Seriálnosť a repetícia v slovenskom vizuálnom umení“?

ZR: Kniha venovaná problematike seriálnosti a repetície súvisí s grantom KEGA, ktorý som pôvodne ako hlavná riešiteľka realizovala spolu s kolegom Mgr. Jánom Kralovičom, PhD. na Katedre teórie a dejín umenia Vysokej školyýtvarného umenia v Bratislave. V máji roku 2017 sme vtedy obaja pripravili interdisciplinárne sympóziu aj s pozvanými domácimi a českými teoretikmi pod názvom „Serialita a repetícia ako tvorivé princípy integrovaného umeleckého diela“. Zámerom sympózia bolo v interdisciplinárnych súvislostiach sledovať rozmanité podoby práce so sériou a repetíciou v rámci vývinových tendencií rozličných oblastí umenia a analýzy médií. Našou snahou bolo predovšetkým ukázať, že seriálnosť a repetícia sú všade okolo nás, majú univerzálnu podobu a vďaka tomu predstavujú príbuzné aspekty umenia, vedy a života. Seriálne usporiadanie založené na opakovaní identických alebo variovaných prvkov tvorí aj podstatnú súčasť štruktúracie a regulácie všetkých materiálnych aj imateriálnych procesov

sveta, ktorého sme súčasťou. Členenie časovej i priestorovej limitácie jedných objektov a javov voči druhým, pohybu od bodu k bodu, tzn. po sebe nasledujúcich prvkov a dejov je vpletené aj do osnovy nášho myslenia, systémov komunikácie, správania sa, pracovných postupov, ale prejavuje sa napríklad aj v ekonomických záležitostiach. Repetícia a seriálnosť sú zásadným motorom výrobných technológií, produkcie a spotreby, lebo všetko sa zakladá na neustálych inováciách a variáciách už existujúcich foriem. Napokon základné parametre série boli najprv definované v oblasti matematiky, fyziky, sociológie a prírodných vied. Práve preto sa skúmaniu oboch fenoménov venujú aj spoločenské vedy a už od polovice 20. storočia sa k nim pripojila aj teória umenia. Cieľom projektu bolo obohatiť doterajšie čítanie, interpretáciu a významové konotácie oboch pojmov a prispieť tak najmä k rozšíreniu poznatkov o vzťahu umenia, umenovedy a humanitných disciplín (vizuálne umenie, architektúra, literatúra, hudba, filozofia, estetika). K sympóziu vyšiel recenzovaný zborník, v ktorom boli publikované príspevky zúčastnených odborníkov (k nahliadnutiu je aj v Akademickzej knižnici FVU AU v Banskej Bystrici).

IM: Ako dlho trval výskum a práva samotnej knihy?

ZR: Moja aktuálna publikácia pod názvom *Seriálnosť a repetícia* v slovenskom vizuálnom umení zameraná principiálne na domáci kontext bola plánovaná ako hlavný výstup spomínaného trojročného grantu, ktorý som obhájila v roku 2019 v elektronickej podobe ešte na pôde VŠVU. Realizácia a vydanie finálnej podoby knihy však narazili na viaceré prekážky: kovidovú epidémiu a s ňou narušené možnosti výskumu a komunikácie s umelcami, neskôr moju zaneprázdnenosť zavinenú aj záujmom o výskum a riešenie iných tém, ale hlavnou a zásadnou brzdou bol nedostatok financií na hmotnú realizáciu výstupu, ktorú som sa usilovala doplniť aj o niektoré novšie diela a bohatší obrazový materiál.

IM: Prečo sú publikácia a výskum zamerané na slovenskú vizuálnu scénu?

ZR: Predmetom knihy, ako naznačuje už jej názov, je náčrt problematiky seriálnosti a repetície ako umeleckých metód tvorby od nástupu neoavantgardných tendencií 60. rokov na Slo-

vensku po súčasnosť. Na prvý pohľad najmä na základe reprodukcii analyzovaných diel sa naozaj môže zdať, že ide len o výber slovenských umelcov. V úvode, kde približujem základné pojmy, genézu a podstatu seriálnosti a repetície ako dvoch prepojených metód v oblasti umenia, je však reflektovaný hlavne medzinárodný umelecký kontext, pretože niektoré v tejto oblasti zásadne tvorivé prístupy a s nimi spojené úvahy týkajúce sa oboch fenoménov sú ukotvené v dobových historických a spoločenských súradniciach a v teoretickej reflexii umenia euro-amerického kontextu. Nejde pritom len o oblasť vizuálnej kreativity, ale aj o hudbu (napr. vklad osobností ako Steve Reich, Philippe Glass, John Adams, Olivier Messiaen Herbert Eimert, Karlheinz Stockhausen, Pierre Boulez a iní či u nás Ilja Zejenka, Ivan Parík alebo Peter Kolman a pod.), s ňou súvisiace partitúry a iné sféry tvorby a uvažovania. Mená významných svetových predstaviteľov seriálnosti a repetície sa objavujú aj v ďalších piatich hlavných kapitolách publikácie, kde sa pokúšam o štrukturovanie problému, akúsi bazálnu typológiu série, ako sa mi postupne vynárala z výskumu vizuálnej umeleckej tvorby (napr. Max Bill, Richard Paul Lohse, John Coplans, Josef Albers, Mel Bochner, Andy Warhol, Sol LeWitt, Carl André, Donald Judd, Allan McCollum, Naum June Paik a mnohí ďalší), pričom stručne charakterizujem každý typ seriálneho radenia a jeho zákonitosti (Séria ako otvorený systém; Séria ako koncept a uzavretý systém; Séria vo funkcii sekvenčného naratívu; Séria a fragmentácia; Séria a repetícia v rámci hybridných podôb súčasného umenia). Hoci som aj v prípade spomínaných „neslovenských“ umelcov chcela uviesť aspoň zopár ukážok diel, nebolo v mojich silách naplniť finančné nároky na

autorské práva zo strany zahraničných zbierok. Aj z tohto dôvodu sú diela využívajúce rozličné spôsoby repetície a jednotlivé typy seriálnosti demonštrované v príkladových štúdiách venovaných analýze tvorby vybraných umelcov zo Slovenska.

IM: Na základe akého princípu ste vyberali diela a najmä autorov do spomínanej publikácie?

ZR: Ambíciou rozhodne nebolo zmapovať seriálnu tvorbu u všetkých autorov, čo by vydalo na niekoľkodielnu publikáciu. Šlo mi hlavne o výskum podôb seriálneho radenia *sui generis*. Pozornosť som venovala najmä umelcom a umelkyniam pôsobiacim v oblasti maľby a sochárstva, ale v niektorých prípadoch približujem aj zaujímavé seriálne diela zo sféry fotografie, akčného umenia či iných médií. Z následnosti kapitol a ich radenia je zrejmé, že pred chronologickým hľadiskom som uprednostnila práve koncepciu typologických okruhov postavenú na jednotlivých druhoch série, hoci ani tie sa niekedy nedajú zreteľne vymedziť, lebo nemajú vždy pevne zafixované obrysy, a v tvorbe niektorých autorov sa môžu navzájom prestupovať.

IM: Kde je možné sa k publikácii dostať?

ZR: Z finančných dôvodov vyšla publikácia v náklade 150 kusov. Ak sa niečo dostane do predaja, bude to len veľmi malá časť. Kniha je však prístupná v Akademickzej knižnici FVU AU a samozrejme aj v Univerzitnej knižnici a v knižnici VŠVU a SNG v Bratislave.

ŠACH-

**Site-specific inštalácia Gabriely
Birošovej ako súčasť Bielej noci Bra-
tislava a Noci výskumníkov**

V prírode sa nachádza viac ako 20 000 druhov machov, ktoré v nej majú nespočetne veľa funkcií – regulujú vlhkosť, čistia ovzdušie, spomaľujú vyparovanie, vysychanie a zvetrávanie pôdy. Machy dokážu hibernovať aj 1600 rokov a potom znovu ožiť. Zostane po nás aspoň mach? Máme ešte šancu sa schladiť a vôbec prežiť?

Prírodná site-specific inštalácia s názvom ŠACH-MACH prepája prírodný, chemicky neupravený mach s poéziou. Slovné hračky a kon-texty sú citlivo umiestnené v exteriéri Starej tržnice a kriticky apelujú na bezprostredného recipienta. Písmená tvoriace autorskú – instantnú poéziu, reagujú na súčasný stav klímy a jej premeny. Inštalácia bola prvýkrát vytvorená pre festival DOM v Prügerovej záhrade v roku 2022. Dielo bolo znova vytvorené v roku 2023 pod záštitou festivalu súčasného umenia Biela noc Bratislava a vedeckého festivalu Noc výskumníkov. Dielo bolo inštalované na Námestí Nežnej revolúcie pred Starou tržnicou v Bratislave (29. 09. – 01. 10. 2023).

MGR. ART. GABRIELA BIROŠOVÁ

doktorandka Katedry Intermedií a digitálnych médií, Fakulta výtvarných umení, AU BB

Machorasty sú veľmi prispôsobivou skupinou stielkatých rastlín a v prírode rastú takmer všade. Sú to najstaršie žijúce suchozemské rastliny, ktorých prvé fosilné nálezy poznáme z prvohôr. Je pozoruhodné, že na rozdiel od cievnatých rastlín sa od doby svojho vzniku vzhľadom ani veľkosťou takmer nezmenili. Po podobných kobercoch machov, aké rastú dnes, sa v druhohorách preháňali dinosauri.

Stielky machorastov nemajú mechanické bariéry, ktoré by ich chránili pred nepriaznivými podmienkami prostredia. Namiesto nich produkujú sekundárne metabolity – chemické látky (najmä terpeny), ktoré slúžia ako ochrana voči herbivórii, mikroorganizmom, slnečnému žiareniu, chladu i vysokým teplotám. Nemajú pravé cieвне zväzky, ktoré by spevňovali stielku, preto nedorastajú do väčších rozmerov. Rast v hustých trsoch a vankúšoch im zároveň zabezpečuje ochranu pred stratou vody a pomáha pri jej transporte. Viaceré suchomilné machorasty veľmi dobre znášajú aj dlhodobé vyschnutie, ich stielky môžu začať asimilovať aj po niekoľkých mesiacoch či rokoch bez vody.

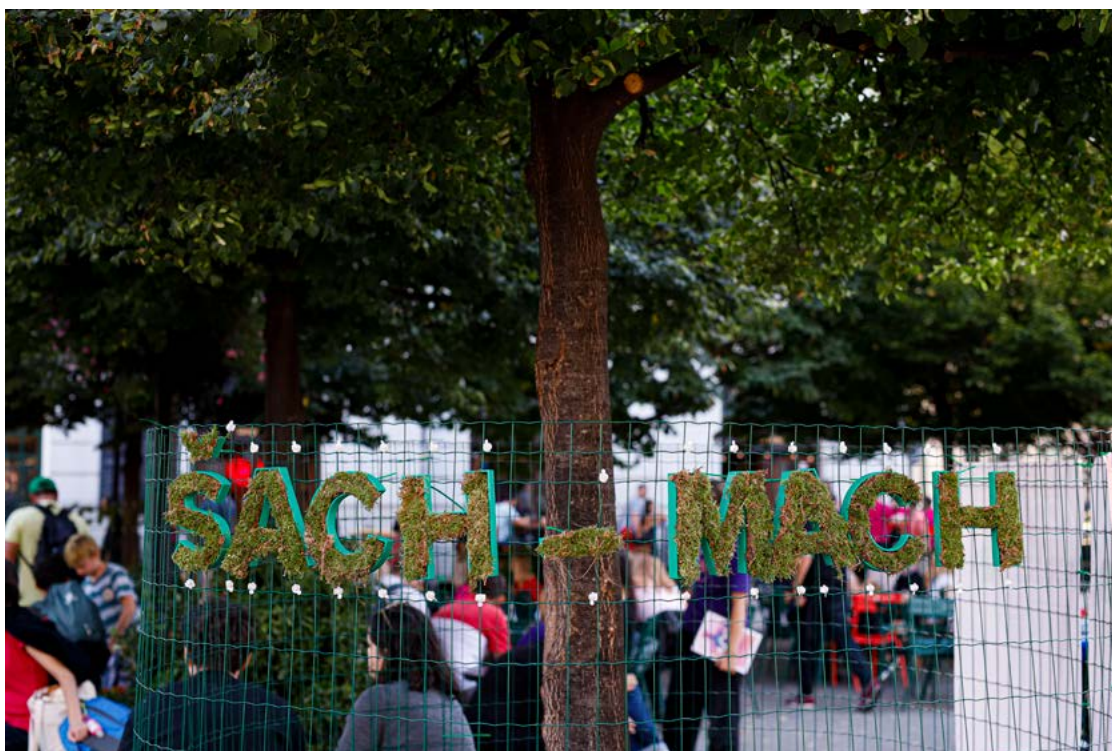
V prírode majú machorasty dôležitú funkciu pri zadržiavaní vody, spevňujú pôdny kryt a ich husté vankúše predstavujú dôležité mikrobioty pre iné organizmy. Väčšie stielky využívajú živočíchy ako výstelku hniezd či brlohov. Aj keď machorasty nikdy neboli súčasťou našej potravy, oddávna ich človek používal ako stavebný a úžitkový materiál. V súčasnosti sa využívajú v architektúre ako súčasť vegetácie zelených striech a stien, pri parkových a záhradných úpravách, ale aj v akvaris-

tike či floristike. V mestách sa stávajú machorasty dôležitým prvkom pri zlepšení životného prostredia vďaka ich schopnosti zachytávať prachové častice a zvyšovať vlhkosť vzduchu. Ľudia už od počiatkov civilizácie prispôsobujú, menia a formujú krajinu a prostredie, v ktorom žijú. Machorasty, tak ako viaceré skupiny organizmov, reagujú nepriaznivo najmä na náhle a rozsiahle zmeny. Z vyše 900 druhov machorastov, ktoré v súčasnosti na Slovensku rastú, je v Červenom zozname Slovenska zaradených 49 % machov a 44 % pečeňoviek. Medzi najzávažnejšie príčiny ohrozenia patrí strata biotopov a ich degradácia. Z faktorov spôsobujúcich ústup ich stanovišť a pokles druhovej diverzity ide najmä lesné hospodárstvo, poľnohospodárstvo, výstavbu, klimatické zmeny, reguláciu vodných tokov, znečistenie prostredia a turizmus.

Rašelinníky (rod Sphagnum) sú zvláštnym rozhraním medzi dvoma svetmi, suchou zemou a vodou. Na Slovensku sa vyskytuje viac ako 30 druhov rašelinníkov, z ktorých takmer polovica je zaradená v Červenom zozname machov Slovenska medzi ohrozenými. Rašelinníky dokážu zhromaždiť a udržať v svojich stielkach veľké množstvá vody, čím prispievajú k regulácii vodného režimu na stanovištiach, kde rastú.

V súčasnosti sa najmä v záhradníctve využíva rašelina, ktorá vzniká v rašeliniskách, pri pestovaní niektorých skupín epifytických rastlín, ktorým slúžia vysušené stielky rašelinníkov ako substrát. Rašeliniská však otvárajú ľuďom aj cestu späť do minulosti. Palynológovia a paleobotanici môžu z peľových zŕn a rastlinných zvyškov,

MACH

ktoré sa v nich uchovali, vďaka nízkemu pH zistiť skladbu vegetácie a klimatické pomery od ľadových dôb.

Pre ľudí v minulosti predstavovali väčšinou ťažko dostupnú pôdu, ktorá sa nedala využiť a vyvinuli veľa úsilia na jej rekultiváciu, ťažbu rašeliny, odvodnenie a jej premenu na lúky, pasienky či lesy. V posledných desaťročiach k ústupu rašelinísk prispeli aj klimatické zmeny, stavebná činnosť, turizmus, znečistenie a eutrofizácia prostredia.

Biologická hodnota rašelinísk spočíva v tom, že predstavujú významné stanovišťa pre viaceré ohrozené a zriedkavé druhy fauny a flóry a sú nesmierne dôležité pre celkovú rozmanitosť (biodiverzitu) krajiny. Rovnako významná je funkcia rašelinísk vo vodnom režime krajiny, nakoľko zadr-

žiavajú vodu, prispievajú k udržiavaniu zásob podzemnej vody v suchých obdobiach a priaznivo ovplyvňujú lokálne klimatické podmienky. V rašeliniskách je globálne uložených približne 30 % uhlíka. Dnes sú rašeliniská v Európe deklarované ako unikátne prírodné klenoty a patria medzi prioritné biotopy z hľadiska ochrany prírody. Napriek tomu viaceré z nich degradujú a strácajú svoju biologickú, ekologickú aj prírodnú funkciu, aj keď k ich ochrane môže prispieť každý z nás. Stačí začať používať záhradnícke substráty bez obsahu rašeliny, keďže priemyslovou ťažbou rašeliny dochádza k devastácii a definitívnemu zániku týchto pozoruhodných biotopov, narušeniu vodného režimu krajiny a uvoľneniu množstva uhlíka do atmosféry. Väčšina rašelinísk

na Slovensku patrí medzi zraniteľné a ohrozené biotopy, z ktorých mnohé sú pod zákonnou ochranou. Nájde ich najmä v oblasti Vysokých Tatier, Nízkych Tatier, Oravských Beskýd a vnútrokarpatských kotlín. Na udržanie optimálneho stavu rašelinísk je potrebný vhodný manažment, najmä kontrola a udržiavanie vodného režimu, kosenie, odstraňovanie biomasy, výrub náletových drevín, narušovanie povrchu (strhávanie rastlinného porastu na malých plochách), miestami aj celková revitalizácia lokalít.

DOC. MGR. KATARÍNA MIŠÍKOVÁ, PHD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra botaniky

Foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

Prvé medzinárodné sympóziu
zamerané na pedagogiku vizuálnej
performancie

EDU PERFORM ART

Workshop Jiráková
Foto: Maximiliána Gontková

V termíne 23. až 27. november sa na Katedre intermédií a digitálnych médií Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnilo prvé medzinárodné sympóziu EDU PERFORM ART, ktoré sa zameriavalo na možné formy pedagogiky vizuálnej performancie. Vzhľadom na skutočnosť, že podobne zamerané podujatie sa doposiaľ nikdy nezrealizovalo v stredoeurópskom regióne, ide o významný projekt v medzinárodnom aj v slovenskom kontexte. Organizátorský tandem MgA. Viktor Fuček, ArtD. a doc. Miroslav Nicz prizvali k účasti pedagógov a študentov z troch krajín a šiestich vysokých škôl: Universität für angewandte Kunst vo Viedni, Akadémia výtvarných umení v Prahe, Slezká univerzita v Opavě, Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem v Budapešti a FVU AU v Banskej Bystrici (katedra IDM). Tomuto týždňovému stretnutiu predchádzala online konferencia, ktorá sa uskutočnila 17. novembra a zúčastnili sa jej všetci účastníci sympózia. Taktiež boli prizvaní dvaja umelci a pedagógovia z Francúzska Valentine Verhaeghe a Michel Collet. Počas konferencie odzneli príspevky všetkých lektorov o ich tvorbe, o spôsoboch pedagogického vedenia a o zámere na plánovaný workshop. Na základe týchto vstupných informácií si študenti mohli vybrať jednotlivé kurzy podľa vlastných preferencií a zapísať sa na ne.

Hlavnou časťou projektu bolo však kontaktné stretnutie na škole v Banskej Bystrici, týždeň plný zdieľania, inšpiratívnych stretnutí, nadobúdania nových skúseností. Podarilo sa vytvoriť nehierarchizovaný priestor, kde pedagógovia spoločne so študentami participovali na workshopoch a po nich sa vzájomne učili a koexistovali. Práve táto vzájomná cirkulácia informácií, poznatkov a prístupov ku vizuálnej performancii bola hlavným zámerom pre zorganizovanie sympózia. Vo svojej podstate je prístup ku performancii jedinečný u každého jednotlivca, nakoľko každý je jedinečnou osobnosťou. To sa odzrkadlilo aj na jednotlivých workshopoch, z ktorých každý bol diametrálne odlišný od tých ostatných. To poskytlo celkový diapazón prístupov, z ktorých si každý mohol vytvoriť vlastný výber podľa chuti.

Sympóziu započalo v pondelok 23. novembra, kedy postupne účastníci docestovávali do Banskej Bystrice. Ako

Workshop Orlová

Foto: Maximiliána Gontková

počiatočná aktivita bola zrealizovaná spoločná prechádzka mestom, v rámci ktorej boli lektorom ponúknuté rôzne miesta pre vedenie kurzov. Táto možnosť bola realizovaná s ohľadom práve na rôznorodosť prístupov a preferencií, ako aj na plánovaný kurz a spôsob práce. Lektori si mohli vyberať miesta ako Bábkové divadlo na Rázcestí, Galéria Rozkvet, Galéria Strop, Záhrada – Centrum nezávislej kultúry, ako aj multifunkčný priestor na katedre intermédií a digitálnych médií.

Následne sa večer v Galérii FX na škole uskutočnila welcome party ako performatívna udalosť, na ktorú bola

pozvaná celá akadémia a ktorej koncept a dramaturgia boli pripravované spoločne so študentami katedry IDM. Priestorová koncepcia aj samotné predstavenie boli pripravené so zámerom navodiť a sprostredkovať ideu nadchádzajúceho sympózia všetkým zúčastneným otváracieho večera. Biele postavy ponúkajúce typický slovenský destilát, kotlík na guláš naplnený nasvietenou parou a stôl celý pokrytý slovenskými výrobkami od korbáčikov po sójové pomazánky ponúkali netradičné a tvorivé predstavenie Slovenska pre pozvaných zahraničných hostí.

Welcome party

Foto: Maximiliána Gontková

Počas nasledujúceho dňa, v utorok 24. novembra, sa uskutočnil prvý kurz v doobedňajších hodinách pod vedením vedúcich ateliéru nové médiá II na pražskej Akadémii výtvarných umení, a to Kateřiny Olivovej a Dariny Alster. Tento workshop vychádzal zo zavedenej praxe vedenia ateliéru, takže aj v rámci workshopu sa pracovalo na kolektívnom predstavení, kde boli všetci súčasťou vyučovacieho procesu, a tak sa od seba mohli veľa naučiť. Pracovali s témami ako emocionálna krajina tela, embodiment, tekutá identita, feministický aktivizmus, queerness a body positivity. Workshop sa začal v budove Bábkového divadla na Rázcestí a neskôr sa presunul do vonkajších priestorov školy, kde bol zakončený rozložením a zapálením ohňa. Celá aktivita niesla aspekty ritualizovaného prístupu, kde v spoločnom zdieľaní boli realizované rôzne časti podľa zadania. Poobedný workshop sa uskutočnil v Galérii Roz-

kvet pod vedením Jany Orlovej, českej poetky a performerky, ktorá pracovala so systémom Maríny Abramovič „The Abramovic Method“. Jednotlivé cvičenia hlboko zakorenené v hermeneutickej praxi narábali so systémami časovosti, kedy napríklad v hodinovom horizonte bolo treba napísať jednoducho len svoje meno. Tu sa v dlhom trvaní vnem mení a posúva, čo vyjadrujú slová jednej z účastníčok, že v istom momente strácala prehľad, či ona ovláda pero, či ono vedie ju. Podobnú skúsenosť zažívali viacerí účastníci pri rôznych cvičeniach, ktoré každý realizoval samostatne ako cestu ku vnútornej zmene.

V stredu doobeda, 25. novembra, sa uskutočnil kurz pod vedením Jánosa Szertésa a Ágnes Éva Molnár z Budapešti, ktorí nechali študentov po úvodnom stretnutí realizovať samostatné alebo kolektívne performancie. Light motívom či zadaniem bolo „Enter“, ako pomenovanie nielen vstupu, ale aj pre-

chodu či zmeny stavu. Táto podtéma priamo nadväzovala na zadanú tému pre študentov „Temporalita“. Hlavným aspektom tohto performatívneho slotu bola samotná dokumentácia jednotlivých performancií, čo je veľmi obsiahla téma v prostredí živého umenia. Spôsoby zaznamenávania predstavení a ich realizácia sú vždy otáznne, aby sa dokumentácia nenarušila a dopomohlo sa k sprostredkovaniu vnútorného zámeru práce. Nie je to jednoduchá otázka, a preto je potrebné sa ňou neustále zaoberať. Študentstvo zrealizovalo viacero rôznorodých udalostí ako prechody z rôznych priestorov, módnú prehliadku, kedy bol zo stolov v ateliéri fotografie na niekoľko chvíľ vytvorený módný catwalk.

Poobedené cvičenia boli vedené dvojicou senior umelcov z vienského Angewandte Performance Lab Mariellou Grei a Petrom Kozekom. Zo začiatku Mariella viedla cvičenia zamerané na aktiváciu tela, senzorického aparátu a zameranie vedomia. Po adekvátnom somatickom nastavení sa uskutočnila performatívna prechádzka v podaní Petra Kozeka, počas ktorej mali účastníci zviazané oči a takto boli vedení priestorom. Vynechanie vizuálneho aparátu z pohybu po priestore prirodzene aktivuje senzibilitu ďalších sensorov, čím sa vnem mení a niektoré prežívané aspekty sa tak znásobujú. Zadaniem v tomto prípade bolo nájsť, precítiť miesto, kde sa objaví pocit určitého vnútorného presvedčenia k spolupatričnosti s prostredím. Je to len impulz, vnem zmenného stavu bytia vo svete. Následne účastníci zrealizovali osobné udalosti na vybraných lokalitách. Tu sa opätovne odzrakadlila celá plejáda prístupov v rámci vizuálnej performancie, kedy bola napríklad zrealizovaná ritualizovaná kolektívna udalosť až po splynutie so stromom a jeho konármi. Silným momentom objavujúcim sa skrze všetky zrealizované workshopy a výstupy z nich bol prvok improvizácie, spontánnej reakcie na miesto a čas, ako katalyzátora udalostí, ktorý ich prirodzene posúval od zabehnutých rutinných prístupov ku nečakaným formám. To sa udialo aj v tomto prípade, kedy bol pre potreby video záznamu priestor parkoviska pred katedrou intermédií a digitálnych médií dosvietený reflektormi áut, čo nečakaným spôsobom pozmenilo vyznenie celkovej situácie.

Následujúci deň, štvrtok 26. novembra, prebiehal doobeda pod vedením pedagóga z budapeštianskej MOME

Workshop Olivová+Alster
Foto: Maximiliána Gontková

Józefa Tasnádiho, ktorý priniesol tému interventional art, teda formu, ktorá nie je len performatívna, ale skôr aktivistická a pracuje prevažne s verejným priestorom. Najprv bola zrealizovaná prednáška na túto tému, aby mali účastníci dostatočné množstvo informácií, a potom sa presunuli do Záhrady, kde realizovali viacero performatívnych interakcií, ktoré sa zaoberali zmenou situácie, ktorá je už vopred daná. To mohlo byť vo forme otrásenia jablák zo stromu alebo pózovania v kiosku zo 70-tych rokov, ktorý je umiestnený v zadnej časti exteriéru Záhrady.

Posledný workshop pod vedením Heleny Jirákovéj z Univerzity Jána Evangelistu Purkyne v Ústí nad Labem sa realizoval mimo mesta na Šachtíčkách. Lokalita bola vybraná z ohľadom na cvičenia, ktoré sa zaoberali prírodnými javmi a ich vnímaním a prežívaním; napríklad išlo o oblaky a ich plynutie či vietor so svojimi pohybovými dierami. Uskutočnilo sa tu viacero efemérnych splnutí s prírodou, ktoré vyústili do osobných performancií s aspektami nadobudnutých prístupov.

V ten istý deň večer sa uskutočnila rozlúčková party s účastníkmi, ktorá sa taktiež niesla v performatívnom duchu.

Ešte v prvý deň bola účastníkom na otvorení zadaná úloha prísť na párty s nejakou pokrývkou hlavy. Forma bola ľubovoľná, čo sa odzrkadlilo aj v množstve rôznych prístupov a realizácií od prefarbenia vlasov po cylinder naplnený pingpongovými loptičkami. Toto zadanie malo za účel vytvoriť podmienky na spoločné záverečné performovanie, ako na oslavu zdieľaného tvorivého prístupu.

V piatok, 27. novembra, v posledný deň sympózia prebehlo spoločné zhodnotenie celého týždňa za účasti všetkých lektorov, ktorí vyzdvihli spokojnosť ako s ideou a zámerom, taktiež s celkovým priebehom, účasťou na kurzoch, ako aj s realizovanými výstupmi.

Všetci vyslovili záujem takého ojedinelé podujatie v našom stredo európskom priestore realizovať pravidelne, z čoho vzišla idea uskutočniť projekt na ďalšej zo zúčastnených škôl, napríklad v Prahe alebo vo Viedni.

A ešte poznámka na záver: sympóziu má vyústenie ako follow-up udalosť v podobe prezentácie jednotlivých performancií účastníkov workshopov, ktoré majú byť vo forme video projekcie odprezentované pre širokú verejnosť.

Rád by som sa touto cestou poďakoval všetkým študentom z katedry IDM, ktorí participovali na realizácii projektu, na jeho priebehu a dokumentácii.

MGR. ART. ING. VIKTOR FUČEK, ARTD.

Projekt BIP (Blended Intensive Programme) EDU PERFORM ART 2023 financovaný v rámci programu Erasmus+

Funded by
the European Union

Dr Joanna Łuczaj

PATHS AND DOTS. INTRODUCTION TO THE PROBLEMS OF OWN CREATIVITY.

CESTY A BODY. ÚVOD DO PROBLEMATIKY VLASTNEJ TVORIVOSTI.

TEXT: DR JOANNA ŁUCZAJ (ALIAS JOA ZAK)
PREKLAD: MGR. ART. KATARÍNA BALÚNOVÁ,
ARTD.

V nasledujúcom článku predstavím pohľad na geometrické umenie – vychádzajúc zo svojich dlhoročných skúseností s tvorbou autorskej databázy, riešením umeleckých problémov a ich teoretických súvislostí.

Dôležitou oblasťou záujmu bolo pre mňa vždy vytváranie neviditeľných ciest vnímaných cez prizmu vlastných skúseností s pohybom v súkromných priestoroch môjho bytu a v rôznych verejných priestoroch. Prirodzeným sa pre mňa stalo pozorovanie môjho bezprostredného okolia a širšej spoločnosti. Výsledkom týchto pozorovaní sú štyri série obrazov: „JOA'S ACTIVITY“, „SHOPPING MALLS“, „MUSEUMS & ART GALLERIES“ a „JOA'S ACTIVITY (SEPARATE PATHS)“ namaľované v priebehu posledných desiatich rokov. Zobrazujú pohyb ľudí v súkromných a verejných priestoroch, ktoré ma zaujímajú. V uvedenej sérii v kontexte názvu článku „Body a cesty“ pripisujem cestám niekoľko významov:

- 1) cesty ako vyšliapanie neviditeľných, ale fyzicky existujúcich trás;
- 2) cesty ako záznam pohybu;
- 3) cesty ako fragment autorskej databázy, ktorá je zároveň fragmentom reality.

Posledné dve série, na ktorých momentálne pracujem, sú „CREATING PATHS“ a „INVISIBLE PATHS“. Diela v sérii „INVISIBLE PATHS“ [Neviditeľné cesty] sú inšpirované pohybom hviezd, galaxií a skupín galaxií, ako je napríklad Laniakea. Odkazujú na dynamiku vesmíru, ktorá ovplyvňuje správanie sa a osud ľudskej populácie. Diela v sérii „CREATING PATHS“ [Vytváranie ciest] ilustrujú moju aktivitu počas športového behu v meste a v krajine. Obrazy sú vizuálnym prepisom dokumentačného záznamu GPS, pričom línie sú zobrazením komunikačnej sekvencie z mapy.

Séria „CREATING PATHS“ sa stala hlavným tvorivým prvkom môjho výskumného pobytu na Akadémii umení v Banskej Bystrici v roku 2022 – 2023, ktorý bol formou štipendia podporený Medzinárodným vyšehradským fondom. Výtvarný výskum bol realizovaný pod vedením prof. Štefana Balázsa na katedre maľby. Dôležitou inšpiráciou bolo pre mňa mesto Banská Bystrica, urbanistický plán a môj pohyb v danom kontexte. Prvou etapou práce bolo zdokumentovanie mojej aktivity pohybu ulicami mesta pomocou GPS záznamu. Samotná mapa miesta je pre mňa dôležitá, pretože na nej vidím kompozične zaujímavú štruktúru/sieť ulíc. Grafická

kombinácia mriežky ulíc a mojej aktivity v podobe línií je východiskom pre konceptuálne skice.

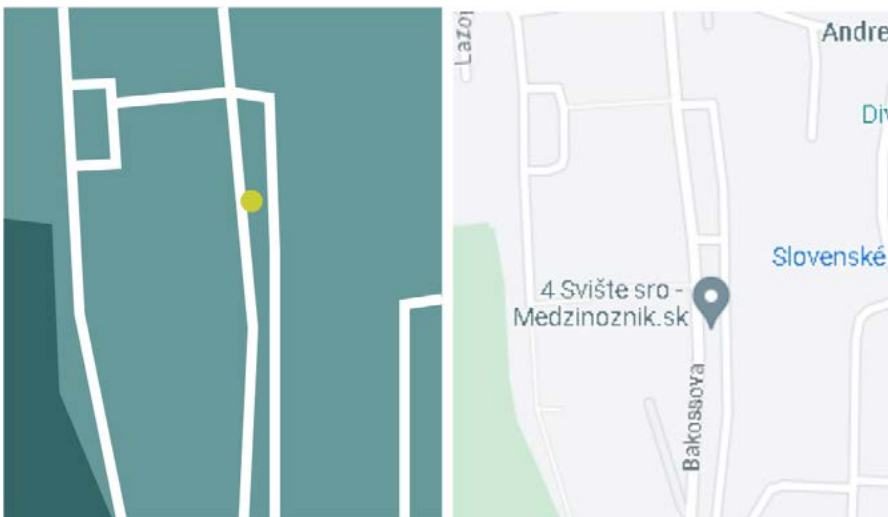
Ďalšou fázou tvorivého procesu je počítačový návrh, v ktorom zjednodušujem línie, rozmiestnenie budov a ulíc. Pridávam body, ktoré sú informáciou o začiatku alebo konci trasy, zastavenia, zmeny smeru pohybu. Červené čiary zaznamenávajú môj pohyb a biele línie sú prepisom urbánnej štruktúry. Dominantná farba je zvolená intuitívne a odkazuje na farbu mesta a krajiny. V prípade Banskej Bystrice som vychádzala z farieb, ktoré mám zaznamenané v pamäti, z farieb dverí, historických budov starého mesta a okolia.

Každodenný život, ktorý vnímam a zobrazujem ako mriežku zaneprázdnenosti, je svojou teoretickou vrstvou blízky niekoľkým vybraným teoretickým pozíciám z oblasti vizuálnej etnografie, sociológie vizuality, somaestetiky, teórie obrazu a mapovania. Rada by som stručne predstavila niektoré z nich.

- 1) Vizuálna etnografia sa zameriava na štúdium ciest a mobility ľudí, čo prispieva k pochopeniu úlohy, ktorú zohráva miesto a spôsob jeho vytvárania. Podľa koncepcie praktík každodenného života J. Leeho a T. Ingolda „komuni-

Joanna Łuczaj (alias Joa Zak), „Paths & Dots”; výstava v Galérii FX, Banská Bystrica

Obraz a mapa mesta, ktorá bola východiskovou inšpiráciou

kačné trasy okoloidúcich sa vytvárajú prostredníctvom každodenných rozhodnutí a činností.” Dôležitým sa tu stáva aj dvojitý kontext, v ktorom miesto znamená buď miesto pobytu alebo objekt štúdia.

2) Norman Bryson vo svojej teórii intertextuality pripisuje obrazu dvojúrovňovú znakovú štruktúru, pričom rozlišuje medzi diskurzívnou a obrazovou úrovňou. Diskurzívna úroveň sa týka obsahu diela, kým obrazová úroveň zahŕňa jeho vizualitu. Obraz zbavený diskurzívnej oblasti predstavuje slovami teoretika umenia „seba-prítomnosť vlastnej hmoty (...) a nič neznamená.“ Čítanie diskurzívneho obsahu obrazu sa uskutočňuje prostredníctvom analýzy dostupných a známych kódov.

3) Mriežku každodenných činností dokonale opísala Jolanta Brach-Czajna v knihe *Cracks of Existence*, 1992 [Trhliny existencie], ktorá sa odvoláva na pojem „zanepřázdnenosť”. Rituál rytmov, ktoré sa opakujú s veľkou frekvenciou a navzájom sa prekrývajú buduje mriežku našej každodennej existencie. „Keď resignovane uznáme, že naša zaneprázdnenosť nie je nič, začneme chápať, že obsahuje všetko.“

Záverom

Maľovaním ciest každodennej činnosti som vytvorila obrazy procesov a javov, ktoré sa tiahnu v čase. Upozorňujem tak na súčasné formy zobrazovania mnohotvárných spoločenských procesov pomocou média maľby. Samotné zobrazovanie dát z autorskej základne je mojou reakciou na súčasnú kultúru viackanálového vysielania charakteristickú pre televíziu a digitálne médiá. Nehybný, maliarsky obraz by podľa môjho názoru nemal byť zmrazeným záberom reality, ale mal by reagovať na potrebu zobrazenia komplexného obsahu.

PO KO JE 2023

Netradičná prehliadka mladého umenia POKOJE 2023 sa konala v termíne 10. – 19. 11. 2023 v Paláci Hrznáv, Celetná ulica, Praha.

Výstavný projekt každoročne v novembri predstavuje tvorbu študentov a študentiek vysokých umeleckých škôl v opustených priestoroch pražských budov a palácov.

Tento rok sa prehliadka umenia konala bez zadania témy, preto v spracovaní izieb mali jednotlivé tímy voľnú ruku. Výsledok ponúkal pestrú prehliadku umeleckých realizácií na rôzne aktuálne témy.

Fakulta výtvarných umení sa projektu zúčastnila už druhýkrát. Za fakultu sa prehliadky zúčastnili dva ateliéry: Ateliér grafiky a vizuálnej tvorby (doc. Patrik Ševčík) a Ateliér maľby STARTUP (doc. Ján Triaška).

Grafický tím pod vedením Patrika Ševčíka tvorili 4 študentky Barbora Košut Kopilcová, Marion Chrtová, Dorota Špuntová a Nicol Hochholzero-

vá. Ich projekt „Safe Space“ tvorila Site specific inštalácia simulujúca obývaciu izbu ako symbolickú platformu pre stret viacerých generácií. Centrálnym prvkom izby sa stal „bunker“ – priestor pre prežívanie dobrodružstva, miesto tajomstiev a príbehov, útočisko a skrýša pre pocit bezpečia. Tento nostalgický znak detskej hry, pozýval návštevníkov/návštevníčky do svojho vnútra.

Tento priestor v priestore bol obohatený o zvukovú stopu – nahrávku spomienok prastarej mamy jednej z autoriek projektu. Nahrávka bola autentickou spomienkovou reflexiou životných udalostí viažúcich sa na obdobie druhej svetovej vojny. Práca tak pôsobila pre diváka ambivalentne a kontrastne k pôvodnému významu „bunkra“ ako hry. Inštalácia pozývala diváka nahliadnuť, stať sa súčasťou, počúvať, prežívať a zamyslieť sa nad otázkami, ktoré aj v súčasnosti výrazne rezonujú.

Maliarsky ateliér vytvoril minimalistú realizáciu s názvom SAMOTA. Projekt „Samota“ sa zaoberá myšlienkou splyvania v maliarskej rovine.

Symbolická práca s prázdnotou sa snaží podporiť snahu diváka o skúmanie. V projekte ide o tichý dialóg medzi autorom-priestorom-divákom. Autori tento zámer dosiahli využitím maliarskej techniky trompe l'oeil, ktorá iluzívne pracuje s fragmentom povrchu stien v danom priestore. Ide o závesné obrazy – plátna na drevenom ráme, ktoré nainštalované na rôznych miestach v miestnosti simulujú štruktúru steny a pôsobia tak, ako mimikry

Spomedzi všetkých projektov boli odbornou komisiou vybrané a ocenené tri projekty. Medzi ocenenými bol aj projekt SAMOTA - Ateliér STARTUP. Kolegom srdečne GRATULUJEME!

Súčasťou prehliadky boli aj rôzne doprovodné programy:

18.11. 15:00 Umění a centrum města: Komentovaná procházka s Marií Foltýnovou

14.11. 18:30 Perspektiva změny: Dialog mezi vedením uměleckých ateliérů a studentstvem Veronika Vlková

(FAVU), Julius Reichel (AVU), Tereza Nešetřil Vejřík (ombudsmanka UM-PRUM) a Petr Dub (AVU). Moderace se ujme Jiří Grüber.

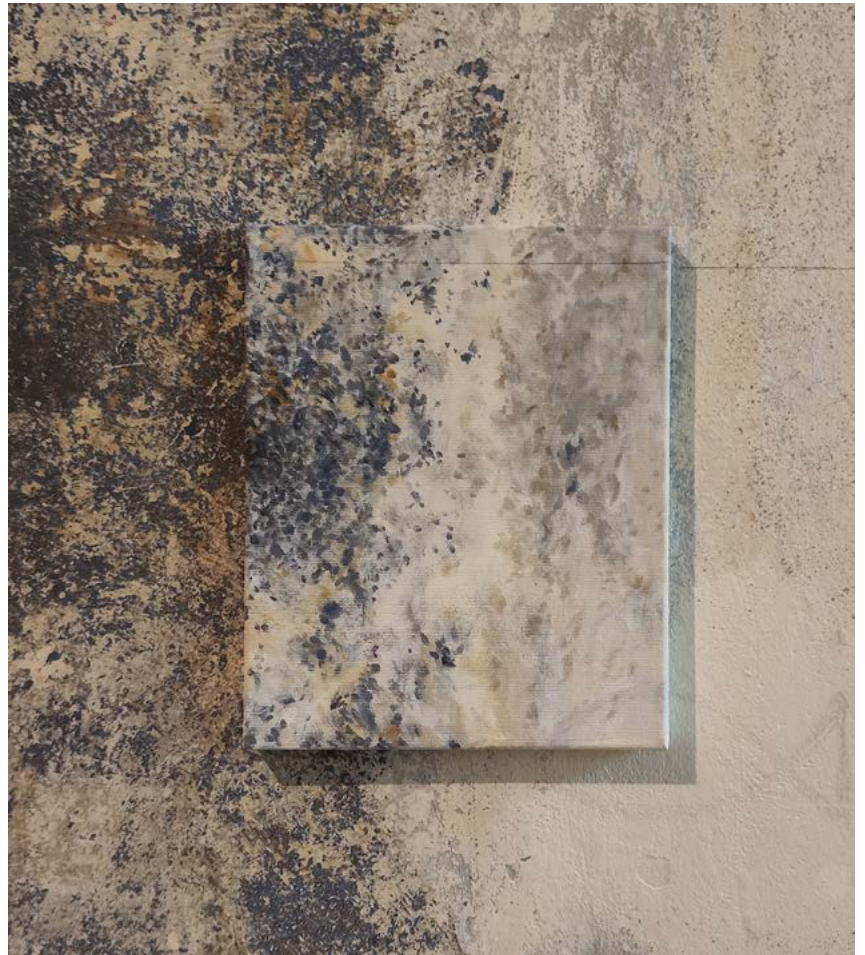
16.11. 17:00 Jak k nám promlouvá veřejný prostor – urbanistická přednáška s Rozálií Kašparovou

19.11. 16:00 Mezi námi: Výtvarný workshop pro děti s Natálií Rajnišovou

<https://www.prehlikapokoje.cz/>

DOC. MGR. ART. PATRIK ŠEVČÍK, ARTD.,
vedúci katedry grafiky FVU

SAMOTA, detail
Foto: Patrik Ševčík

Inštalácia Safe Space
Foto: Patrik Ševčík

LABYRINTY EROZÍVNYCH

PRO- CE- SOV

Výstava *Labyrinty erozívnych procesov* predstavuje výber z aktuálnej tvorby Natálie Šimonovej. Základným usporiadaním nadväzuje na autorkine programové opúšťanie stien galérie v prospech experimentov s novými priestorovými konfiguráciami. Výstavnému priestoru v tomto prípade dominuje súbor veľkoformátových malieb doplnený spektrom menších formátov a skodorovaných plotových segmentov. Postupne sa rozširujúce portfólio kovových konštrukcií využíva Šimonová pravidelne, nielen ako východisko svojich kompozícií, ale kovové konštrukcie využíva aj ako objekty, ktoré modulujú výstavný priestor, komunikujú s motívmi a povrchovými štruktúrami plátien a niekedy slúžia aj ako ich nosiče. Spolu s malbami členia priestor výstavy na menšie, ale vzájomne prepojené časti, narúšajú obvyklé trajektórie pohybu návštevníkov a umožňujú viacrozmerné vnímanie charakteristicky plošného média malby.

Tvorba Natálie Šimonovej sa zvyčajne spája s reflexiou neúprosne erodujúcich reliktov urbánneho mobiliáru socialistických sídlisk, ulíc a ihrísk. Často kombinuje rôzne podoby záznamov do heterogénnych, ale zároveň konzistent-

ných celkov. Jej špecifický autorský rukopis práce s hrdzou, či už v rovine základnej úpravy plátna alebo sekundárne nanesených pastóznych vrstiev spočiatku dopĺňali najmä frotáže alebo opatrné farebné akcenty. Pre jej najnovšie diela je charakteristická výraznejšia práca s farbou a kresbou.

Variabilnejšou sa stáva aj práca s motívmi, obvyklé výrezy a multiplikácie dopĺňajú juxtapozície priestorovo alebo mierkou nesúrodých prvkov.

Od erózie povrchov a hmôt, prítomnej na maľbách v explicitných podobách, sa nevyhnutne dostávame aj k menej jednoznačným a prehľadným analógiám týchto procesov v individuálnych a kolektívnych pamätiach. Aj naše spomienky sa postupne znejasňujú, rozpadávajú. Často sa však oživia vďaka rôznym podnetom. Takými sú aj výrazné prvky, ktoré si autorka vyberá ako základ svojich kompozícií. Spravidla ich zbavuje priestorového kontextu, čím pripomínajú akési indexy a evokujú rôzne podoby spomienok a spomínaní.

V neposlednom rade ponúka výstava možnosť nahliadnuť aj do procesov premýšľania a tvorby autorky, či už v podobe materiálových a kompozičných experimentov alebo prítomnosti rozličných mierok, konfigurácií a spôsobov tvorby. Táto rôznorodosť naznačuje aj vrstevnaté spôsoby uvažovania, úsilie o posúvanie možností

vybraných výrazových prostriedkov, narúšanie konvenčných spôsobov uvažovania o médiu a jeho prezentácii. Tieto procesy sú často spletité, vyžadujú skúšanie rôznych ciest, alternatív a niekedy aj návraty k riešeniam už osvedčeným. Môžu nám pripomínať akýsi druh pohybu v labyrinte, ktorý môže v niektorých svojich koncepciách predstavovať aj nástroj kontemplácie alebo koncentrovanej reflexie. Určitú podobu takejto spletitej cesty, či už v zmysle priestorovom alebo myšlienkovom, môže návštevníkovi ponúknuť aj výstava samotná.

CENA NADÁCIE NOVUM 2023

Nadácia NOVUM pokračuje vo svojej činnosti už deviatym ročníkom udeľovania grantov pre perspektívne projekty vizuálnych umelcov. Jej cieľom je systematická podpora vynikajúcich a talentovaných umelcov zo širokého spektra disciplín súčasného vizuálneho umenia, dizajnu a architektúry. Podporu, poskytnutú zo súkromných zdrojov sponzorov, môžu umelci využiť na úhradu nákladov akéhokoľvek typu súvisiacich s dosahovaním svojho tvorivého plánu.

Do programu sa môžu prihlásiť slovenskí vizuálni umelci bez vekového obmedzenia, ktorí mali aspoň tri samostatné výstavy v renomovaných galériách, resp. kultúrnych inštitúciách. Výstavy možno nahradiť realizovanými architektonickými dielami.

Prihlášky do súťaže sa prijímajú jedine online formou (<http://www.nadacianovum.sk/prihlaska>).

Výber prihlásených, ktorý zohľadňuje doterajšiu tvorbu a ambíciu realizovať originálny projekt, prebieha v troch kolách trištvrte roka. Po celý čas ho zastrešuje správna rada, ktorá v dvoch fázach žiada vždy iných zahraničných expertov o posudky. Na výbere doposiaľ spolupracovali odborníci z Česka, Maďarska, Rakúska, Poľska, Švajčiarska, Nemecka, Talianska, Holandska, Veľkej Británie, USA či Juhoafrickej republiky.

Správna rada nadácie NOVUM:

Mária Drahošová – predsedníčka správnej rady nadácie NOVUM

Ivan Gerát – Centrum vied o umení Slovenskej akadémie vied
Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Monika Mitášová – Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

Stanislav Stankoci – Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

Marián Zervan – Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave

Zahraníční posudzovatelia 9. ročníka ceny nadácie NOVUM:

2. kolo:

Lubomír Slavíček – Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno, ČR

Emese Katalin Kürti – Múzeum výtvarných umení, Budapešť, Maďarsko

Kaliopi Chamonikola – Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno, ČR

3. kolo:

Klaus Speidel – Univerzita Viedeň, Rakúsko

Yvonne Dohna – Univerzita Rím, Taliansko

Karen von Veh – Univerzita Johannesburg, Juhoafrická republika

Finalisti ceny nadácie NOVUM za rok 2023:

Žofia Dubová
Monika Pascoe Mikyšková
Rastislav Podhorský
Rastislav Podoba
Ján Vasilko
Jana Zatvarnícka

Ocenení v roku 2023: Rastislav Podoba, Žofia Dubová, Jana Zatvarnícka

MGR. IVANA MONCOLOVÁ, PHD.

katedra teórie a dejín výtvarného umenia

Do súťaže o grant Nadácie NOVUM za rok 2023 sa prihlásilo 35 vizuálnych umelcov, ktorí splnili podmienky súťaže.

RASTISLAV PODOBA:

ČAS NASÝTENÝ

7. september – 1. október 2023, Pistoriho palác, Štefánikova 25, Bratislava

Kurátorka: Ivana Moncolová

Fotografie z výstavy: Jakub Hauskrecht

Rastislav Podoba (1975) je absolventom Vysoké školy výtvarných umení (prof. Vladimír Popovič, prof. Rudolf Sikora). Jeho viac ako 25-ročná umelecká prax je založená na tvorbe väčšinou veľkoplošného obrazu používaním maliarskych techník pomocou pastózneho nanášania vrstiev olejovej farby na plátno. Niekedy umelec odbočí a zaujíma sa aj o iné výtvarné techniky, napríklad o grafickú techniku pomocou suchej ihly, ktorú realizoval na rezidencii v kultúrnom centre Banská St anica Contemporary v roku 2018.

Témou Podobových diel je najmä príroda, v minulosti ojedinele aj figúra, pri ktorej nám umelec odhaľuje, že je pozorovateľom reality.

Sústredme sa na tému prírody a najmä krajiny, ktorá dominuje aj tejto výstave. Podoba nadväzuje na ustálený maliarsky žáner krajiny (ktorá sa v obrazovej ikonografii začína postupne objavovať od ranej renesancie). Podoba maľoval krajinu vždy a je v jeho tvorbe konzistentne prítomná, dokonca aj vtedy, keď sa to na Slovensku považovalo za retrográdny prístup k umeniu. Autor vždy vo svojej tvorbe používal súčasný jazyk maľby, ktorý je blízky nemeckej maliarskej tradícii druhej polovice 20. storočia. Dlhो však trvalo mnohým pochopiť, že krajina pre Podobu nie je romantickým vzplanutím ani útekom, nie je ani miestom na ktorého pozadí sa odohráva sakrálny akt. Krajina nie je preňho ani dôvodom k svetelnej impresii, ani k avantgardnej modifikácii

tvarov, nie je ani priestorom na zobrazenie vlastného anonymizovaného autoportrétu. Nie je to možné, lebo ideál nedotknutého lesa, divočiny už u nás roky neexistuje. Civilizácia a divočina sa vzájomne preskupujú a obe svojim spôsobom ohlasujú vlastné nároky na priestor a jeho (vy)užívanie. Ľudské nároky rýchlo presahujú rámec konzumu, definované sú masovosťou trávenia voľného času, hromadných športov a rozsiahlou výstavbou, zahryzávajúc sa do lesa a zanechávajúc za sebou eróziu pôdy, ktorej stopu zväčšujú silné dažde, z ktorých voda odteká rýchlo a nezadržáva sa v krajine. Rastislav Podoba je, ako som naznačila vyššie, odvekým pozorovateľom reality. Je jasné, že v autorovom prístupe ide o chodca a jeho pohľad, respektíve o cyklojzdca v lese

VODOU

(je dobré tento fakt zdôrazniť), ktorý sa dostáva k výhľadu a pozoruje premenu lesa, jeho vrchnú líniu, ako aj premenu krajiny v dôsledku ľudských nárokov na trávenie voľného času v rámci wellness a lyžovania (séria diel Rezort, séria diel Predjarie). Tieto série vychádzajú z pohľadu človeka v krajine a Podoba ich realizuje na základe svojich digitálnych fotografií; fotografia tu slúži ako pamätové a časové médium, ako základný interpretačný rámec.

Rastislav Podoba začal realizovať maľby na základe technických scanov a fotografií z leteckých záberov dronov, termovízií, ortofotomáp okolo roku 2018 (veľkorozmerný diel Pracovná plocha II, Rozvodie a dielo Piliny). Na základe výskumov ekológov (ktoré sa dostali do širšieho povedomia a iniciatív, ako bola iniciatíva My sme les v roku 2017), ktoré vypovedajú o tom, ako masovým lesným hospodárstvom zmizol les veľký ako územie Tatier v priebehu 15 rokov. Masové holoruby nie sú problémom stavebného materiálu a kuriva, ale predovšetkým problémom krajiny, ktorá nie je schopná zadržiavať vodu, ochladzovať územie a jej pôda stráca schopnosť rekonvalescencie celého sys-

otepľovanie je viditeľný priamo tu a teraz. Medializované práce ekológov sú pre Podobu verbalizovaním toho, čo dávno celé roky pozoruje, zachytáva v tvorbe.

Téma globálneho otepľovania krajiny a lesov a straty vody v krajine venuje celé série diel s názvami Povodie, Rozvodie, Rezervoár. Preto je zřejmé, prečo kombinuje farebné plochy tak, aby mali svoju farebnú hĺbku a formátovú presvedčivosť a aby diváka vtiahli takzvané „do obrazu“. Pri tom používa okrem rôznofarebných podmalieb a na to inofarebných vrstiev farieb aj iné technologické postupy ako štetec: častokrát je to obyčajný maliarsky valec alebo špachtľa, ktorá mu dovoľuje urobiť ťah, ako keby kreslil do hustej farby (jeho proces vyžaduje veľa času a trpezlivosť). V technických fotografiách, ako aj v priamom pozorovaní, ho zaujímajú štruktúry a vrstvy, ktoré spracováva na plátno v ateliéri (nie je maliar plein air-u), svoje maľby realizuje v interiéri. Téma vody v krajine je zachytená aj v názve výstavy „Čas nasýtený vodou“ - znie síce poeticky (veta je požičaná z básne Jaroslavy Antalovej a jej zbierky Tambora - Rok bez Slnka), ale svojim

tému. Masové lesné hospodárstvo a jeho celý systém problematizácie a priameho vplyvu na globálne

obsahom poetická nie je. Ide o čas, čas a komparáciu bezmenného miesta. O miesto, ktoré sa stalo priestorom aj v obraze aj v pamäti. Rastislav Podoba maľuje pohlcujúce, ponorné, vtáhujúce prostredie, v ktorom interaguje maliarska hlava a ruka pomocou farby, jej vrstvy, ťahu. Vťahujúce prostredie pre naše oči aj hlavu.

Ostatnými vytvorenými obrazmi, ktoré sa venujú pohľadom na krajinu zo vzdušnej perspektívy (diela s názvom Vrstvenie) vidíme sférické pohľady cez niekoľko vrstiev pohorí. Zároveň ich môžeme vnímať aj ako odkazy ku vrásneniu územia a rezu geografickými modelmi krajiny, aké geografovia pri popise podložia používajú stovky rokov. Ak sa v priereze stromu odhaľujú desiatky rokov rastu, výnimočne stovky, koľko rokov rastu sa odhaľuje v geografickom priereze pohoria, krajiny? Aktuálne žijeme v alarmujúcom nastavení toho, ako sa naše prostredie bude vyvíjať ďalších niekoľko rokov. Teraz, keď cítime fatálne zmeny aj na sebe, chceme by sme mať krajinu v takom stave, v akom bola minimálne v predindustriálnej dobe. Toto chce ale čas. Otázne je, či ho máme... Či vieme nasýtiť krajinu vodou.

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia, Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.

MGR. IVANA MONCOLOVÁ, PHD.

Katedra teórie FVU AU v BB

PARADOXY

autor: Roman Ďurček

vernisáž: 15. 9. 2023 o 17:30 hod

trvanie výstavy: 16. 9. – 17. 10. 2023

kurátorka: Michaela Šuranská

komentovaná prehliadka 17. 10. 2023

Rozkvet Gallery, Horná 36, Banská Bystrica, 1. poschodie

Roman Ďurček, patrí k mladej generácii slovenských vizuálnych umelcov. Je autorom s dlhodobou sa vyvíjajúcim umeleckým programom cieleným na médium maľby, primárne vychádzajúcim z figurálnej tvorby, neustále rozširovaným a prehlbovaným v sociálno-kritických obsahoch a v experimentálno-technickej rovine. Zaoberá sa problematikou krízy hodnôt a vyprázdnenia ideovej a emočnej sféry.

Počas posledných rokov v jeho tvorbe figurovali archetypálne postavy jedincov konfrontovaných so súčasným spoločenským a ekonomickým nastavením zameraným na výkon, úspech a súťaž. V dominantnej figurácii varioval maskulinne typové postavy manažérov či politikov, športovcov, ktorí sa ako univerzálne charakterystiky stávajú súčasťou dynamických obrazových kompozícií prepájajúcich predmetné zobrazenie s abstraktnými prvkami.

Kľúčom v jeho súčasnej tvorbe je experimentálny prístup k maľbe – pracuje s metódami biochemických oxidačných procesov na medenej platni, ktorá zamieňa tradičný podklad – maliarske plátno.

Najnovší projekt Paradoxy, prvýkrát prezentovaný v Rozkvet Gallery, predstaví sériu obrazov, ktorá v mimoriadne zhutnenej forme extrahuje a mixuje Ďurčekovu maliarsku ikonografiu pozostávajúcu z typových postáv, prvkov pop-kultúry a referencií na dejiny západnej kultúry, filozofie a umenia. Odvážnejšie zapája iróniu, resp. ironickú kritiku, vytvára explozívne a dynamické kompozície prekypujúce materiálovým, farebným experimentom a hybridne mixovanou symbolikou reflektujúcou západnú civilizáciu a jej veľké meta-príbehy.

Ďurček sa ocitá v angažovanej pozícii maliara – kritika, využíva priamočiary obrazovo-kultúrny jazyk. Keď

Obrazy zo série Paradoxy

Foto: Michaela Murínová

Vernisáž výstavy Paradoxy – Autor Roman
 Ďurček, Kurátorka Michaela Šuranská

predtým pracoval s iróniou – postavy v oblekoch bez hláv či v absurdných akrobatických polohách, teraz posunul figurálnu pohybovú dynamiku smerom ku karikatúre a k výraznej štylizácii. Prostredníctvom nej, ale aj cez priame referencie a apriopriácie, odkazuje na princípy modernistického maliarstva, hoci nie v ideovej rovine, v ktorej sa táto éra stavala k technickému a politickému vývoju skôr pozitívne. V autorových nových obrazových cykloch nachádzame ako nosný princíp koláž, avšak skôr na vyjadrenie myšlienkového a hodnotového chaosu. V ňom sa priame odkazy na staré umenie či mladšie diela ako Piccasova Guernica, vynaté motívy Daliho tekutých hodín a Van Goghových slnečníc ocitajú v distopických plameňoch, farebných hmotách a pigmentoch ako v uvoľnenom geologickom materiáli či v záplave pop-kultúrnej farebnosti a tvarosloví asociujúcom kreslené filmy, „animáky“, cukrovinky či psychedelické huby.

Obrazová plocha malieb je fragmentarizovaná, veľmi dynamická. V minulosti vyjadroval princíp koláže nálady modernej éry. Vo futurizme bolo zobrazenie pohybu oslavou pokroku, nekompromisným odpútaním sa od starších systémov. Trieštenie sekcií v Ďurčekových malbách si, podľa môjho názoru, možno spojiť s aktuálnymi náladami. Takéto trieštenie je citeľné v súčasnej spoločnosti našej krajiny – teda už nejde o spoločnosť polarizovanú, ale naozaj fragmentarizovanú, kde pojem demokracia, dedičstvo antického sveta je zvláštne ohýbaný a nie úplne pochopený.

Autor v cykle malieb pracuje s obraznosťou kultúrnych (a kultových) dejín západného sveta a aj s niekoľkými národnými symbolmi. V motívoch aj verbálne, v názvoch diel, preberá archetypálne formy (oltár, pilier...). Klasické charaktery antického (a renesančného) sochárstva, neoimpresionizmu a kubizmu akoby vyťahuje z kníh a múzeí a komponuje do spleteného rastra spolu s obrazmi modernistického pozitivizmu (automobil, kozmonaut) a s vlastnou ikonografiou – s motívom obleku, botasiek, lopty, končatín deformovaných v pohybe atď. Napriek obsahovému distopizmu sú Ďurčekove malby veľmi vitálne, čo je nepochybne aj výsledkom radosti a zápalu zo samotného maľovania.

Využitím naratívu paradox a tiež dialógom dvoch techník vzniká v malbách zámerné napätie. Oxidácia medi, s ktorou autor experimentuje už niekoľko rokov, nie je len pokusom so žiadanou, pre Ďurčeka už charakteristickou, výslednou estetikou. Ide o autorskú pozíciu, z ktorej skúma médium malby v prepojení na vonkajšie sociálne a kultúrne prostredie, na samotnú architektúru, dejiny verejného priestoru, na exteriérové sochárstvo (opäť figurácia) a jemu vlastné materiály ako meď, mosadz, bronz a oxid. Ide o elementy priamo na svojom tele zhromažďujúce časové nánosy a vrstvy.

MICHAELA ŠURANSKÁ

Sústredená tvorba Romana Ďurčeka vyústila do viacerých úspešných projektov, sérií –Disturbed Simbiosis 1, Mocní, Oxidačné procesy a i. Jeho diela boli prezentované na viacerých individuálnych aj kolektívnych výstavách, napríklad v Schemnitz Gallery (Banská Štiavnica), v Záhorskej galérii v Senici, v galériách FX (Banská Bystrica) a Koniareň – priestor pre súčasné umenie (Trebišov), v Pistoriho paláci (Bratislava) či v Academia gallery (Sofia, Bulharsko). V rokoch 2021, 2018 a 2017 bol finalistom súťaže Maľba roka VÚB, v rokoch 2022 a 2021 bol nominovaný na cenu nadácie NOVUM. Pred piatimi rokmi mu bola udelená Cenu Martina Benku. Ďurček ukončil doktorandské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici v ateliéri Jána Triašku v roku 2022. Jeho predošlým školiteľom bol Ľudovít Hološka.

u. fond na podporu umenia

Projekt formou štipendia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Výstavný program Rozkvet Gallery z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Ďakujeme.

DNI SLOVENSKEHO UMENIA V KOPERI

SADiK 2023 – TRANSborder

Miesto: Skladišče Libertas cultural center, Kopalniško nabrežje b. š., Koper, Slovenia, 6000

Vernisáž výstavy: 6. júl 2023 o 19:00 hod.

Trvanie výstavy: 6. júl – 29. júl 2023

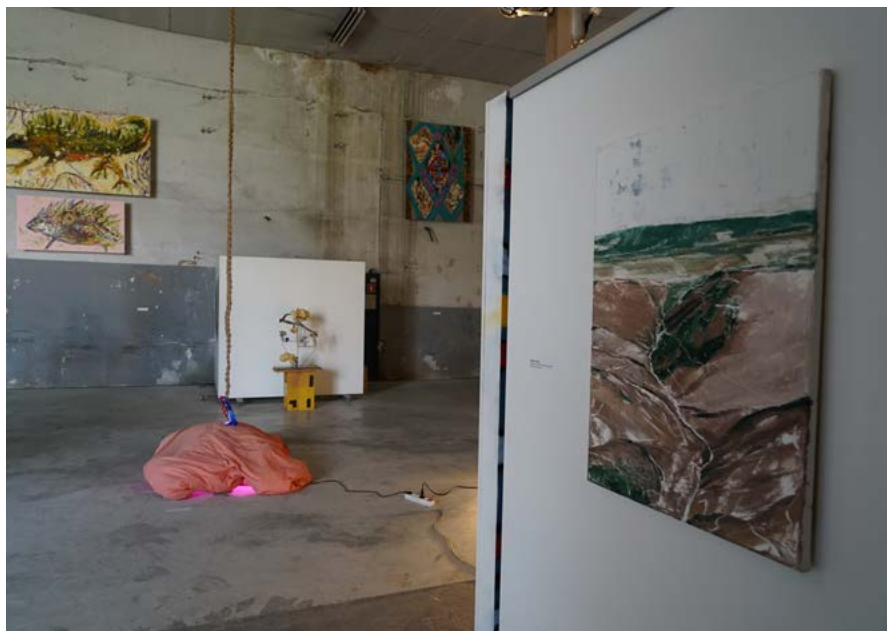
Kurátori: Mgr. Branislav Zurko, Mgr. art. Peter Valiska-Timečko, ArtD., Richard Kitta (SK)

Vystavujúci autori: Katarína Balúnová, Lucia Fabová, Marek Halász, Martina Chudá, Richard Kitta, Martin Kolčák, Dávid Kuriško, Michal Machciník, Eva Moflárová, Juliana Mrvová, Stanislav Piatrik, Rudolf Pier, Rastislav Podoba, Vladimíra Weiss Savkaničová, Simona Štulerová, Peter Valiska-Timečko
Partneri: Fond na podporu umenia (hlavný partner), magistrát mesta Koper, Koniareň, Slovenská organizácia umenia a kultúry, Akadémia umení v Banskej Bystrici
Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Dni slovenského umenia je projekt, ktorý prináša pravidelne tvorbu slovenských výtvarných umelcov do galérií európskych miest a metropol. Tím okolo galérie Koniareň – priestoru pre súčasné umenie sa snaží každý rok sprístupniť výber slovenských autorov mladej a strednej generácie európskejmu publiku vybranej krajiny.

Projekt Slovak art days začal v roku 2012 prvou sériou výstav v galériách vo Viedni a prvé ročníky sa zameriavali na publikum miest v krajinách na západ od nás (Viedeň, Londýn, Amsterdam). Ostatné ročníky sa viac orientovali na krajinu strednej a východnej Európy. Podobný historický osud a kultúrny kontext krajín sa ukázal byť nesmierne prínosným a inšpiratívnym prostredím pre vzájomnú spoluprácu a spoločný progres.

Slovinsko je moderná európska krajina, ktorá prešla podobnými historickými a kultúrnymi zmenami ako Slovensko. Je to krajina s bohatou históriou a významnými kultúrnymi inštitúciami, ktorej identita je neoddeliteľnou súčasťou širšieho európskeho

kontextu. Slovinsko a Slovensko sú často mylne zamieňané a skutočne sme si ako krajiny v mnohom podobné. Napriek všetkým podobnostiam a blízkosti sme pociťovali istý deficit vzájomnej spolupráce na poli umenia a kultúry. Vzájomné poznávanie prináša hlbšie pochopenie podobností a rozdielností, ktoré z nás robia unikátne európske spoločenstvo stojace na spoločných civilizačných základoch pretavujúcich sa do jedinečných, svojbytných prejavov. Európska únia ako celok je unikátny spoločensko-politický projekt, ktorý ovplyvňuje kultúry všetkých národov, ktoré ju tvoria. Súdržnosť a jednota, ktorá prekonáva všetky názorové rozdiely predstavujú obdivuhodný fenomén. Najmä v časoch rastúcej polarizácie spoločnosti je úlohou každého, kto

verí v nevyhnutnosť vzájomnej spolupráce, vytvárať podmienky pre zblížovanie sa národných kultúr Európy. Toto je základný fundament na, ktorom stojí projekt SADiS.

Prezentácia aktuálneho slovenského výtvarného umenia je malý fragment v skladačke spolupráce so slovinskou kultúrou. Zbierka diel prezentovaná v Skladišče Libertas v Koperi nemala ambíciu reprezentovať výber slovenskej výtvarnej scény po formálnej alebo obsahovej stránke. Výtvarný projekt vytvára vzájomné vzťahy v rámci spriazneného európskeho priestoru na prezentovanie zaujímavých výtvarných počinov zahraničnému publiku a vytvára podmienky pre rozvoj spolupráce umelcov a profesionálov na poli umenia a kultúry.

Tak ako aj v predošlých ročníkoch sa výber opieral o centrálny leit-motív. Na výstave v Skladišče Libertas v Koperi sa tak predstavilo 16 autorov mladej a strednej generácie v širokom spektre výtvarných techník a rôznych médií, s ktorými organizátori výstavy spolupracovali v uplynulom období, alebo v minulosti spolupracovali s galériou Koniareň. Ťažiskom výstavy bola predovšetkým maľba, ktorá bola zastúpená v najhojnejšom množstve autorov a diel (Lucia Fabová, Juliana Mrvová, Rastislav Podoba, Vladimíra Weiss Savkaničová, Simona Štulerová). Výrazné zastúpenie mala tiež objektová tvorba (Eva Moflárová, Katarína Balúnová, Marek Halász, Michal Machcinik, Stanislav Piatrik). Výstavný projekt odštartovalo performatívne vystúpenie – tvorba akčných grafičiek v podaní Petra Valiska-Timečka a Stanislava Piatrika. Celú kolekciu uzatvárajú diela mediálnych umelcov (Richard Kitta, Martin Kolčák, Dávid Kuriško, Martina Chudá).

Tohtoročný podtitul výstavy Transborder naznačuje prekračovanie hraníc v najširšom možnom význame. Výtvarné umenie ako avantgarda spoločenských pohybov a lakmusový papier

spoločenského ducha dáva umelcom možnosť spracovať tému v rôznych podobách a v rôznych úrovniach od intímnych čiar deliacich subjektívne prežívanie jednotlivca k celospoločenským témam, ktoré rozdeľujú celé society. Hranice, ktoré umelci vo svojich dielach hľadajú a prekračujú, stavajú a búrajú, redefinujú a popierajú sú hranicami v nás, obyvateľoch tohto sveta. Hranice sú totiž v prvom rade abstraktným konštruktom, ktorý začína v myšlienkach a prejavuje sa v usporiadaní fyzického sveta. Čím skôr si túto myšlienku osvojíme, tým skôr budeme môcť akékoľvek rozdeľujúce hranice vnímať ako jedinečnú príležitosť k stavaniu mostov.

Ideály a hodnoty, na ktorých bola vybudovaná súčasná Európa sú čoraz častejšie otvorene spochybňované. O to dôležitejšie je vytvárať podmienky pre vzájomné spoznávanie, komunikáciu a zblížovanie národných celkov v rámci priestoru zdieľaných hodnôt, tradícií a kultúrnych koreňov, ktorému hovoríme Európa.

**MGR. ART. PETER VALISKA-TIMEČKO,
ARTD.**

Odborný asistent Katedry grafiky FVU

UHOL POHĽADU

I-DM-PT REPORT Z WORKSHOPU SPOZA MAĎARSKÝCH HRANÍC V ARTCOLONY CERED

Uhol pohľadu, téma tohtoročného workshopu, ponúka nový pohľad na študijný program (I-DM-PT) intermédiá – digitálne médiá – priestorová tvorba, ktorý funguje už druhý rok od fúzie predchádzajúcich študijných programov. Spoločný workshop potvrdil fungujúce kombo dvoch katedrií: katedry intermédií a digitálnych médií a katedry sochárstva. Sympóziu vyrobené primárne pre študentstvo prvého a druhého ročníka sa stalo tradíciou, ktorú spolutvoria druháci a pedago-

gický garanti. Začleňovanie novoprijatých ľudí do študijného procesu si pre lepšiu implementáciu sa v novej vysokoškolskej štruktúre vždy vyžaduje individuálny prístup. Pre nás stále nový vzorec, na základe ktorého sú delení, je v bakalárskom stupni štúdia kľúčovým míľnikom. Kontaktný ateliér (prvý ročník) a integrovaný ateliér (druhý ročník) sú medzi-katedrovým módom, pred zakotvením sa v „materskom ateliéri“. Počas piatich septembrových dní (11. – 15. 9. 2023) v maďarskej Ceredi

študentstvo tvorilo v nepretržitom konzultačnom procese, ktorého výsledkom je prvá odborná skúsenosť s vysokoškolskou edukáciou. Vďaka intenzívnym konzultáciám dosiahnuté výstupy ukázali, že všetci majú potenciál ďalej tvorivo rásť.

Jedným z hlavných pilierov workshopu bola čerstvo zrekonštruovaná budova ArtComplex v pohraničnej obci Cered, ktorá so skvelým technologickým vybavením predurčovala

dobré výsledky. Budova vo výbornej kondícii disponuje Grafickým štúdiom, Múzeom 1980 a Galériou 23. Komplex vznikol prestavbou budovy bývalých kancelárií JRD z osemdesiatych rokov na multifunkčné priestory pre umelecké rezidencie a prezentáciu súčasného umenia. Počas sympózia, 13. 9. 2023, bola v Galérii 23 otvorená výstava s názvom Origó II., kde vystavovali aj naši pedagógovia z Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Naprieč celou kolóniou nás sprevádzal Fürjesi Csaba, ktorý je 28 rokov umeleckým riaditeľom Artcolony Cered. Kreatívny priestor spoluzakladali Cecília Kun, Fürjesi Csaba a László Santa, ktorý je profesionálnym manažérom. Všetci sú aktívne tvoriacimi umelcami. Umeleckou manažérkou je Eszter Palik. Napriek zúženej periférii pohraničného miesta, kde sa umelecká kolónia nachádza, je v okolí niekoľko zberateľov rurálneho umenia, ktoré bolo impulzom a inšpiráciou k tvorbe.

Ďalším silným dramaturgickým pilierom sympózia bol diskusný formát Raňajky v Ďatelinke, do ktorého prijala pozvanie historička umenia a kurátorka Archívu Márie Bartuszovej Mgr. Gabriela Garlatyová, Ph.D. Počas prednášky a diskusie podkryla tému súčasného vizuálneho umenia v domácom i medzinárodnom kontexte. Jej úspechy sú výsledkom pedantnej práce a svetlým príkladom toho, ako sa môžu aj ženy úspešne presadiť v umení. Ako jednej z mála sa jej podarilo osloviť medzinárodnú laickú a predovšetkým odbornú verejnosť v širšom európskom kontexte.

Garlatyová v súčasnosti pôsobí ako riaditeľka Mestskej galérie v Rimavskej Sobote a ako odborná asistentka na Fakulte umení TUKE v Košiciach.

Posledným pilierom workshopu boli umelecké výstupy. V priebehu niekoľkých dní boli vytvorené priestorové objekty in situ cez land-artové intervencie, videoart až po performatívne eventy, ktorých prezentáciou sa uzatvorilo tohtoročné sympóziu. Zahrievacie kolo musia mať za sebou všetci; v nevyhnutných prípadoch sa tvorilo aj ex post na univerzitnej pôde v Banskej Bystrici. Workshop nie je povinný, ale je veľmi dôležitý pre svoj integračný charakter. Vytvára podhubie pre nové zosieťovanie sa s akademickým prostredím na všetkých jeho úrovniach.

Foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

Pedagogické zastúpenie sympózia:
 doc. Miroslav Nicz akad. mal., doc.
 Mgr. Ján Adamove, ArtD., odb. as.
 Mgr. art. Ing. Viktor Fuček ArtD., Mgr.
 art. Ivana Sláviková ArtD., Mgr. art.
 Ľubomír Slovinský, doc. Mgr. art. Jozef
 Suchoža, ArtD., odb. as. Mgr. art. Marek
 Galbavý, ArtD. a koordinátorka diskus-
 ného formátu Raňajky v Ďatelinke Mgr.
 art. Gabriela Birošová.

Workshop bol podporený cez projekt Erasmus+
 Podpora mobility zamestnancov na školenie.

Spracovali:

MGR. ART. GABRIELA BIROŠOVÁ
 doktorandka Katedry intermédií a digitálnych
 médií Fakulty výtvarných umení AU BB
DOC. MGR. ART. JOZEF SUCHOŽA, ARTD.
 pedagóg Katedry sochárstva Fakulty výtvar-
 ných umení AU BB

ALCHYMIA POSTFACTUM

V termíne 22. 6. – 17. 8. 2023 sa v Galérii súčasného umenia Elektrownia v Czeladzi konala medzinárodná výstava Alchymia Postfactum.

Organizátorom výstavy bola Katedra grafiky Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v kurátorskej koncepcii doc. Igora Bencu akad. mal., dekana FVU AU v BB. Zámerom organizátorov a autora koncepcie výstavy bolo prezentovať vybraných umelcov z Poľska, Českej republiky a Slovenska, ktorí sa venujú litografii a ich tvorba odráža aktuálny stav vizuálneho umenia, vznikajúceho v stredoeurópskom kultúrno-spoločenskom priestore.

TÉMA VÝSTAVY

ako uvádza doc. Igor Benca, akad. mal. v kurátorskom texte, výstava má dve roviny:

„Rovina 1.: Litografia je alchýmiou, presnejšie technologický proces, neoddeliteľný od koncepčného zámeru autora a často sa stáva jeho identifikačným kódom. Ako vieme, techniku litografie objavil a vyvinul v roku 1796 nemecký vynálezca a kamenár Alois Senefelder. Vďaka jeho dômyselnému experimentu sa otvorila cesta novej technológie, ktorá mala zásadný vplyv na rozvoj úžitkovej tlače a neskôr umeleckej grafiky, ktorý trvá až dodnes. Litografia má slávne časy za sebou, ale v časovej špirále, umenie sa pravidelne objavuje na miestach nasiaknutých grafickou tradíciou, atmosférou litografických dielní a existenciou autorského zázemia, postaveného na silných vzoroch.

Výstava hľadá odpovede na otázky, aká je litografia dnes. Aká je grafika v inter-mediálnej, post-faktickej a hybridnej dobe, v ktorej sa stierajú hranice medzi technológiami, realitou a fikciou. Digitálne technológie, schopné imitovať čokoľvek, relativizujú význam a hodnotu klasických médií. Znižujú rozlišovaciu schopnosť, ako veci technologický vznikajú, a ako sa

remeselne vytvárajú. Tak vzniká otázka, či stačí iba vyvolať zážitok, ako konečný efekt umeleckého procesu a vzápätí ho nahradiť zážitkom novým, bez ambície hlbšieho poznania alebo chceme vedieť viac o sebe a svete okolo nás.

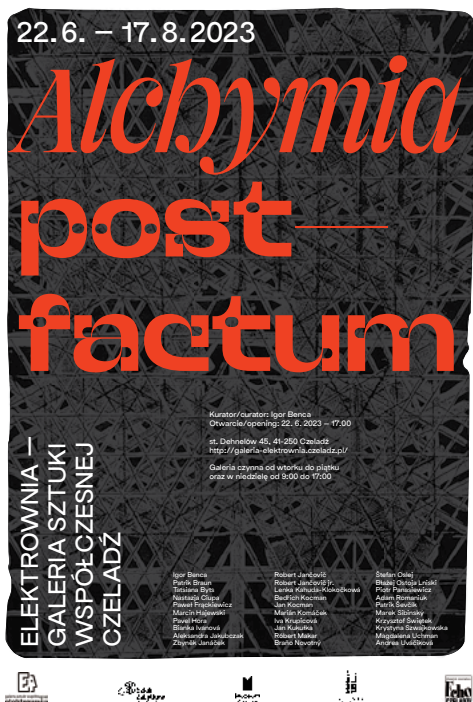
Rovina 2.): Žijeme v post-faktickej dobe. Jedným z dôvodov životného pesimizmu v súčasnosti je faktor technologicko-kultúrny. Sme presýtení informáciami, záplavou správ internetového spravodajstva, sociálnych sietí, statusov a to všetko vďaka novým technológiám, ktoré prinášajú nové javy, ako vypätá emocionalita, informačná presýtenosť a mentálne zahltenie.

A to, sú dostatočné podnety, nielen na zamyslenie... “

Výstava sa konala v unikátnych zrekonštruovaných industriálnych priestoroch bývalej elektrárne v Czeladzi, ktorá dnes slúži ako Galéria súčasného umenia Elektrownia. Galériu tvoria tri rôzne typy priestorov: suterén, centrálny priestor s časťou pôvodného technologického zariadenia a galéria na poschodí. Každý priestor je špecifický a poskytuje iný kontext prostredia k umeniu.

DOC. MGR. ART. PATRIK ŠEVČÍK, ARTD.,
vedúci katedry grafiky FVU

doc. Igor Benca, akad. mal.
pri jednej z jeho vystavených grafik
Foto: Róbert Makar

Vystavujúci autori:

Igor Benca
Patrik Braun
Tatsiana Byts
Nastazja Ciupa
Paweł Frąckiewicz
Marcin Hajewski
Pavel Hora
Bianka Ivanová
Aleksandra Jakubczak
Zbyněk Janáček
Robert Jančovič
Robert Jančovič jr.
Lenka Kahuda-Klokočková
Bedřich Kocman
Jan Kocman
Marián Komáček
Iva Krupicová
Jan Kukułka
Róbert Makar
Braňo Novotný
Štefan Oslej
Błażej Ostoja Lniski
Piotr Panasiewicz
Adam Romaniuk
Patrik Ševčík
Marek Sibinskiy
Krzysztof Świętek
Krystyna Sz wajkowska
Magdalena Uchman
Andrea Uváčiková

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

art3.

ČASOPIS AKADÉMIE UMENÍ
V BANSKEJ BYSTRICI.
VYCHÁDZA ŠTVRŤROČNE.
NEPREDAJNÉ.

Vydáva:

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:

NOVEMBER 2023

Číslo:

03 – 04/2023

Ročník:

XIII.

Adresa redakcie:

Rektorát AU, miestnosť č. 120

Telefón:

048/43 20 120

e-mail:

art3@aku.sk

Internet:

www.aku.sk

Predná strana obálky:

Workshop APL

Foto: Maximiliána Gontková

Redakčná rada:

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
PaedDr. Peter Vítko
doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU
— šéfredaktor
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD./
FMU — zástupca šéfredaktora
Marta Holéciová/Sekretariát redakcie
Mgr. art. Katarína Viludová/Public
relations AU
PhDr. Alena Vrbanová, PhD./FVU
Karolína Paluchová/FVU
Mgr. art. Gabriela Birošová/FVU
Mgr. et Mgr. art. Anna Arendáriková,
PhD./FMU
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU
Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD./FMU
Pavol Béreš/FMU
Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU
PhDr. Mgr. Kateřina Javorská/FDU
Mgr. art. Janka Ovšonková/FDU
Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD./FDU
Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU
Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU
Bc. Nikola Kočišová/FDU
Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Grafický dizajn a DTP spracovanie:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:

doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia si vyhradzuje právo príspevky
krátiť, redakčne upraviť alebo aj neuve-
rejniť. Za obsah príspevku zodpovedá
autor.

Použité písmo:

Circular (Lineto)

Fazeta (Adtypo – Andrej Dienes)

Tlač:

Equilibria, s. r. o.

Vytlačené na recyklovanom papieri.

EV 5325/16

ISSN 2453-7349

ISBN 978-80-89555-65-9

EAN 9788089555659

Vďaka jedinečnosti našej vzdelávacej inštitúcie a synergickému potenciálu hudobného, dramatického, filmového a výtvarného umenia, máme k dispozícii mnoho umeleckých príležitostí, ktoré sme pred tromi rokmi začali významne podporovať a presadzovať. Zaznamenali sme významný posun v medzifakultných vzťahoch, v kooperácii aj vzájomnej pomoci. Obnovené vzťahy a väzby priniesli mnohé prepojenia pedagógov a študentov všetkých fakúlt. Navzájom poznávame a rešpektujeme rôzne druhy umenia, a to bez zbytočnej nadradenosti alebo prioritizácie. Nami zmenené prostredie umožňuje vytvárať živú univerzitu s pestrým študentským životom a aktivitami nielen pre domácich, ale aj zahraničných študentov.